

Toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys

2004-2007

1. LAPIN YLIOPISTON TULOSSOPIMUSESITYS VUOSILLE 2004-2006	1
2. LAPIN YLIOPISTO 2010.....	7
3. TULOSALUEKOHTAISET TAVOITTEET.....	9
3.1. Perustutkintokoulutus	9
3.2. Aikuiskoulutus	11
3.3. Tutkimus ja taiteellinen toiminta	12
3.4. Jatkokoulutus	13
3.5. Yhteiskunnallinen palvelutoiminta	14
3.6. Tukipalvelut yliopiston strategian toteuttajana	15
4.YLIOPISTON RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN 2003-2007	17
5. RAHOITUS	19
5.1. Perusrahoitus.....	19
5.1.1. Toiminnan laajuus.....	19
5.1.2. Opetus.....	19
5.1.3. Tutkimus.....	20
5.1.4. Yhteiskunnallinen palvelutehtävä.....	21
5.1.4.1. Avoin yliopisto	21
5.1.4.2. Muu yhteiskunnallinen palvelutehtävä.....	21
5.2. Valtakunnalliset tehtävät	24
5.2.1. Arktinen keskus	24
5.2.2. Arktisen yliopistoverkoston koordinointi ja toiminta	25
5.2.3. SOSNETin koordinointi ja toiminta	25
5.2.4. Kuntoutuksen tutkimus- ja opetusverkoston rakentaminen, koordinointi ja toiminta	25
5.3. Valtakunnalliset ohjelmat.....	26
5.3.1. Opettajankoulutuksen laajentaminen	26
5.3.1.1. Opetettävien aineiden tarjonnan lisääminen	26
5.3.1.2. Kuvataideopettajien ”poikkeuskoulutus”	27
5.3.1.3. Aikuiskasvatuksen opettajankoulutus.....	28

5.3.1.4. Luokanopettajankoulutuksen kehittäminen ja laajentaminen	29
5.3.2 Liiketoimintaosaamisen kehittäminen	33
5.3.2.1. Talousjohtamisen informaatioteknologinen maisteriohjelma	33
5.3.3. Virtuaaliyliopisto	33
5.3.3. Tietoteollisuus	34
5.3.3.1. iDigi- maisteriohjelma (Tavoitteena pysyvä koulutuslaajennus)	34
5.3.3.2. Verkot ja oppiminen- maisteriohjelma	35
5.3.3.3. Älykkäät ympäristöt- maisteriohjelma.....	35
5.3.3.4. Hallinnon ja kehittämistoiminnan informaatioteknologinen maisteriohjelma	36
5.4. Hankkeet.....	37
5.4.1. OPM-hankerahoitus	37
5.4.1.1. Lapin maakuntakorkeakoulu.....	38
5.4.1.2. Yliopiston yhteinen, monitieteinen vieraskielinen maisteriohjelma.....	42
5.4.1.3. Ammattitutkijankoulutus -hanke.....	46
5.4.1.4. Eurooppa-oikeuden tutkimuksen ja opetuksen kehittäminen	49
5.4.1.5. Muotoilu ja liiketoimintastrategiat – oppimismodulin toteuttaminen	51
5.4.1.6. Lapin yliopiston Venäjä-osaamisen kehittäminen	52
5.4.1.7. Oikeudellisen tietohuollon maisteriohjelma.....	53
5.4.1.8. Opetuksen kehittäminen (OPKE-hanke)	54
5.4.1.9. Kuvataiteen maisteriohjelma.....	55
5.4.1.10. Arktisen keskuksen näyttelyn uudistaminen	56
5.4.1.11. Yliopiston 3. rakennusvaihe.....	57
5.5. Rakennerahastohankkeet – toimintasuunnitelman tarkiste.....	60

6. TOIMINNAN LAADUN VARMISTAMINEN.....	62
6.1. Osaamisen voimavarojen kehittäminen	63
6.1.1. Lähtökohtia	63
6.1.2. Osaamisressurssien mitoitus	65
6.1.3. Uudet osaamisressurit, niiden uudistaminen ja vakiinnuttaminen	68
6.2. Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen.....	70
7. YLIOPISTON MÄÄRÄLLINEN KEHITYS 1995 - 2010.....	71

Liiteasiakirjat:

1. Lapin yliopiston toimintakertomusluonnos vuodelta 2002 ja pyydetyt erillisraportit
2. Arktisen keskuksen toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2004-2007
3. Lapin yliopiston harjoittelukoulun toiminta- ja taloussuunnitelma esitys vuosille 2004-2007, toimintakertomus vuodelta 2002 sekä raportointi toiminnan tuloksellisuudesta
4. SOSNETin toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2004-2006, toimintakertomus vuodelta 2002 sekä SOSNETin virtuaaliyliopistohankkeen toimintasuunnitelma vuosille 2004-2006 ja raportointi vuodesta 2002
5. Arktisen yliopistoverkoston toimintasuunnitelma vuosille 2004-2007 ja raportointi vuoden 2002 toiminnasta
6. Lapin yliopiston virtuaaliyliopistohankkeet
7. Lapin korkeakoulujen yhteinen aluestrategia
8. Lapin yliopiston monitieteinen soveltavan informaatioteknologian koulutuskokonaisuus
9. Rakentamislomake: Lapin yliopiston 3. vaihe

Lapin yliopiston missiona on edistää maailman pohjoisten alueiden tunnettuutta ja yhteiskunnallista ja kulttuurista kehitystä sekä näillä alueilla asuvien ihmisten hyvinvointia.

Missio määrittää yliopiston yhteiskunnalliseksi tehtäväksi vahvistaa pohjoisen asemaa osana Eurooppaa ja osana globaalia toimintaympäristöä. Välineitä sen toteuttamisessa ovat uuden tutkimustiedon tuottaminen, sen välittäminen ja aktiivinen kehittämistoiminta. Tehtävän onnistumisen taustalla ovat pohjoisen osaamisen verkottaminen ja verkostojen hyödyntäminen sekä hyvä pohjoisen tuntemus.

Pohjoiseen sisältyy yleismaailmallisia, kansallisia ja vain sille alueena ominaisia erityispiirteitä, jotka heijastuvat yliopiston koulutusaloilla tutkimukseen, opetukseen ja muuhun palvelutoimintaan koulutusalaista riippuen omilla painotuksillaan.

Yliopiston lähtökohtana on, että pohjoinen toimintaympäristömme kehittyi 2000- luvulla kohti osaamista, omatoimisuutta ja kansainvälisyyttä. Arktisuus ja pohjoisuus ovat sen vahvuuksia. Oma lähiympäristömme, Lappi, saavuttaa kansainvälisesti merkittävän aseman erityisesti kulttuurin ja elämystuotannon maakuntana.

Pohjoinen toimintaympäristö pitää sisällään myös suuria haasteita. Muuttoliike, hyvin koulutetun väestön siirtyminen eteläisiin kasvukeskuksiin ja syrjäytyminen eivät tunne valtakuntien rajoja vaan ovat pohjoisten alueiden yhteisiä ongelmia. Yliopisto on tällaisen kehityksen pysäyttäjänä lähinnä uusien mahdollisuuksien ja niiden hyödyntämistä tukevien edellytysten luoja. Lapin yliopisto on määritellyt tähän toimintaan liittyvät vahvuutensa ja tavoitteensa yliopisto 2010-strategiassa. Väestön ikääntyminen on haaste yliopistokoulutukselle. Samalla se on haaste yliopiston kyvyille tuottaa uudenlaisia ratkaisuja yhteiskunnallisten palveluiden tuottamiseksi.

EU:n tutkimus- ja kehitys- sekä tavoiteohjelmat ovat esimerkkejä välineistä, joiden avulla yliopisto voi lisätä vaikuttavuuttaan yhteistyössä kansainvälisten, kansallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Ne eivät kuitenkaan yksin riitä, vaan edellyttävät tuekseen kansallista tahtoa. Yliopiston vaikuttavuus on riippuvainen aloista, joilla se voi täysipainoisesti toimia kaikilla tehtävälajoillaan niin tutkimuksessa, koulutuksessa kuin palvelutoiminnassakin. Pohjoisen pitkät välimatkat ja yhä harveneva asutus ovat haasteita, joihin tulee vastata myös koulutuksen ja tutkimuksen alavalikoiman keinoin.

Pohjoinen toimintaympäristö asettaa haasteita myös yliopiston kansainväliselle toiminnalle. Yliopisto on ollut monin tavoin mukana Euroopan Unionin pohjoisen ulottuvuuden toimenpideohjelman aikaansaamisessa ja sillä on tärkeä tehtävä jatkossakin sen kansallisessa toteuttamisessa. Yliopiston sisällä käytännön tason kansainvälisyydellä yliopisto voi edistää alueen hyvinvointia; mitä paremmat mahdollisuudet kansainväliseen harjoitteluun ja opiskelijavaihtoon yliopisto kykenee tarjoamaan opiskelijoilleen, sitä paremmat ovat alueen mahdollisuudet selvitä tulevaisuudessa kansainvälisillä markkinoilla. Kansainvälisen verkottumisen ohella yliopiston on tärkeää huolehtia myös kansallisen tason yhteistyöstä niin tutkimuksen, tutkijakoulutuksen kuin perusopetuksenkin tasolla.

Pohjoinen omatoimisen alueena edellyttää osaamisen ohella yrittäjyyttä. On osoitettu, että osaaminen houkuttelee alueelle yrityksiä. Samanaikaisesti tietoisien avoimelle sektorille suunnatun koulutuksen ohella tarvitaan yliopisto-opiskelijoille kannustamista yrittäjyyteen sekä määrätietoista yrittäjyyttä tukevaa aikuiskoulutusta.

Lapin korkeakoulujen aluestrategian mukaisesti yliopisto, Lapin ammattikorkeakoulu ja kesäyliopisto verkottavat osaamistaan Lapin yhteiseen maakuntakorkeakouluun tavoitteena tukea Lapin seutukuntien kehittämistavoitteiden toteutumista. Tässä työssä yliopiston aikuiskoulutuksella ja kehitystyötä tukevalla tutkimus- ja tuotekehitysosaamisella on keskeinen rooli.

Yliopiston toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2004-2007 lähtee yliopiston esityksestä vuosien 2004-2006 tulossopimukseksi. Tulossopimusta perustelevat yliopiston strategia, yksilöidyt tulosaluekohtaiset tavoitteet ja rahoitusesitykset perusteluineen. Luvussa 6 tarkastellaan toiminnan laatuun liittyviä osaamisresursseja ja niiden kehittämistä ja suunnitelman lopussa ennakoitaan yliopiston volyymin kasvua vuoteen 2010 asti.

1. LAPIN YLIOPISTON TULOSSOPIMUSESITYS VUOSILLE 2004-2006

Lapin yliopiston vahvuuksia ovat toiminnan reflektiivisyys, pohjoisen yhteiskunnan tuntemus, palvelu-/elämysosaaminen, media- ja muotoiluuala osana tiedeyliopistoa ja vahva aikuiskoulutus.

Yliopiston tavoitteena on kehittyä johtavaksi pohjoisen osaamisen keskuksiksi Euroopassa edustamallaan aloilla. Tässä työssä yliopisto hyödyntää verkostojaan, laajaa pohjoisen yhteiskunnan tuntemustaan, mahdollisuuttaan yhdistää tieteen, taiteen ja teknologian näkökulmia sekä aikuiskoulutukseen ja alueelliseen kehittämistyöhön hankkimaansa kokemusta.

Tulosaluekohtaiset tavoitteet

Perustutkintokoulutus

Lapin yliopiston koulutustarjonta on laadukasta ja sisällöltään, menetelmiltään ja rakenteiltaan ajantasaista ja houkuttelevaa. Koulutuksessa heijastuvat yliopiston yhteiset arvot: yhteistyön ja yhteisöllisyyden tavoitteet, tasapainoinen suhde yksilöllisyyden ja yhdenvertaisuuden tunnustamisessa sekä pohjoisen kulttuuri- ja luontoympäristön arvostaminen. Yliopistosta valmistuu korkeatasoisia, hyvät kansainväliset valmiudet omaavia asiantuntijoita, joista puolet sijoittuu valmistumisen jälkeen Pohjois-Suomeen. Yliopisto hyödyntää tutkintorakenteen uudistuksen tarjoamat mahdollisuudet ja tarjoaa alueellisia, alemmaan tutkintoon johtavia ohjelmia. Opiskelijavalinnan menettelyt on johdettu yliopiston kokonaisstrategiasta. Kansainväliseen opiskelijavaihtoon lähtee vuosittain 150 opiskelijaa.

Yliopistossa käynnistyy monitieteinen soveltavan informaatioteknologian koulutus. Koulutus johtaa filosofian maisterin tutkintoon yliopiston edustamalla koulutusaloilla.

Sopimuskaudella 2004-2006 Lapin yliopistossa aloittaa vuosittain 670 uutta opiskelijaa. Yliopistossa suoritetaan vuosittain keskimäärin 425 perustutkintoa (110 kasvatustieteisiin, 110 oikeustieteisiin, 100 yhteiskuntatieteisiin, 75 taideteolliselle alalle ja 30 kauppatieteisiin). Kauppatieteen tutkinnon edellyttämät opinnot Lapin yliopistossa opiskeltuaan opiskelijat saavat opintojaan vastaavat tutkintotodistukset Oulun yliopistosta. Tutkinnot kirjataan Lapin yliopiston tuloksiksi.

((Tutkintotavoitteiden ja niiden toteutumisen perusteella suunnattavat määrärahat osoitetaan täysimääräisesti Lapin yliopistolle, joka osoittaa Oulun yliopistolle ministeriön edellyttämästä tutkintojen yhteisestä tiedekuntaneuvostokäsittelystä ja tutkintotodistuksen kirjoittamisesta aiheutuvien kustannusten korvauksen tuntihinnoitellun tuntikirjanpitoon perustuvan laskun perusteella.))

Aikuiskoulutus

Avoin opetus vastaa laadultaan tiedekuntien perusopetusta. Avointa yliopisto-opetusta järjestetään tasapainoisesti Lapin jokaisessa seutukunnassa. Yhteiskuntatieteellisen, oikeustieteellisen ja taideteollisen alan osalta yliopisto vastaa koko Pohjois-Suomen tarjonnasta. Maakuntakorkeakoulutoiminnan myötä Lapin yliopiston avoimessa yliopistossa opiskelee

vuosittain keskimäärin 1000 laskennallista kokopäiväopiskelijää. Opetuksen toteutuksessa hyödynnetään uuden teknologian tarjoamat mahdollisuudet ja virtuaaliyliopiston koulutustarjonta.

Täydennyskoulutuspalvelut ovat laadukkaita ja ne tuotetaan taloudellisesti ja tehokkaasti. Palveluita kehitetään osana yliopiston kokonaisstrategiaa ja Lapin korkeakoulujen aluestrategiaa. Koulutuksella vahvistetaan pohjoissuomalaisten osaamista ja alueen kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä sekä saadaan aikaan työllistäviä innovaatioita. Lyhytkestoiseen koulutukseen osallistuu vuosittain 1500 henkilöä ja pitkäkestoiseen koulutukseen 1500 henkilöä. Akreditoituja PD-ohjelmia järjestetään keskimäärin 3 vuosittain.

Tutkimus ja taiteellinen toiminta

Tutkimus on laadultaan korkeaa kansallista tasoa ja painopisteiltään korkeaa kansainvälistä tasoa. Tutkimus painottuu yliopiston strategian suuntaisesti. Yliopiston kansainvälistä tutkijavaihtoa ja tutkimusyhteistyötä aktivoidaan edelleen. Arktista keskusta kehitetään koko Euroopan ja arktisen alueen yhteisenä kansainvälisenä pohjoisen ja arktisen tiedon keskuksena.

Taiteellista toimintaa harjoitetaan kansainvälisenä, kansallisena ja alueellisena yhteistyönä. Toiminnassa otetaan huomioon pohjoisuus. Vuosittain yliopisto tuottaa keskimäärin 15 omaa näyttelyä tai laajaa taiteellista produktiota.

Jatkokoulutus

Lapin yliopiston tutkijakoulutuksen tunnuspiirteitä ovat laatu, kansainvälisyys, monipuolinen ohjaus sekä verkostoyhteistyö. Jokainen yliopiston jatkokoulutettava on yliopiston yhteisen tutkijakoulun jatko-opiskelija. Sopimuskaudella yliopistosta valmistuu vuosittain keskimäärin 20 tohtoritutkintoa (4 kasvatustieteisiin, 5 oikeustieteisiin, 8 yhteiskuntatieteisiin ja 3 taideteolliselle alalle. Osa tutkinnoista on filosofian tohtorin tutkintoja. Yliopisto koordinoi sosiaalityön ammatillisen lisensiaatin tutkinnon verkostoa ja oikeustieteen ammatillisen tutkinnon Pohjois- ja Itä- Suomen verkostoa. Tutkijakoulutusta ammatillisena professiona kehitetään.

Yhteiskunnallinen palvelutoiminta

Missionsa mukaisesti Lapin yliopisto edistää maailman pohjoisten alueiden tunnettuutta ja yhteiskunnallista ja kulttuurista kehitystä sekä näillä asuvien ihmisten hyvinvointia. Yliopiston hanketoiminta noudattaa yliopiston kokonaisstrategiaa.

Pohjoisen osaamisen verkostoja hyödynnetään. Venäjäosaamisen yhteistyöverkostoa tiivistetään.

Lapin korkeakoulujen yhteisen aluestrategian mukaisesti Lapin maakuntakorkeakoulun toiminta vakiinnutetaan. Osana verkostoyhteistyötä yliopisto on mukana Lapin sivistysverkon rakentamisessa.

Arktisen keskuksen näyttely uudistetaan.

Harjoittelukoulu

Lapin yliopiston harjoittelukoulu toimii yhteistyössä ympäristönsä kanssa kasvatusta, opetusta, oppimista ja opettajankoulutusta kehittävänä, tutkivana ja kokeilevana kouluna tarjoten niin opetusharjoittelijoille kuin oppilaille uusia oppimis- ja toimintamalleja luovan, turvallisen ja virikerikkaan oppimisympäristön.

Harjoittelukoulun oppilasmäärä on keskimäärin 340 oppilasta. Opetusharjoittelussa on keskimäärin 65 opiskelijää. Luokanopettajaharjoittelua on vuosittain 4-5 jaksoa.

Rahoitus

Yliopiston budjettirahoitusta täydentävällä rahoituksella tuetaan yliopiston tavoitteita. Sopimuskaudella yliopisto voi toteuttaa ulkopuolisella rahoituksella tämän sopimuksen liitteessä 1 mainittuja yliopistotutkintoon johtavia koulutusohjelmia ja rakentamishankkeita.

Yliopiston 3. rakennusvaihe toteutetaan vuosina 2004-2006. Opetusministeriö varautuu hankkeen perusvarustamisesta aiheutuviin kustannuksiin vuosina 2005-2006, yhteensä 3 230 000 euroa suuruisella määrärahalla. Rakennusvaiheen erityisvarustaminen (laboratoriot) pyritään toteuttamaan rakennerahastovaroin.

Liiketaloudellisesti hinnoitellun maksullisen palvelutoiminnan tulotavoite vuosina 2004-2006 on 25 000 euroa. Yhteisrahoitteisen toiminnan budjettirahoitusta täydentävän rahoituksen volyymin tavoite on 6 000 000 euroa vuosittain.

Toimintamenot

Tulosopimuksen 2004-2006 tavoitteiden saavuttamiseksi hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2004 yliopiston toimintamomentille (momentti 29.10.21) esitetään

Yhteensä

- perusrahoitus
- valtakunnallisten tehtävien rahoitus
- valtakunnallisten ohjelmien rahoitus
- hankerahoitus
- tuloksellisuusrahoitus

Perusrahoitus

Perusrahoitukseen sisältyy toimintasadonnaista rahoitusta

- 650 000 euroa avoimen yliopisto-opetuksen järjestämiseen
- 1 160 000 euroa muihin yhteiskunnallisiin palvelutehtäviin (liite 2)
- x euroa tutkijakoulun palkkausmenoihin

Valtakunnalliset tehtävät

Toimintamenoissa osoitetaan valtakunnallista rahoitusta yliopiston muun toimintameno-rahoituksen ja omavastuun kattaessa tehtävien vaatiman muun rahoituksen sopimuskaudella vuosittain

- 1 860 000 euroa Arktisen keskuksen valtakunnallisiksi määriteltyihin toimintoihin ja niiden kehittämiseen
- 200 000 euroa kansainvälisen arktisen yliopistoverkoston koordinointiin ja toimintaan
- 841 000 euroa SOSNETin koordinointiin ja toimintaan, 455 000 euroa sosiaalityön maisteriohjelmiin ja 202 000 euroa yliopistojen ja sosiaalialan osaamiskeskusten yhteistyön tiivistämiseen
- 500 000 euroa kuntoutuksen valtakunnallisen verkostoyliopiston käynnistämiseen, koordinointiin ja toimintaan

Valtakunnalliset ohjelmat

Opettajankoulutuksen laajennusohjelma (liite 3)

Yliopistolle osoitetaan vuonna 2004 754 000 euron, vuonna 2005 1 359 000 euron ja vuonna 2006 979 000 euron suuruinen määräraha.

Liiketoimintaosaamisen kehittäminen

Yliopistolle osoitetaan vuosittain 100 000 euron suuruinen määräraha talousjohtamisen informaatioteknologisen maisteriohjelman toteuttamiseen.

Virtuaaliyliopistotoiminta

Yliopistolle osoitetaan vuosittain (2004-2006) 250 000 euroa yliopiston yhteiseen virtuaaliyliopistohankkeeseen ja 168 000 euroa sosiaalityön valtakunnalliseen virtuaaliyliopistohankkeeseen sekä 92 950 euroa yhteisö, taide ja ympäristö-virtuaaliyliopistohankkeen toteuttamiseen. Yliopisto selvittää mahdollisuudet oikeusnotaarikoulutuksen käynnistämiseksi osana virtuaaliyliopistotoimintaa.

Tietoteollisuusohjelma

Lapin yliopiston soveltavan monitieteisen informaatioteknologian koulutuskokonaisuuden käynnistämiseksi osoitetaan vuosittain (2004-2006) 152 000 euroa iDigi-maisteriohjelman, 90 000 euroa verkot ja oppiminen- maisteriohjelman ja 90 000 euroa hallinnon ja kehittämisen informaatioteknologisen maisteriohjelman toteuttamiseen. Lisäksi yliopistolle osoitetaan vuosittain 152 000 euron suuruinen määräraha älykkäiden ympäristöjen maisteriohjelman toteutukseen. Ohjelmat ovat pilottiluonteisia kaudella 2004-2006. Vuodesta 2007 lähtien ne ovat pysyviä koulutuslaajennuksia.

Hankkeet

- Lapin maakuntakorkeakoulu 150 000 euroa (2004-2006)
- monitieteinen englanninkielinen maisteriohjelma 110 000 euroa (2004-2006). Vuodesta 2007 pysyvä koulutuslaajennus.
- Ammattitutkijan koulutus 170 000 euroa (2004-2006)
- Eurooppa- oikeuden opetus ja tutkimus 100 000 euroa (2004-2006). Vuodesta 2007 pysyvä koulutuslaajennus
- Muotoilu ja liiketoimintastrategiat- koulutusmodulin suunnittelu ja toteutus 150 000 euroa (2004-2006)
- Lapin yliopiston Venäjä-osaamisen kehittäminen 240 000 euroa/vuosi (2004-2006)
- oikeudellisen tietohuollon maisteriohjelma 100 000 euroa 2004 ja 200 000 euroa vuosina 2005 ja 2006. Vuodesta 2007 lähtien pysyvä koulutuslaajennus.
- opetuksen kehittäminen 58 000 euroa (2004-2006)
- kuvataiteen maisteriohjelma 95 000 euroa (2004-2005) ja 171 000 vuonna 2006. Vuodesta 2007 pysyvä koulutuslaajennus.
- Arktisen keskuksen näyttelyn uudistaminen 830 000 euroa (2004-2006)
- Yliopiston 3.rakennusvaiheen varustaminen
  - perusvarustaminen yhteensä 3 230 000 euroa vuosina 2005-2006
  - oppimiskeskus 227 000 euroa vuonna 2005 ja 257 000 euroa vuonna 2006.

Tuloksellisuusrahoitus

Yliopiston toimintamenomomentille osoitetaan tuloksellisuuden perusteella määräytyvää rahoitusta yhteensä Suomen Akatemian rahoituksen, muun ulkopuolisen tutkimusrahoituksen, opintojen kulun, työllistymisen ja kansainvälistymisen perusteella. Lisäksi yliopistolle osoitetaan määräraha opetusministeriön päätöksen mukaisesti henkilöstönäkökulman huomioonottamisesta yliopiston toiminnassa, yliopiston yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamisesta ja yliopiston jatkuvasta uudistumiskyvystä.

Harjoittelukoulu

Harjoittelukoulun toimintamenomomentille esitetään vuodelle 2004 yhteensä 2 817 600 euroa.

Perusrahoitukseen sisältyy vuonna 2002 hankerahoituksen avulla aloitettu kouluisäntäpalvelu (23 000 euroa) sekä vuonna 2003 hankerahoituksena osoitettu oppilashuollon lisärahoitus (25 000 euroa). Perusrahoituslaskelmassa on otettu huomioon vuodelle 2003 tiedossa oleva kiinteistökustannusten nousu.

Toimintamenoihin sisältyy 60 000 euroa/vuosi koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategiahankkeeseen (Tieto- ja viestintässtrategiaan tarvittavan infrastruktuurin uudistaminen ja lisääminen) ja hankerahoituksena 40 000 euron määräraha kahden koulunkäyntiavustajan palkkaamiseen (dysfaatikko-oppilaiden ja muiden erityistukea tarvitsevien oppilaiden tuki sekä oppilaiden iltapäiväkerhotoiminnan ohjaaminen), 35 000 euron määräraha Laari- virtuaalikoulun osarahoituksena ja 40 000 euron määräraha koulupsykologipalvelun käynnistämiseen.

Lisäksi harjoittelukoululle osoitetaan tuloksellisuuden perusteella x euron suuruinen määräraha.

Rakennerahastohankkeet**Liite 1**

Lapin maakuntakorkeakoulu

- avoimen yliopiston kautta organisoitavat alempiin yliopistotutkintoihin johtavat ohjelmat
- maisterikoulun organisoimat alueelliset maisteriohjelmat (matkailu, soveltava IT Lapin yliopiston koulutusaloilla, työelämän kehittäminen, palveluosaaminen, sosiaalityö, kuntoutus, saamelaistaide)

Lapin puuohjelma

- puutuotesuunnittelun maisteriohjelma

Elämysteollisuuden maisteriohjelmat

- matkailuun, muotoiluun ja mediaan ja niiden rahapinnoille suuntautuvat ohjelmat

Taiteiden tiedekunnan ja yliopiston oppimiskeskuksen erikoislaboratorioiden varustaminen

Muut yhteiskunnalliset palvelutehtävät**Liite 2**

(1000 euroa)

	2004	2005	2006
1) Lapin maakuntakorkeakoulu	350	350	350
2) Meri-Lappi Instituutti	300	300	300
3) Täydennyskoulutuskeskuksen perusinfrastruktuuri	220	220	220
4) Design Park	200	200	200
5) Erityisopettajien koulutus Lapissa	35	35	35
6) Oikeustieteellisen alan ammatillisen lisensiaattikoulutuksen koordinointi Pohjois- ja Itä-Suomessa	55	55	55
Yhteensä	1 160	1 160	1 160

Opettajankoulutuksen laajennusohjelma**Liite 3**

(1000 euroa)

	2004	2005	2006
-Opetettävien aineiden tarjonnan lisääminen (36 opiskelijaa á 5 000 euroa)			
• matematiikan aineopinnot, 20 ov (16)	80	80	
• englannin kielen aineopinnot, 20 ov (20)		100	100
- Kuvataideopettajien poikkeuskoulutus 35 ov (12 opiskelijaa á 9 500 euroa)	114	114	114
- Aikuiskasvatuksen opettajankoulutus (44 opiskelijaa á 5 000 euroa)			
• aikuiskoulutuksen pedagogiset opinnot, 35 ov	180	360	360
• korkeakoulupedagogiikan opinnot, 35 ov	40	80	40
- Luokanopettajakoulutuksen kehittäminen ja laajentaminen (93 piskelijaa á 5 000 euroa)			
• peruskoulussa opettävien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot, 35ov(16)	80	160	160
• liikuntapedagogiikka , 35 ov (16)	80	160	80
• erityispedagogiikka ja erityiskasvatus			
- erityispedagogiikan syventävät opinnot (16)	80	80	
- luokanopettajasta erityisopettajaksi , 23 ov		125	125
- lastentarhanopettajasta erityislastentarhanopettajaksi, 35 ov (20)	100	100	
Yhteensä	754	1 359	979

2. LAPIN YLIOPISTO 2010

Lapin yliopiston 2010- strategia on luonteeltaan **kokonaisstrategia**. Se on **vaikuttavuusstrategia**, joka **kattaa yliopiston kaikki toiminnot**, olipa kyse opetusministeriön budjettirahoituksen tai sitä täydentävän rahoituksen toiminnoista.

Strategia tähtää tulevaisuuden mosaiikkimaiseen yhteiskuntaan, joka rakentuu hyvinvointiyhteiskunnasta, informaatio-/teknologisesta yhteiskunnasta, palvelu-/elämisyhteiskunnasta ja oppivasta yhteiskunnasta.

Yliopiston vahvuusalueet - strategiset tavoitteet

Yliopisto on määritellyt vahvuutensa suhteessa ajateltuun tulevaisuuteen. Niitä ovat **toiminnan reflektiivisyys, pohjoisen yhteiskunnan tuntemus, palvelu-/elämysesosaaminen, media- ja muotoiluala osana tiedeyliopistoa ja laaja aikuiskoulutus**.

Strategia 2010 lähteen yliopistolle tunnistettujen vahvuuksien vahvistamisesta. Toiminnan reflektiivisyyttä edelleen lisäämällä yliopistosta luodaan **rakentavan henkisen kasvun ympäristö** niin yliopiston henkilökunnalle, opiskelijoille kuin sen toimintaympäristöön kuuluville. Yliopiston laajoja kansainvälisiä verkostoja edelleen tiivistämällä ja vahvistamalla yliopistosta kehitetään **johtava pohjoisen osaamisen keskus Euroopassa** yliopiston edustamilla aloilla. Rakenteellista monialaisuutta yhteistyösopimuksilla laajentaen yliopistosta kasvatetaan **monialainen palvelu-/elämystuotannon asiantuntija**. Tieteen, taiteen ja teknologian yhteistyötä lisäämällä yliopistosta kehittyvät **edellytyksien luoja uusien elinkeinojen syntymiselle** ja sitä kautta pohjoisen elinkeinorakenteen uudistumiselle. Yliopistollista, ml. tutkintoon johtavaa, aikuiskoulutusta vahvistamalla yliopistosta tulee **yhä useamman lappilaisen kouluttaja**.

Strategiset tavoitteet suuntaavat yliopiston vaikuttavuutta. Ne linjaavat uusien toimintojen suunnittelua: koulutuksen laajentamista, yliopiston yhteisten tutkimustoiminnan painopisteiden kehittämistä, alueellista kehittämistyötä jne.

Toimintaa ohjaavat arvot

Yliopiston sisäisiä toimintatapoja ohjaavat yhteiset **arvot**: Yliopiston sisäisillä, **yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä** suosivilla toimintatavoilla edistetään yliopiston kehittymistä niin tiede-, työ- kuin opiskeluympäristönä. Yhteisöllisyyteen sisältyvät mm. avoimuus, tiedeyhteisön sääntöjen noudattaminen ja toisen kunnioittamisen periaate. Ulkoisella yhteistyöllä turvataan yliopiston toiminta aktiivisena osana alueellista, kansallista ja kansainvälistä toimintajärjestelmää. **Yhdenvertaisuuden** toteuttaminen käytännössä lisää yliopiston reflektiivisyyttä. Se tähtää sekä yhteiskunnallisen, kansallisen, kielellisen, sukupuoleen ja sukupuoliseen suuntautumiseen liittyvän tasa-arvon toteutumiseen. Aidon yhteisöllisyyden toteutuminen edellyttää myös **yksilöllisyyden** arvostamista. Lapin yliopistossa yksilöllisyys näkyy erityisesti yksilöllisten taitojen ja kykyjen arvostamisena ja huomioonottamisena ja tarjottuina mahdollisuuksina niiden kehittämiseen. **Ympäristön** arvostaminen heijastuu toisaalta kestävä kehityksen periaatteiden huomioonottamisena kaikessa toiminnassa mutta myös pohjoisen kulttuuriympäristön arvostamisena.

Strategian toteutumisen edellytykset

Strategian toteuttaminen ja siihen liittyen yliopiston vaikuttavuuden lisääminen edellyttää, että **yliopisto varmistaa edellytyksensä korkeatasoiseen tutkimukseen ja siihen perustuvaan laadukkaaseen opetukseen ja oppimiseen, hyödyntää rohkeasti uuden teknologian tarjoamat mahdollisuudet ja huolehtii hyvin yhteiskuntasuhteistaan**.

Määrälliset tavoitteet

Alkavalla vuosikymmenellä Lapin yliopisto panostaa erityisesti tutkijakoulutukseen. Peruskoulutusta kasvatetaan maltillisesti. Tavoitteena on, että yliopistossa suoritetaan vuonna 2010 yhteensä **40 tohtorin tutkintoa ja 400 perustutkintoa** (tavoitteet vuosina 2001-2003 keskimäärin 11 tohtorin tutkintoa ja 345 perustutkintoa). Tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvaa 5000:een. Opiskelijoista 10% on ulkomaalaisia.

3. TULOSALUEKOHTAISET TAVOITTEET

3.1. Perustutkintokoulutus

Lapin yliopiston koulutustarjonta on laadukasta ja sisällöltään, menetelmiltään ja rakenteiltaan ajantasaista ja houkuttelevaa. Koulutuksessa heijastuvat yliopiston yhteiset arvot: yhteistyön ja yhteisöllisyyden tavoitteet, tasapainoinen suhde yksilöllisyyden ja yhdenvertaisuuden tunnustamisessa sekä pohjoisen kulttuuri- ja luontoympäristön arvostaminen. Yliopistosta valmistuu korkeatasoisia, hyvät kansainväliset valmiudet omaavia asiantuntijoita, joista puolet sijoittuu valmistumisen jälkeen Pohjois-Suomeen. Opiskelijavalinnan menettelyt on johdettu yliopiston kokonaisstrategiasta. Yliopisto hyödyntää tutkintorakenteen uudistuksen tarjoamat mahdollisuudet ja tarjoaa alueellisia alempaan tutkintoon johtavia ohjelmia. Kansainväliseen opiskelijavaihtoon lähtee vuosittain 150 opiskelijaa.

Yliopistossa käynnistyy monitieteinen soveltavan informaatioteknologian koulutus. Koulutus johtaa filosofian maisterin tutkintoon yliopiston edustamalla koulutusaloilla.

Sopimuskaudella 2004-2006 Lapin yliopistossa aloittaa vuosittain 670 uutta opiskelijaa. Yliopistossa suoritetaan vuosittain keskimäärin 425 perustutkintoa (110 kasvatustieteisiin, 110 oikeustieteisiin, 100 yhteiskuntatieteisiin, 75 taideteolliselle alalle ja 30 kauppatieteisiin). Kaikki kauppatieteen tutkinnon edellyttämät opinnot Lapin yliopistossa opiskeltuaan opiskelijat saavat opintojaan vastaavat tutkintotodistukset Oulun yliopistosta. Tutkinnot kirjataan Lapin yliopiston tutkinnoiksi.

Toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi:

Kiinnitetään erityistä huomiota yliopistosta opiskelu- ja työympäristönä muodostuvan kuvan kehittämiseen. Yliopiston **arvojen** eläminen käytännössä antaa tälle työlle hyvän pohjan.

Tarjotaan opettajille mahdollisuuksia uusiutumiseen. Yliopiston käyttöönotettava sisäistä tutkimusvapaajärjestelmää jatketaan. Lehtoreiden mahdollisuus tutkimuksen tekemiseen otetaan huomioon työsuunnitelmia laadittaessa. Portfoliotyötä jatketaan ja sen avulla aikaansaatuja hyötyjä arvioidaan systemaattisesti

Huolehditaan siitä, että **opettajien ja opiskelijoiden keskinäinen hyvä vuorovaikutus** säilyy myös yliopiston kasvaessa. Varmistetaan **opetuksen monimuotoisuus ja vuorovaikutuksellinen oppiminen**. Ohjauksen arvioinnista saatua palautetta hyödynnetään kehitettäessä ohjausmuotoja. Tavoitteena on kaiken opetuksen ajantasaisuus. Opetussuunnitelmia kehitetään siten, että opintojaksot tavoitteistetaan ja opiskelijalle selkiytetään eri opintojaksojen väliset yhteydet oppimisen viitekehukseen. Opettajille järjestetään tukea relevanttien oppimissisältöjen siirtämiseen oppimisen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla opiskelijoille.

Opetuksen kehittämispalvelut tukee ja koordinoi uusien opetusmenetelmien kehittämistä ja hyödyntämistä sekä Lapin yliopiston virtuaaliyliopistotoimintaa tukeutuen yliopiston yleiseen strategiaan sekä tukien tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön strategian (2003-2006) toteuttamista mm. keskitettyjen tv-tukipalveluiden avulla.

Varmistetaan mahdollisuudet **opiskelija-/opettajavaihtoon** ja huolehditaan oman opetuksen **monikulttuurisuudesta** kehittämällä kansainvälistä opetusta. Vuosina 2004-2006 kansainväliseen vaihtoon osallistuu vuosittain 150 opiskelijaa ja samanaikaisesti yliopistossa työskentelee vuosittain 20 ulkomaalaista opettajaa/tutkijaa. **Vuonna 2006 yliopiston opiskelijoista 4 % on ulkomaalaisia.** Lisätään opiskelijoiden mahdollisuuksia **kansainväliseen harjoitteluun.**

Hyödynnetään kansallista ja kansainvälistä **virtuaaliopetusta**. Uusien oppimisympäristöjen käyttöönoton laajentamiseksi opettaja ja myös tukipalveluhenkilöstöä koulutetaan verkkomateriaalien tuottamiseen ja uuden opetusteknologian soveltamiseen liittyvään pedagogiikkaan, harjoitetaan avoimien oppimisympäristöjen tuotekehitystä ja tutkimusta.

Virtuaalitoiminnan tukipalvelut organisoidaan ja toiminnan rationaalisuutta ja vaikutuksia oppimistuloksiin arvioidaan jatkuvasti. Yliopiston omassa valtakunnallisessa virtuaaliyliopisto-opetuksessa keskitytään yliopiston vahvuuksiin.

Opetuksen ja tutkimuksen yhteyden arviointi otetaan osaksi oppiainekohtaista arviointijärjestelmää. Opetussuunnitelmia kehitetään systemaattisesti siten, että ne muodostavat jatkossa selkeän pohjan opetuksen ja oppimisen arvioinnille. Lähtökohtana opetuksen arvioinnissa on jo aiemmin noudatettu periaate, jonka mukaan kukin tiedekunta kehittää omaan koulutusalaansa parhaiten soveltuvia arviointimenetelmiä. Olemassa olevia järjestelmiä kehitetään siten, että jokaisella tiedekuntien tulosyksiköllä on oma dokumentoitu tapansa arvioida oppimisen laatua. Tiedekuntien roolia tulosyksiköidensä laadunvarmistamisen yksiköinä selkeytetään edelleen.

Yliopisto on aktiivinen verkostoyhteistyössään. Koordinoidaan valtakunnallista **SOSNET**-verkostoa. **Uarcticista** kehitetään maailman pohjoisten yliopistojen yhteinen virtuaaliyliopisto ja huolehditaan hankkeen koordinoinnista. Rakennetaan **kuntoutuksen** opetuksen ja tutkimuksen valtakunnallinen verkostoyhteistyö.

Kehitetään ASP:stä yliopiston yhteinen arktisiin asioihin paneutuva kokonaisuus ja käynnistetään englanninkielinen pohjoisiin resursseihin suuntautuva monitieteinen maisteriohjelma yliopiston panoksena Uarcticin opetustarjontaan. Lisätään yliopiston opiskelijoiden pohjoiseen ihmiseen, yhteiskuntaan ja kulttuuriin liittyvää tuntemusta.

Liiketoimintaosaamiseen tähtäävää koulutusta vahvistetaan. Matkailualan koulutuksen asema osana kauppatieteellisiä opintoja selvitetään.

Täydennyskoulutuskeskuksen ja Meri-Lappi Instituutin tutkimus- ja kehittämistoiminnan volyymia lisätään valituilla painopistealoilla tavoitteena niiden vahvempi **kytkeminen projektityöympäristöinä yliopiston opetukseen.**

Suositaan maisteriohjelmiä, joiden opetusjärjestelyt edesauttavat Lapin yliopiston omien opiskelijoiden opetuksen monipuolistamista, tiedekuntien opetusresurssien vahvistamista ja yliopiston yksiköiden kehittymistä. Ohjelmien toteutuksessa kiinnitetään huomiota niiden kansainvälisyyteen. Meri-Lappi instituutin Lapin yliopiston toiminnot kytketään maisteriohjelmien käytännön toteutukseen. Toteutetaan elämysteollisuuden maisteriohjelmiä. Toteutetaan valtakunnallista muotoilupoliittista ohjelmaa alan koulutuksen laajentamisessa ja oppimissisältöjen kehittämisessä.

Järjestetään Pohjois-Suomen seutukuntastrategioiden toteutumista tukevia **alueellisia alempaa tutkintoon johtavia ja maisteriohjelmiä.** Alueellisten maisteriohjelmien opetuksen käytännön järjestelyissä kiinnitetään erityistä huomiota opintojen ohjaukseen ja opiskelijoiden kiinnittymiseen oman tiedekuntansa kokonaisuuteen. Ohjelmien laudatur- seminaarit pyritään järjestämään kampusalueella. Opiskelijoita tutustutetaan jo opintojen kuluessa lappilaiseen yritystoimintaan. Kehitetään maisteriohjelmien yhteydessä perusopiskelijoille suunnattuja tieteen, taiteen ja teknologian rajapinnoille suuntautuvia opintojaksoja. Viedään yliopisto-opetusta myös **lukioihin.**

Luodaan vahva **alueellinen maakuntakorkeakoulu** yliopiston, Lapin ammattikorkeakoulujen ja Lapin kesäyliopiston yhteistyönä. Kehitetään alueellisesta avoimesta yliopisto-opetuksesta väylä alempiin tutkintoihin (pohja seutukunnallisille maisteriohjelmille). Edistetään eri opetusasteiden välistä yhteistyötä alueellisella tasolla. Osaa peruskoulutuksesta tarjotaan aikuisväestölle ammatillisena täydennyskoulutuksena. Osaa täydennyskoulutuksesta tarjotaan perusopiskelijoille monipuolistamaan perusopetuksen tarjontaa.

Volyymi 2004-2006:

Perustutkintotavoite	2004-2006: keskimäärin 425 perustutkintoa/vuosi
Alemmat tutkinnot:	400 vuosi
Opiskelijavaihto:	2004-2006: keskimäärin 150 lähtevää opiskelijaa
Opettajavaihto:	2004-2006: keskimäärin 20 lähtevää opettajaa
Ulkomaalaiset opiskelijat:	2006: 4% opiskelijoista

3.2. Aikuiskoulutus

Avoin opetus vastaa laadultaan tiedekuntien perusopetusta. Avointa yliopisto-opetusta järjestetään tasapainoisesti Lapin jokaisessa seutukunnassa. Yhteiskuntatieteellisen, oikeustieteellisen ja taideteollisen alan osalta yliopisto vastaa koko Pohjois-Suomen tarjonnasta. Maakuntakorkeakoulutoiminnan myötä Lapin yliopiston avoimessa yliopistossa opiskelee vuosittain keskimäärin 1000 laskennallista kokopäiväopiskelijaa. Opetuksen toteutuksessa hyödynnetään uuden teknologian tarjoamat mahdollisuudet ja virtuaaliyliopiston koulutustarjonta.

Täydennyskoulutuspalvelut ovat laadukkaita ja ne tuotetaan taloudellisesti ja tehokkaasti. Palveluita kehitetään osana yliopiston kokonaisstrategiaa ja Lapin korkeakoulujen aluestrategiaa. Koulutuksella vahvistetaan pohjoissuomalaisen osaamista ja alueen kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä sekä saadaan aikaan työllistäviä innovaatioita. Lyhytkestoiseen koulutukseen osallistuu vuosittain 1500 henkilöä ja pitkäkestoiseen koulutukseen 1500 henkilöä.

Elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti **perusopiskelijat sitoutetaan** oman yliopistonsa aikuiskoulutukseen opintojen kuluessa. **Henkilökuntaa aktivoitaan** itsensä kehittämiseen. Johtajille/esimiehille järjestetään **henkilöstöjohtamiseen ja sisäiseen tiedonkulkuun** liittyvää koulutusta.

Täydennyskoulutuskeskuksen asemaa yliopiston yhteisenä täydennyskouluttajana vahvistetaan. Perustetaan alueellisen rahoituksen turvin erityisiin alueellisiin tutkimus-, koulutus- ja kehittämistehtäviin suunnattuja **“palveluprofessoreja”**.

Ennakoidaan Lapin ja Pohjois-Suomen koulutustarpeet ja vastataan niihin laadukkailla koulutuspalveluilla. Lisätään eurooppalaista aikuiskoulutusyhteistyötä.

Täydennyskoulutuskeskuksen aikuiskoulutuspalveluissa painotetaan hyvinvointipalveluiden ja palvelutuotannon osaamista, tietoyhteiskuntavalmiuksia, sekä elinkeinotoiminnan ja yrittäjyyden edistämistä. Meri-Lappi Instituutin ja täydennyskoulutuskeskuksen tiedekuntayhteistyötä tiivistetään. Toteutetaan laajaa ja erikoistavaa matkailu- ja media-alan täydennyskoulutusta. Kehitetään erityisesti immateriaalioikeuksiin ja uuteen talouteen liittyvää täydennyskoulutusta. Osallistutaan ammatillisten lisensiaatin tutkintojen tuottamiseen. **Täydennyskoulutuskeskus koordinoi ja ohjaa akreditoitavien erikoistumisopintojen kehittämistä Lapin yliopistossa.**

Huolehditaan elinkeinotoiminnan piirissä olevan väestön osaamisesta ja sen uusintamisesta. Kehitetään verkostoyritysten osaamista. **Edistetään taideteollisuusalan yrittäjyyttä.**

Toteutetaan Lapin maakuntakorkeakouluhanke. Yliopistollinen täydennyskoulutus tarkistetaan vastaamaan rahoitusympäristön muutoksia ja tulevaisuuden haasteita. Kehitetään uusia kysyntälähtöisiä aikuiskoulutusmalleja. Lisätään edelleen avoimen yliopiston volyyymiä. Huolehditaan ikääntyvien yliopistotoiminnasta.

Volyyymi 2004-2006:

Avoin yliopisto-opetus: keskimäärin 1 000 laskennallista kokoaikaista opiskelijaa
Täydennyskoulutus: lyhytkestoinen koulutus - keskimäärin 1500 osanottajaa
pitkäkestoinen koulutus – keskimäärin 1500 osanottajaa

3.3. Tutkimus ja taiteellinen toiminta

Tutkimus on laadultaan kansallisesti korkeatasoista ja painopisteiltään korkeaa kansainvälistä tasoa. Tutkimus painottuu yliopiston strategian suuntaisesti. Yliopiston kansainvälistä tutkijavaihtoa ja tutkimusyhteistyötä aktivoidaan edelleen. Arktista keskusta kehitetään koko Euroopan ja arktisen alueen yhteisenä kansainvälisenä pohjoisen ja arktisen tiedon keskuksena.

Taiteellista toimintaa harjoitetaan kansainvälisenä, kansallisena ja alueellisena yhteistyönä. Toiminnassa otetaan huomioon pohjoisuus. Vuosittain yliopisto tuottaa keskimäärin 15 omaa näyttelyä tai laajaa taiteellista produktiota.

Edistetään yksiköiden **tutkimusvapaaajärjestelmien** käyttöönottoa. Opetusresurssien sallimissa rajoissa vapautetaan lehtoreita väitöskirjan tekemiseen. Puuttuva opetusresurssi pyritään korvaamaan ensisijaisesti tuntiopetuksella.

Tuetaan monitieteisten **“tutkimuskasaumien”** rakentumista osaksi tutkijakoulua. Tällä hetkellä jo toimivia oppimisen ja tutkimuksen ryhmiä (pohjoiset identiteetit ja mentaliteetit, ikääntyvien ihmisten arki, naistutkimus, yhteiskuntatieteellinen teknologiatutkimus, ympäristö, Venäjä-osaaminen) vahvistetaan ja luodaan uusia. Pyritään myös sellaisiin tutkimusryhmiin, joissa ovat edustettuina tieteet, taiteet ja teknologia.

Perus- ja tutkijakoulutuksen integroimiseksi perusopiskelijoille tarjotaan mahdollisuus joustaviin henkilökohtaisiin opetussuunnitelmiin siten, että opiskelija voi suuntautua enenevässä määrin tieteelliseen työskentelyyn. Esimerkki tällaisesta toiminnasta on yliopiston oman tutkijakoulun metodiopetuksen monipuolinen hyödyntäminen jo perusopetuksen yhteydessä. Tämä edellyttää, että jokainen tiedekunta rakentaa oman erityisluonteensa huomioonottavan toimintamallin koulutusten integrointiin.

Jokaisessa tutkimusta harjoittavassa yksikössä **panostetaan ulkopuolisen tutkimusrahoituksen hankintaan**. Käytännön asioissa toimintaa avustavat tiedekuntien kansainvälisten asioiden suunnittelijat (EU:n puiteohjelmat, tutkimusohjelmat, TEKES-rahoitus) ja tutkijakoulun tiedesihteeri (kotimainen tutkimusrahoitus). Kehitetään yliopiston sisäistä rahanjakomallia ottamaan paremmin huomioon tutkimusyhteistyön ja muun tutkimustoiminnan tuloksellisuuden.

Vahvistetaan pohjoiset kulttuurit ja erityispiirteet huomioon ottavaa hyvinvointitutkimusta. **Toimitaan aktiivisesti pohjoisen tutkimuksen verkostoissa ja verkotetaan asiantuntemusta osaksi yliopiston asiantuntijuutta**. Arktisesta keskuksesta kehitetään pohjoisen tutkimuksen huippuyksikkö. Kehitetään Northern Research Forumin toimintaa ja osallistutaan sirkumpolaaristen yliopistojen yhteistyöhön. Pohjois-Suomen ennakointi- ja arviointikeskuksen toiminta vakiinnutetaan. Toimitaan määrätietoisesti Euroopan Unionin pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman sisällöittämisiksi ja siihen perustuvan hanketoiminnan kehittämiseksi.

Taiteiden tiedekunta tuodaan yliopiston pääkampukselle. Suomen Akatemian ja TEKESin muotoilualan ohjelmat hyödynnetään täysipainoisesti. Tuodaan yliopistollinen panos Lapin matkailun ja uuden median ohjelmassopimukseen sekä Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksen toimintaan. Kartoitetaan yliopiston osaamisen kapeikot, etsitään yhteistyökumppanit ja rakennetaan yhteistyöverkostoon perustuva tutkimusyhteistyö. Hankitaan kirjastoon lisää liiketoimintaosaamiseen liittyvää kirjallisuutta.

Lisätään **informaatioteknologiaan ja sen sovellusalueisiin liittyvää poikkitieteellistä tutkimusta.** Varmistetaan uusimman tutkimustiedon siirto innovaatiotoimintaan. Vahvistetaan yliopiston kansainvälistä tutkimusyhteistyötä uusien tutkimusalojen kehittämisessä. Lisätään taidekirjaston ja informaatioteknologian alan aineistokokoelmia.

Volyymi 2004-2006:

EU-tutkimushankkeet: keskimäärin 5/ vuosi

TEKES-hankkeet: keskimäärin 10/ vuosi

SA-hankkeet: keskimäärin 10/vuosi

Kansainvälinen tutkija-/taiteilijavaihto: keskimäärin 20 tutkijaa/vuosi

Taiteellinen toiminta: keskimäärin 15 omaa näyttelyä tai laajaa produktiota

3.4. Jatkokoulutus

Lapin yliopiston tutkijakoulutuksen tunnuspiirteitä ovat laatu, kansainvälisyys, monipuolinen ohjaus sekä verkostoyhteistyö. Jokainen yliopiston jatkokoulutettava on yliopiston yhteisen tutkijakoulun opiskelija.

Sopimuskaudella yliopistosta valmistuu vuosittain keskimäärin 20 tohtoritutkintoa (4 kasvatustieteisiin, 5 oikeustieteisiin, 8 yhteiskuntatieteisiin ja 3 taideteolliselle alalle). Yliopisto koordinoi sosiaalityön ammatillisen lisensiaatin tutkinnon verkostoa ja oikeustieteen ammatillisen tutkinnon Pohjois-Suomen verkostoa. Tutkijakoulutusta ammatillisena professiona kehitetään.

Koordinoidaan sosiaalityön ja sosiaalipalveluiden tutkijakoulua, oikeus muuttuvassa yhteiskunnassa- tutkijakoulua sekä arktista tutkijakoulua. Koordinoidaan Venäjään liittyvä tutkijakoulu osana Kolarctic-Interreg-ohjelman toteutusta. Osallistutaan yhteistyössä Oulun ja Luleån yliopistojen kanssa informaatioteknologian tutkijakouluun sekä 16 muiden yliopistojen hallinnoimaan tutkijakouluun .Lisätään jatkokoulutusyhteistyötä pohjoisilla alueilla.

Turvataan jatko-opiskelijoille mahdollisuus opiskeluun ulkomailla.

Vastataan yliopistona koko Pohjois-Suomen oikeustieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja taideteollisen alan jatkokoulutuksesta.

Vakiinnutetaan taideteollisen alan jatkokoulutus.

Rakennetaan yliopiston **tutkijakouluun uusia, tutkimusjohtajavetoisia poikkitieteellisiä, ongelmakeskeisiä tutkimusohjelmia.** Tiedekuntien ja Arktisen keskuksen yhteistyötä tutkijankoulutuksessa tiivistetään edelleen.

Tutkijakoulutettavia sidotaan nykyistä enemmän täydennyskoulutuskeskuksen, Muotoilu- ja yrityspalveluyksikön sekä Design Parkin projekteihin.

Otetaan huomioon, että osa tieteellistä jatkokoulutusta on myös ammatillista täydennyskoulutusta. PD-opintojen yhteyttä tieteelliseen jatkokoulutukseen tiivistetään.

Volyymi 2004-2006:

**Tohtoritutkinnot : keskimäärin 20 tohtoritutkintoa/vuosi.
Joka toinen jatko-opiskelija osallistuu kansainväliseen vaihtoon.**

3.5. Yhteiskunnallinen palvelutoiminta

Missionsa mukaisesti Lapin yliopisto edistää maailman pohjoisten alueiden tunnettuutta ja yhteiskunnallista ja kulttuurista kehitystä sekä näillä asuvien ihmisten hyvinvointia. Yliopiston hanketoiminta noudattaa yliopiston kokonaisstrategiaa.

Pohjoisen osaamisen verkostoja hyödynnetään. Venäjäosaamisen yhteistyöverkosta tiivistetään.

Lapin korkeakoulujen yhteisen aluestrategian mukaisesti Lapin maakuntakorkeakoulun toiminta vakiinnutetaan. Osana verkostoyhteistyötä yliopisto on mukana Lapin sivistysverkon rakentamisessa.

Arktisen keskuksen näyttely uudistetaan.

Huolehditaan yliopiston perustoiminnan ja yhteiskunnallisen palvelutoiminnan ml. aikuiskoulutus, kiinteästä yhteydestä toisiinsa ja yliopiston strategisiin linjauksiin.

Siirretään Euroopasta hyviä käytäntöjä pohjoisten alueiden kehittämiseen ja vastaavasti pohjoisessa saatuja kokemuksia Euroopan periferisille alueille. Kehitetään alueellista tietohuoltoa. Ollaan mukana kehittämässä Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintaa.

Luodaan Design Parkista aktiivinen osa valtakunnallista Designium-verkosta. Rakennetaan laaja-alaisia, yliopiston eri osaamisaloja monipuolisesti hyödyntäviä kehittämishankkeita. Kehitetään poikkitieteellisiä, seutukunnallisten kehittämisstrategioiden tavoitteita tukevia maisteriohjelmiä ja niitä tukevaa projektitoimintaa.

Alueen Venäjä osaamista vahvistetaan yhdistämällä Lapin yliopiston Finnbarents- yksikkö ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun Barents-osaamiskeskus yhdeksi liiketoimintayksiköksi.

Maakuntakorkeakoulun yhteistyöverkoston toiminta vakiinnutetaan yhteistyössä alueen muiden oppilaitosten sekä seutukunnallisten ja maakunnallisten kehittämisorganisaatioiden kanssa. Yliopiston yksiköiden roolit maakuntakorkeakoulun toiminnassa selkeytetään.

- Avoin yliopisto ja maisterikoulu alueellisten tutkintojen tuottajina
- Täydennyskoulutuskeskuksen ja Lapin kesäyliopiston yhteistyö ja työnjako seutukuntien ammatillisen täydennyskoulutuksen järjestäjinä
- Perustettavan Pohjois-Suomen oikeudenhoidon koulutuskeskuksen toiminnan vakiinnuttaminen
- Meri-Lappi Instituutin toiminta Kemi-Tornio- alueella
- Pohjois-Suomen ennakointi- ja arviointikeskuksen toiminnan vakiinnuttaminen – tuki seutukuntien innovaatiotoiminnan edistämiseksi
- Toimintamallit näköpiirissä olevan alueellisen opettajapulan vähentämiseksi
- Design Parkin mahdollisuudet seutukunnalliseen toimintaan

Volyymi 2004-2006:

Rakennerahastohankkeet: keskimäärin 40 hanketta

Vaihtuvat näyttelyt

Kirjaston ulkopuoliset asiakkaat

Maakuntakorkeakoulutoiminta:

- **avoimen opiskelijat 250**
- **täydennyskoulutuskurssilaiset 300**
- **alemman tutkinnon opiskelijat 30**
- **maisteriohjelmanopiskelijat 30**
- **seutukuntien kehittämistä tukevat tutkimukset ja selvitykset 5**

3.6. Tukipalvelut yliopiston strategian toteuttajana

Edellä määriteltiin yliopiston perustoimintaan liittyvät kehittämistavoitteet. Strategian toteuttamisen näkökulmasta yliopiston tukipalveluiden roolina on luoda edellytyksiä strategian toteuttamiselle.

Yliopiston sisäisen viestinnän keinoin varmistetaan, että **jokainen yliopistolainen tuntee yliopiston strategian.**

Sisäisen toiminta- ja taloussuunnitteluprosessin, tulossopimisen ja toimintakertomusprosessin avulla huolehditaan siitä, että **yliopiston toiminnot ovat strategian suuntaisia.** Yliopiston ja opetusministeriön välisen tulossopimisen kautta varmistetaan toiminnan perusrahoitus. Yksiköitä tuetaan myös strategiaa tukevan ulkopuolisen rahoituksen hakemisessa.

Organisaation toimivuuden jatkuvalla arvioinnilla ja sisäisten säädösten ajantasaisuudella varmistetaan, että **yliopiston yksikköjako ja toimintatavat** (mm. sisäisten säädösten kautta ohjatut toimintaprosessit) **tukevat yliopiston arvomaailman ja strategian toteutusta.**

Henkilöstösuunnittelulla ja -rekrytoinnilla ja henkilökohtaisilla kehittämissuunnitelmissa pyritään turvaamaan strategian toteutumisen kannalta **olennainen osaaminen.** Tarvittaessa osaamista vahvistetaan kansallisin ja kansainvälisin yhteistyösopimuksin.

Henkilökunnan sitoutumista yliopistoon tuetaan huolehtimalla sisäisestä tiedon kulusta, tuesta uralla etenemiseen, työn vaativuuden mukaisesta palkkauksesta sekä joustavista työjärjestelyistä.

Keskitettyllä markkinoinnilla ja rekrytoinnilla **tuetaan tiedekuntien omaa opiskelijarekrytointia** tavoitteena turvata mahdollisimman motivoituneet ja alalleen sopivat opiskelijat. Opintojen kuluessa opiskelijoiden tietämys omasta yliopistostaan turvataan ja heille tarjotaan mahdollisuuksia kansainväliseen vaihtoon ja harjoitteluun.

Opettajille tarjotaan **tukea opetuksen, ml. virtuaaliopetuksen kehittämiseen sekä kansainväliseen vaihtoon** liittyviä palveluita. Huolehditaan ulkomaalaisille opiskelijoille suunnattujen neuvonta- ja ohjauspalveluiden riittävydestä.

Yliopiston **tietohallintostrategia ajantasaistetaan** edeltäneen kehitystyön ja tässä asiakirjassa esitettyjen tavoitteiden pohjalta tavoitteena vahvistaa yliopiston edellytyksiä laadukkaaseen opetukseen ja korkeatasoiseen tutkimukseen.

Edellä mainittujen strategisten tehtävien lisäksi tukipalveluilla on myös niille määritellyt operatiiviset palvelutehtävät.

4. YLIOPISTON RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN 2003-2007

Yliopiston rakenteellisen kehittämisen työryhmä määritteli syksyllä 2001 yliopiston strategian toteutumisen kannalta kriittiset tekijät – seikat, jotka edistävät/estävät olennaisella tavalla strategian toteutumista olipa kyse joko yliopiston arvoista, vaikuttavuuden edellytyksistä tai strategisista tavoitteista. Nämä kriittiset tekijät ovat pohjana Lapin yliopiston rakenteelliselle kehittämiselle myös vuosina 2004-2007.

Rakenteellisella kehittämisellä tarkoitetaan tässä yhteydessä organisatorisia tai toiminnallisia uudistuksia, joiden avulla vahvistetaan olemassa olevia, jo aiemmin kehittämisen kohteeksi valittuja vahvuuksia, tuetaan heikommin menestyviä toimintoja ja käynnistetään uutta toimintaa.

Seuraavan taulukon vasempaan sarakkeeseen on koottu toimintoja, joihin yliopisto on panostanut tulossopimuskaudella 2001-2003, osin jo aiempina vuosina. Oikea sarake kuvaa suunniteltua etenemistä vuosina 2004-2007.

Kehittämisen kohteita 2000-2003-----Jatkotoimenpiteitä 2004-2006

Kasvatustieteet:

- mediakasvatus-----Verkot ja oppiminen- maisteriohjelma
- opettajankoulutuksen kehittäminen-----Opettajankoulutuksen kehittäminen

Oikeustieteet:

- oikeuslingvistiikka-----
- Jean Monnet (Eurooppa oikeus)-----Eurooppaoikeus
- oikeusinformatiikka-----Oikeudenhoidon maisteriohjelma
- tuomarikoulu-----Oikeudenhoidon koulutuskeskus

Kauppatieteet:

- liiketoimintaosaaminen-----Vakiinnuttaminen tutkintotavoitteisiin, talousjohtamisen informaatioteknologinen maisteriohjelma ja yhteistyön tiivistäminen yli tiedekuntarajojen

Yhteiskuntatieteet:

- kuntoutuksen opetus ja tutkimus----- Verkoston rakentaminen
- SOSNET----- SOSNET (uudet erikoisalat)
- matkailualan koulutuksen kehittäminen----- luontomatkailuosaamisen vakiinnuttaminen kulttuurimatkailuosaamisen vahvistaminen
- tutkimus informaatioteknologian ja työyhteisöjen välisistä kysymyksistä----- Hallinnon ja kehittämisen informaatioteknologinen maisteriohjelma
- laajat sosiaalipalveluiden kehittämishankkeet Palveluosaamisen maisteriohjelma

Taideteollinen ala:

- Graphic Management- maisteriohjelma-----Vakiinnuttaminen tutkintotavoitteisiin ja Muotoilu ja liiketoimintaosaamisen oppimismoduli
- Media- ja suunnitteluteknologian maisteriohjelma-----Älykkäiden ympäristöjen maisteriohjelma
- Multimedian maisteriohjelma-----iDigi- maisteriohjelma
- Kuvataiteen laudatur- opinnot-----Kuvataiteen maisteriohjelma
- Kuvaamataidonopettajien koulutus----- Laajennus
- Design Park ----- Toiminnan vakiinnuttaminen

Arktinen keskus:

- Näyttelyhankkeen suunnittelu----- Perusnäyttelyn uudistaminen
- Uarctic-----Verkoston koordinointi ja ylläpito ja yliopiston yhteinen vieraskielinen maisteriohjelma

Yliopiston yhteiset toiminnot:

Yliopiston yhteinen tutkijakoulu----- Tutkijakoulutuksen määrätietoinen kehittäminen
Ammattitutkijankoulutus

Tietotekniikan substanssipainotteisen opetuksen kehittäminen ----- Lapin yliopiston yhteinen monitieteinen Informaatioteknologian maisteriohjelma soveltavan informaatioteknologian koulutuskokonaisuus

Lapin yliopiston alueellisen opetuksen kehittämisstrategia -----Lapin korkeakoulujen yhteinen aluestrategia
Pohjois-Suomen ennakointi- ja arviointikeskus Lapin maakuntakorkeakoulu
Kuusamon alempaan tutkintoon johtavan koulutuksen vakiinnuttaminen
Aluekehitykseen liittyvä tutkimus
Täydennyskoulutukseen suuntautuvien opetusvirkojen perustaminen

Lapin yliopiston perusopetuksen kehittämisstrategia-----Perusopetuksen kehittäminen
Uuden tutkintorakenteen tarjoamien mahdollisuuksien täysipainoinen hyödyntäminen

Laaja Venäjälle suuntautunut hanketoiminta----- Venäjä- osaamisen vahvistaminen

5. RAHOITUS

5.1. Perusrahoitus

5.1.1. Toiminnan laajuus

Yliopistolaitoksen uusitun rahoitusmallin myötä laajuustekijä muodostuu pohjarahoituksesta, yliopiston uusien opiskelijoiden tavoitteesta ja yliopiston osuudesta yliopistolaitoksen tilakustannuksista.

Pohjarahoitus

Yliopiston pohjarahoitus määräytyy yliopiston koon perusteella vaihdellen tiedeyliopistoissa 1-9 Meuron välillä ja taideyliopistossa 0,8 – 4 Meuron välillä.

Lapin yliopisto – keskikokoisena tiedeyliopistona pitää sisällään myös opiskelijamäärältään varsin suuren taideyliopiston. Vertailun vuoksi seuraavassa taulukossa on esitetty eri taideyliopistojen opiskelijamäärät.

TaiK	1 667
SibA	1 432
TeaK	358
KuvA	233
Taiteiden tiedekunta/LaY	823

Yliopisto pitää tärkeänä, että ministeriö rinnastaa yliopiston taiteiden tiedekunnan taideyliopistoihin ja että tiedekunta saa tätä kautta perusinfrastruktuuriaan vastaavan rahoituserän.

Uudet opiskelijat

Lapin yliopistossa aloittaa vuosittain 670 uutta opiskelijaa. Määrä vastaa 2,9% opintonsa aloittavista.

Tilat

Tilakustannusten jakajana käytetään vuoden 2002 toteutuneita budjettirahoitteisia tilakustannuksia. Vuoden 2001 tietojen pohjalta Lapin yliopiston osuus koko yliopistolaitoksen tilakustannuksista on noin 1,7%.

5.1.2. Opetus

Opetuksen osuus muodostuu ylempien korkeakoulujen tavoitteista ja toteumista, jotka painotetaan koulutusaloittain kustannuskertoimilla. Lapin yliopiston edustamilla aloilla kertoimet ovat:

- kasvatustieteet 1,5
- oikeustieteet 1,25
- yhteiskuntatieteet 1,25
- taideteollinen ala 3,75

Lapin yliopiston perustutkintotavoite kaudella 2004-2006 on 425 perustutkintoa. Tavoite jakautuu aloittain seuraavasti:

- kasvatustieteet 110
- oikeustieteet 110
- yhteiskuntatieteet 100
- kauppatieteet 30 (tutkinnot otetaan Oulun yliopistosta)
- taideteollinen ala 75

Lapin yliopistossa suoritettiin vuosina 2001 ja 2002 tutkintoja aloittain seuraavasti:

	2001	2002	tavoite
- kasvatustieteet	91	83	100
- oikeustieteet	112	107	100
- yhteiskuntatieteet	79	83	95
- kauppatieteet		3	
- taideteollinen ala	46	59	50
Yhteensä	328	335	345

5.1.3. Tutkimus

Tutkimuksen osuus muodostuu tulossopimuksessa sovituista tutkijakoulujen rahoituksista sekä tohtoritutkintotavoitteista ja –toteutumista.

Tammikuussa 2003 Lapin yliopistolla on päätös kolmen valtakunnallisen tutkijakoulun (Sosiaalityön ja sosiaalipalveluiden tutkijakoulu, Oikeus muuttuvassa yhteiskunnassa- tutkijakoulu ja Arktinen tutkijakoulu (ARKTIS) koordinaatiosta. Lisäksi yliopisto on mukana 16:ssa toisen yliopiston koordinoimassa tutkijakoulussa. Kaudella 2004-2006 yliopisto pyrkii hankkimaan myös uusia tutkijakouluja. Lapin yliopiston yhteinen tutkijakoulu koordinoi yliopiston tutkijakoulutusta.

Lapin yliopisto pyrkii nostamaan tohtoritavoitteensa 20:een kaudelle 2004-2006:

- kasvatustieteet 4
- oikeustieteet 5
- yhteiskuntatieteet 8
- taideteollinen ala 3

Vuosina 2001 ja 2002 yliopistossa suoritettiin keskimäärin 9,5 tohtoritutkintoa tavoitteen ollessa 11. Aloittain tutkinnot jakaantuivat seuraavasti:

	2001	2002	tavoite
- kasvatustieteet	2	1	2
- oikeustieteet	4	2	2
- yhteiskuntatieteet	6	4	5
- taideteollinen ala	-	-	2

5.1.4. Yhteiskunnallinen palvelutehtävä

Yhteiskunnallisen palvelutehtävän osuutta määriteltäessä otetaan huomioon avoin yliopisto-opetus ja muu yhteiskunnallinen palvelutehtävä.

5.1.4.1. Avoin yliopisto

Lapin yliopiston tavoitteena on, että avoimessa yliopistossa opiskelee vuosittain keskimäärin 1000 laskennallista kokopäiväopiskelijää. Tavoitteen perusteella Lapin yliopiston saama osuus olisi 433 000 euroa/vuosi kaudella 2004-2006. Toteuman perusteella kohdennettava rahoitusosuus olisi tavoitteen toteutuessa 217 000 euroa. (Tavoitteen ylimeneviä tuloksia ei oteta huomioon.)

Lapin yliopiston laskennallisten opiskelijapaikkojen tavoite on ollut kuluvalle tulossopimuskaudella toteutumiin nähden alimitoitettu, kun se samanaikaisesti on ollut joillakin yliopistoilla tietoisesti ylimitoitettu, kuten seuraavasta taulukosta havaitaan:

	Tavoite 2001-2003	Toteutuma 2001	Toteutuma 2002
LaY	550	737	815
HY	6000	3899	
TaiK	200	74	
TuKKK	150	79	

Lapissa, jossa koulutusta tarvitsevien mahdollisuudet osallistua liiketaloudellisesti hinnoiteltuun ammatilliseen täydennyskoulutukseen ovat heikot, avoimella yliopisto-opetuksella on tärkeä merkitys. Avoin yliopisto-opetus tulee edelleen laajenemaan huomattavasti Lapin maakuntakorkeakoulun toiminnan myötä.

5.1.4.2. Muu yhteiskunnallinen palvelutehtävä

Muussa yhteiskunnallisessa palvelutehtävässä otetaan tarkoituksenmukaisessa laajuudessa huomioon aluevaikutusten vahvistamista tukevat toiminnot sekä eräät tehtävät, joilla on koulutus-, tutkimus- ja sivistyspoliittista merkitystä koko yliopistolaitoksen tasolla. Näiden tehtävien rahoitus ei ole turvattu muun perusrahoituksen (esim. tutkintorahoitus) kautta eikä riittävällä budjettirahoitusta täydentävällä rahoituksella.

Lapin yliopistossa edellä mainitut kriteerit täyttäviä tehtäviä ovat:

1. Lapin maakuntakorkeakoulu
2. Meri-lappi Instituutti
3. Täydennyskoulutuskeskuksen perustoiminta
4. Design Park
5. Erityisopettajien kouluttaminen Lappiin ja
6. Oikeustieteellisen alan ammatillisen lisensiaattikoulutuksen koordinointi Pohjois- ja Itä-Suomessa

1) Lapin maakuntakorkeakoulu

Lapin maakuntakorkeakoulu on yliopiston ja alueen ammattikorkeakoulujen yhteinen aluevaikuttamisen toimintajärjestelmä, verkosto jonka tavoitteena on osaamisen kautta tukea monipuolisesti Lapin seutukuntien kehittämistä. Maakuntakorkeakoulun toimintaa on esitelty valtakunnallisessa aluestrategiaseminaarissa ja opetusministeriön julkaisemassa Korkeakoulutietolehdessä.

Yliopiston osuus toiminnasta kattaa:

- alueellisen aikuiskoulutuksen (avoin yliopisto, ammatillinen täydennyskoulutus, tutkintoon johtava koulutus)
- alueellisen ennakointi- ja arviointitoiminnan sekä laajemmat seutukuntien kehitystä tukevat tutkimukset; ja
- alueellisen innovaatiotoiminnan tukemisen.

Keskeisiä toimijoita yliopistossa maakuntakorkeakoulun käytännön organisoijina yliopistossa ovat avoin yliopisto, yliopiston alueellisia tutkintoon johtavia koulutuksia organisoiva maisterikoulu, ennakointi- ja arviointitoiminnan ja muun tutkimus- ja selvitystoiminnan osalta vuoden 2003 loppuun asti projektina toimiva ennakointi- ja arviointikeskus sekä ammatillisen täydennyskoulutuksen järjestäjänä yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Pääosa maakuntakorkeakoulun seutukunnissa tapahtuvasta toiminnasta hankkeistetaan erikseen ja toteutetaan alueellisella rahoituksella. On kuitenkin muistettava, että toiminta edellyttää koordinaatiota ja että se on suunniteltava kiinteässä yhteistyössä seutukuntien kanssa. Siihen liittyy myös selvitystyötä. Suunnittelutyötä ei voida sisällyttää rakennerahastohankkeisiin.

Toiminnan kannalta on tärkeää, että työ saadaan tehokkaasti käyntiin jokaisella seutukunnalla. Vuoden 2003 ajan toimintaa rahoitetaan opetusministeriön hankerahoituksella.

On tärkeää, että maakuntakorkeakoulun edellyttämät perusrakenteet saatetaan yliopiston perusrahoitukseen. Lapin yliopisto esittää, että opetusministeriö osoittaa tähän tarkoitukseen vuosittain 350 000 euron suuruisen määrärahan. Jatkuva ennakointi- ja arviointitoiminta on osa maakuntakorkeakoulun selkärankaa. Erillisrahoitus turvaa myös tämän toiminnan jatkumisen.

2) Meri-Lappi Instituutti

Lapin yliopiston ja Oulun yliopiston yhteisen Meri-Lappi instituutin rahoitus on ollut kaudella 2001-2003 osa valtakunnallisen ja alueellisten tehtävien rahoitusta. Instituutti toimii Kemi-Tornio-Haaparanta- alueella yhteistyössä alueen viranomaisten ja ammattikorkeakoulujen kanssa merkittävänä aluevaikuttajana. Yksikkö edistää toiminnallaan Perämerenkaari- yhteistyötä.

Kemi-Tornio alue on yksi valtakunnallisista aluekeskuksista. Ohjelman keskeinen osio on alueelle vuonna 2002 laadittu korkeakoulustrategia, jossa yksiolle asetetaan merkittäviä tehtäviä alueen osaamistason nostamiseksi sekä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiseksi.

Yksikön järjestämä koulutus on suunnattu viime aikoina selkeästi yliopistotutkintoihin johtavaan koulutukseen. Tähän valintaan on vaikuttanut erityisesti täydennyskoulutuksen rahoitukseen liittyvät syyt. Tutkintoon johtavaa ja muuta koulutusta palvelee instituutin ylläpitämä vapaan sivistystyön oppilaitosten alueellinen yhteistyöverkosto. Lapin yliopisto järjestää tässä vaiheessa alueella avointa yliopisto-opetusta. Pääosa opetuksesta annetaan seutukunnan maakuntakorkeakoulun pilottihankkeessa. Tutkintoon johtava koulutus on Oulun yliopiston.

Toiminnan fyysisten puitteiden ylläpitäminen, laitehankinnat ja kevytkin hallinto aiheuttavat kustannuksia.

Lapin yliopisto esittää, että yliopistolle osoitetaan Meri-Lappi Instituutin toimintoihin vuosittain 300 000 euroa.

3) Täydennyskoulutuskeskuksen perusinfrastrukturi

Täydennyskoulutuskeskus järjestää suurimman osan Lapin yliopiston ammatillisesta täydennyskoulutuksesta. Myös suuri osa aluekehityshankkeista koordinoidaan ja toteutetaan yksikön toimesta.

Maksullista palvelutoimintaa koskevat säädökset ja hintatuen poistuminen asettaa valtakunnan eri osat hyvin eriarvoiseen asemaan. Lapissa, jossa ei ole maksukykyisiä asiakkaita, mutta huutava tarve täydennyskoulutuksesta, ei näillä ehdoilla voida koulutusta tarjota. Kunnilla ei ole varaa lähettää opettajiaan (palkata sijaisia) ja muta henkilöstöään koulutukseen. Koulutus vaatii suunnittelua ja hyvin usein juuri suunnittelukustannus nostaa hinnan liian korkeaksi.

Myös alueelliset kehittämishankkeet ovat ongelmallisia. Rahoittajat eivät hyväksy hankkeiden suunnittelusta aiheutuvia kustannuksia. Samalla tavalla työaikakirjanpidosta, lukuisista neuvotteluista ja kirjelmistä huolimatta mm. keskuksen johtajan ja virastomestarin palkkakustannuksia ei hyväksytä hankkeiden kustannuksiin.

Yliopisto esittää, että täydennyskoulutuskeskukselle osoitetaan Meri-Lappi Instituutin tavoin perusrahoituksena keskuksen infrastruktuurin ylläpitämiseen ja hankkeiden suunnitteluun vuosittain 220 000 euron suuruinen määräraha.

4) Design Park

Design Park on Pohjois-Suomea palveleva yritysverkosto, joka sai rahoituksensa vuosille 2001-2003 opetusministeriön tulevaisuusmäärärahojen alueosuudesta. Rahoituskausi päättyy vuoden

2003 lopussa. Lapin yliopiston tavoitteena on kuitenkin toimia jatkossakin täysipainoisesti ja vahvistaa rooliaan Pohjois-Suomen muotoiluosaajana.

Huoli rahoituksen päättymisestä on myös alueella. Mm. Lapin TE-keskus on ilmaissut huolensa Design Parkin toiminnan tulevaisuudesta. Tilanne mutkistui edelleen valtiontalouden tarkastusviraston ja valtiovarainministeriön tulkintojen jälkeen. Yliopisto ei voi ottaa vastaan EAKR-sidonnaista toimintaympäristötukea, Lapin TE-keskuksella puolestaan ei ole vastaavaa "puhdasta" kansallista rahoitusta. Toiminta on lopetettava, jollei sen rahoitusta voida turvata yhteiskunnallisen palvelutoiminnan määrärahasta.

Yliopisto esittää, että opetusministeriä osoittaa Design Parkin toiminnan jatkamiseen vuosittain 200 000 euroa.

5) Erityisopettajien kouluttaminen Lappiin

Lapin läänissä on pula erityisopettajista. Samanaikaisesti lisääntyy erityisopetuksen tarve. Luokanopettajankoulutuksessa ei saada riittäviä valmiuksia kohdata erityisopetuksen tarpeessa olevia nuoria.

Yliopisto kouluttaa Jyväskylän yliopiston tutkintovaatimusten mukaan 25 opettajan ryhmää. Erityisopettajat valmistuvat vuoden 2003 lopussa. **Yliopisto esittää, että Lapin erityisopettajien pätevöittämisskoulutuksen järjestämiseen osoitetaan vuosittain 35 000 euroa.**

6) Oikeustieteellisen alan ammatillisen lisensiaattikoulutuksen koordinointi Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Oikeustieteelliset koulutusyksiköt ovat yhteisesti rakentaneet alan ammatillista lisensiaattikoulutusta. Valtakunnallisesti hanketta koordinoi Helsingin yliopisto.

Alan kolmesta koulutusyksiköstä kaksi sijaitsee Etelä-Suomessa. Koordinaation hajauttaminen Pohjois- ja Itä-Suomen osalta Lapille olisi tarkoituksenmukaista.

Yliopisto esittää, että tätä alueellista koordinaatiotehtävää varten osoitetaan yliopistolle vuosittain 55 00 euroa. Koulutus johtaa lisensiaatin tutkintoon, jota ei ole otettu huomioon rahoitusjärjestelmässä.

5.2. Valtakunnalliset tehtävät

Lapin yliopisto esittää valtakunnallisten tehtävien rahoituksen piiriin seuraavia toimintoja:

1. Arktinen keskus
2. Arktisen yliopiston koordinointi ja toiminta
3. SOSNETin koordinointi ja toiminta
4. Kuntoutuksen verkostohankkeen rakentaminen, koordinointi ja toiminta

5.2.1. Arktinen keskus

(keskuksen toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2004-2007 liitteenä 2)

Siirryttäessä sopimuskaudelle 2001-2003 opetusministeriön rahoitusosuus Arktiselle keskukselle laski 1 590 000 eurosta 1 430 000 euroon. Johtuen toiminnan kehittämisestä ja yleisestä kustannustason noususta yliopiston osuus keskuksen rahoituksesta on kasvanut vuosittain.

Yliopiston sisäisessä keskuksen vuoden 2003 rahoitusta koskevassa tulossopimuksessa yksikön toimintamenobudjetti (=perusrahoitus ilman hankkeita) kasvoi 1898 000 euroon. Kustannus jakautui seuraavasti:

- kiinteät palkat	1 002 000 euroa
- kulutusmenot	120 000 euroa
- kiinteistömenot	387 000 euroa
- osuus yhteisistä palveluista	389 000 euroa
Yhteensä	1 898 000 euroa.

Lisäksi keskukselle osoitettiin 200 000 Univarcin koordinaatioon ja 45 000 näyttelyn uudistamiseen.

Vuodelle 2003 osoitetuissa määrärahoissa ei ole otettu huomioon vuonna 2002 perustettujen ja täytössä olevien keskuksen strategisia tutkimusaloja johtavien tutkimusprofessuurien kustannuksia. Niiden kustannusvaikutus on vuodesta 2004 lähtien noin 170 000 euroa/vuosi. Siinä ei myöskään ole huomioitu näyttelyn uusimisesta aiheutuvia kustannuksia.

Jo vuonna 2003 yliopiston 25%:n osuus valtakunnallisena laitoksena toimivan keskuksen rahoituksesta on kohtuuton.

Yliopisto esittää, että ministeriö nostaa Arktiselle keskukselle osoittamansa perusrahoituksen kaudelle 2004-2006 1 860 000 euroon/vuosi. Määräraha kattaisi tuolloin 90% keskuksen perusrahoituksesta, mikä vastaa tulossopimuskauden 1998-2000 prosentuaalista jako-osuutta. Loppuosan (10%) perusrahoituksesta keskus ansaitsee osallistumalla yliopiston tohtorituotantoon.

5.2.2. Arktisen yliopistoverkoston koordinointi ja toiminta
(Verkoston toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2004-2007 liitteenä 5)

Verkoston koordinointiin ja toimintaan 200 000 euroa/vuosi.

5.2.3. SOSNETin koordinointi ja toiminta
(Verkoston toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2004-2006 liitteenä 4)

Lapin yliopisto esittää, että opetusministeriö osoittaa sosiaalityön ammatillisen lisensiaatinkoulutuksen koordinointiin ja toteutukseen yhteensä 841 000 euroa/vuosi. Tällä summalla verkosto kykenee vastaamaan viiden sosiaalityön erikoisalan opetuksen suunnittelusta, arvioinnista, kehittämisestä ja toteuttamisesta.

Verkoston opiskelijamäärän lisääntyessä myös lisensiaatintutkimuksen ohjausresurssien tarve kasvaa olennaisesti. Verkoston on resursoitava jokaiselle erikoisalalle lehtoritasoista asiantuntemusta, jotta laadukas ohjausjärjestelmä sekä erikoisalakohtainen asiantuntemus saavutetaan (vrt. Psykonet). Koulutuksen opetusohjelmaan sisältyy työnohjaus, jonka rahoitukseen on varattava jokaista erikoisalaa varten noin 45 000 euroa. Koulutuksen laajennuksen yhteydessä myös yliopistoille maksettavat tilavuokrat sekä koordinointi- ja hallintokulut lisääntyvät.

Siirryttäessä tulevalle sopimuskaudelle määrärahatarvetta kasvattaa mm. kahden uuden erikoisalan käynnistäminen (kaksi professuuria), jokaisen erikoisalan resursointi lehtoritasoisella opetusviralla (viisi lehtoraattia), työnohjauskustannukset, koordinointi- ja hallintokulut sekä yliopistojen tilavuokrat.

SOSNETin toimintaan sisältyy myös virtuaaliyliopistohanke, jonka määrärahatason esitetään säilyvän nykyisellään, eli 168 000 euro/vuosi sekä hanke-esitykset koskien sosiaalityön maisteriohjelmaa, 455 000 euroa/vuosi ja yliopistojen ja sosiaalialan osaamiskeskusten välisen yhteistyön tiivistämistä, 202 000 euroa/vuosi.

5.2.4. Kuntoutuksen tutkimus- ja opetusverkoston rakentaminen, koordinointi ja toiminta

Opetusministeriö osoitti Lapin ja Oulun yliopistoille vuosille 2002-2003 hankerahoituksen kuntoutuksen opetuksen ja tutkimuksen kehittämiseen. Kuntoutus toimii tällä hetkellä jo pitkänä sivuaineena yhteiskuntatieteiden (LaY) ja terveystieteiden (OY) maisterin tutkintoon.

Kuntoutuksen opinnot on suosittuja. Myös muista yliopistoista on tullut kyselyjä kuntoutusoppiaineesta, jota on tiedusteltu sivuaineeksi mm. kasvatus- ja liikuntatieteisiin. Yhteistyössä Lapin yliopiston avoimen yliopiston kanssa alan opetusta viedään myös Etelä-Pohjanmaan ja Etelä-Karjalan kesäyliopistoihin sekä pääkaupunkiseudulle.

Vuoden 2003 aikana selvitetään mahdollisuudet alan maisteriohjelman käynnistämiseen yhteistyössä eri kuntoutusjärjestelmien ja –organisaatioiden kanssa. Työelämärelevanssin varmistamiseksi lähtökohtana ovat ilmenneet tarpeet ja eri kuntoutusorganisaatioiden käsitykset sisällöllisistä painotuksista.

Vuosina 2004-2006 Lapin yliopisto suunnittelee ja toteuttaa kuntoutuksen syventävien opintojen kokonaisuuden, kehittää uuden oppiaineen käsitteellis-teoreettista perustaa, kerää palautetta eri opetus sisältöjen tarkoituksenmukaisuudesta, luo tarpeelliset yhteydet suomalaisen kuntoutusjärjestelmän ja kuntoutuksen opetuksen ja tutkimuksen välille, luo alan kansallisen

tutkijaverkoston ja kehittää tutkijakoulutusta, kokoaa koulutukseen mukaan tulevien yliopistojen verkoston, suunnittelee yhdessä muiden yliopistojen kanssa koulutustarjonnan käytännön toteutuksen ja työnjaon sekä käynnistää ensimmäiset maisteritutkintoon johtavan ohjelman.

Lapin yliopisto esittää, että kuntoutuksen opetus ja tutkimus vakiinnutetaan verkostopohjaiseksi toiminnaksi kaudella 2004-2006 ja että verkoston rakentamiseen, koordinointiin ja toimintaan osoitetaan 500 000 euron suuruinen määräraha/vuosi.

5.3. Valtakunnalliset ohjelmat

Valtakunnallisiin ohjelmiin sisältyvien koulutuslaajennusten osalta aloituspaikkaa kohden osoitettavasta rahoituksesta ei neuvotella, vaan se määräytyy koulutusalan kalleuden perusteella. Lapin yliopiston edustamista koulutusaloista kasvatustieteet, oikeustieteet, kauppatieteet ja yhteiskuntatieteet kuuluvat halvimpaan luokkaan, jossa rahoitus on 5000 euroa/opiskelija. Taideteollinen ala kuuluu kalleimpaan luokkaan, jolloin rahoitus on 9500 euroa/opiskelija. Seuraavat esitykset on laadittu tältä pohjalta.

Lapin yliopisto esittää koulutuslaajennuksia seuraaviin valtakunnallisiin ohjelmiin.

- 1) Opettajankoulutuksen laajentaminen
- 2) Liiketoimintaosaaminen
- 3) Virtuaaliyliopisto
- 4) Tietoteollisuus

5.3.1. Opettajankoulutuksen laajentaminen

Lapin yliopiston esitykset opettajankoulutuksen laajennusohjelmaan liittyvät opetettavien aineiden tarjonnan lisäämiseen, kuvataideopettajien poikkeuskoulutukseen, aikuiskasvatukseen opettajankoulutukseen sekä luokanopettajankoulutuksen kehittämiseen ja laajentamiseen.

5.3.1.1. Opetettavien aineiden tarjonnan lisääminen

Opettajankoulutuksen kehittäminen edellyttää erityisesti sitä, että mahdollisuuksia aineenopettajanopintoihin tarjotaan entistä useammassa aineissa. Luokanopettajankoulutuksessa on tällä hetkellä mahdollisuus laajoihin sivuaineopintoihin peruskoulussa opetettavien aineiden osalta vain kuvataiteessa. Kasvatustieteiden tiedekunnassa on toteutettu **musiikkikasvatuksen 35 opintoviikon** sekä **matematiikan 20 opintoviikon** opetukset Oulun yliopiston tutkintovaatimusten mukaisesti. Lisäksi usean vuoden ajan on neuvoteltu **liikuntakasvatuksen 35 opintoviikon** opintokokonaisuuden saamiseksi sivuaineeksi yhteistyössä Jyväskylän yliopiston liikuntakasvatuksen laitoksen kanssa. Yliopiston omaa tarjontaa on myös psykologiassa, tietotekniikassa ja filosofiassa sekä muissa yhteiskuntatieteellisissä aineissa. Taiteiden tiedekunnan opetustarjonnasta löytyy sekä taide- että kulttuurihistorian opintokokonaisuudet sivuaineopintoina. Opiskelijoiden mahdollisuuksia saada säännöllisesti ns. opetettavien aineiden opintoja mahdollisimman monessa aineessa on tarpeen parantaa.

Matematiikan ja englannin kielen sivuaineopintojen tarjoaminen on tällä hetkellä etusijalla, mutta myös historiassa, käsityössä ja kuvataiteessa on tarvetta opetuksen lisäämiseen.

Matematiikan aineopinnot, 20 ov

Lapin yliopiston luokanopettajankoulutuksen matematiikan 15 opintoviikon aineopinnot vastaavat Oulun yliopiston vastaavia opintoja. Lukuvuonna 2001-2002 toteutettiin ensimmäisen kerran matematiikan 20 opintoviikon aineopinnot Oulun yliopiston tutkintovaatimusten mukaisesti.

Koulutuksella on Lapin yliopistossa runsaasti kysyntää ja tavoitteena on toteuttaa ko. koulutus riittävän usein tarpeiden tyydyttämiseksi. Tavoitteena on ottaa yksi 16 opiskelijan sisäänotto vuonna 2004. Koulutus kestää 1,5 - 2 vuotta.

Koulutuksen sisältö:

- Lineaarialgebra, 5 ov
- Analyysi I, 5 ov
- Analyysi II, 5 ov
- Algebra II, 5 ov

Matematiikan opetuksen tarjoaminen tapahtuu yhteistyön kautta, joten opetuksen järjestämiskustannuksiin sisältyy opetuspalkkioiden lisäksi matka-, majoitus- ym. organisointikustannuksia.

Englannin kielen aineopinnot, 20 ov

Lapissa on suuri tarve pätevästä englannin kielen opettajista. Kasvatustieteiden tiedekunta vastaa koulutustarpeeseen järjestämällä englannin kielen 20 opintoviikon aineopinnot Jyväskylän yliopiston mukaisina yhdelle ryhmälle (opiskelijoiden sisäänotto on loppuvuodesta 2002 ja opetus alkaa vuonna 2003). Koulutuskysyntä on kuitenkin erittäin runsasta, eikä yhden ryhmän kouluttaminen vielä täytä opettajapulaa. Lisäksi koulutuksessa käytetään etäopiskeluna video-opetusta ja verkko-opetusta, joita on tarve kehittää edelleen.

Tavoitteena on ottaa toinen 20 opiskelijan sisäänotto vuonna 2005. Koulutukseen valitaan opettajia, joilla on suoritettuna englannin kielen approbatur 15 ov tai luokanopettajan englannin kielen erikoistumisopinnot 15 ov. Koulutus organisoidaan Lapin yliopistossa ja opetus tuotetaan pääsääntöisesti Jyväskylän yliopistosta sekä Lapin yliopistosta. Koulutus kestää 1,5 – 2 vuotta.

Koulutuksen sisältö:

- Kielitiede, 6 ov
- Teksti ja diskurssi, 2 ov
- Kieli, kulttuuri ja yhteiskunta, 2 ov
- Viestintä, 2 ov
- Kielen oppiminen ja opettaminen, 8 ov

Englannin kielen opetuksen tarjoaminen tapahtuu yhteistyön kautta, joten opetuksen järjestämiskustannuksiin sisältyy opetuspalkkioiden lisäksi matka-, majoitus- ym. organisointikustannuksia.

5.3.1.2. Kuvataideopettajien ”poikkeuskoulutus”

Taiteiden tiedekunta on kouluttanut kuvataideopettajia vuodesta 1990 lähtien. Koulutukseen otetaan vuosittain 20 opiskelijaa.

Kuvataidekasvatuksen koulutusohjelman tutkintorakenne palvelee kahden aineen opettajakelpoisuuden toteutumista. Yhteistyössä Kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa tarjotaan mahdollisuus suorittaa luokanopettajakoulutukseen sisältyvät opetettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot. Laaja-alaista opettajakelpoisuutta edistetään käynnistämällä kuvataidekasvatuksen maisteriohjelma, johon valitaan 12 uutta opiskelijaa vuonna 2004. Sisäänotto on kertaluonteinen.

5.3.1.3. Aikuiskasvatuksen opettajankoulutus

Aikuiskoulutukseen suuntautuneet opettajan pedagogiset opinnot, 35 ov

Lapin harvaanasutuilla alueilla opettajilla on oltava valmiudet laaja-alaiseen tieto-taitoon. Tämä tarkoittaa sekä valmiuksia perusopetuksen antamiseen keskeisissä koulun oppiaineissa että ennen kaikkea pedagogista laaja-alaista ammattitaitoa. Lapin läänin ammattikorkeakouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja muissa aikuisoppilaitoksissa on tarve pätevistä kasvatus-, oikeustieteellisen-, yhteiskuntatieteellisten sekä taiteellisten alojen opettajista. Opettajankoulutuksen laajeneminen koskee näin lähes kaikkia Lapin yliopiston yksiköitä. Em. alojen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat vuodesta 1996 alkaen saaneet kelpoisuuden Lapin yliopistosta ja tätä koulutusta on välttämätöntä jatkaa.

Aikuiskasvatuksen kenttä jakaantuu moniin osa-alueisiin, joista määrällisesti keskeisimpiä ovat työelämän aikuiskoulutus, ammatillinen aikuiskoulutus sekä vapaa sivistystyö. Yliopisto-opetus tulee olemukseltaan lähelle tätä kenttää, mutta muodostaa kuitenkin koulutusjärjestelmän korkeimpana alueena oman kokonaisuutensa.

Koulutuksessa lähennetään opetustyötä koulun ulkopuoliseen maailmaan ja opettajaksi opiskelevat tutustuvat ja osallistuvat mahdollisuuksien mukaan opetusharjoittelun aikana harjoitteluoppilaitosten työssä oppimisen opetuspaikkoihin / käytännön harjoitteluun. Tavoitteena on vuosittainen 36 opiskelijan sisäänotto.

Korkeakoulupedagogiikkaan suuntautuneet opettajan pedagogiset opinnot, 35 ov

Korkeakoulupedagogiikkaan suuntautuneet opettajan pedagogiset opinnot vastaavat koko korkeakoulukentällä olevaan opettajien pedagogisen pätevyyden tarpeeseen. Korkeakouluopettaja kantaa yhä enemmän vastuuta ei vaan tiedon välittämisestä vaan myös sen vastaanottamisesta ja prosessoinnista. Opettajat ovat keskeisessä asemassa mm. opiskelun etenemisen esteiden minimoimisessa. Esitetty koulutus liittyy selkeästi Lapin yliopiston vuosien 2002-2006 perustutkintojen kehittämisstrategiaan ja sen painotukseen korkeakoulupedagogiikan kehittämiseksi niin, että opetus ja oppiminen siirtyy yksisuuntaisesta tiedonvälityksestä vuorovaikutukseen.

Koulutus järjestetään omana ryhmänä (8 opiskelijaa) 35 opintoviikon pedagogiseen kelpoisuuteen johtavaksi. Se aloitetaan vuonna 2004 kokeiluryhmällä, johon rekrytoidaan kelpoisuudesta kiinnostuneita korkeakoulusektorin opettajia sekä jatko-opiskelijoita. Koulutusta varten laaditaan opintosuunnitelma, joka luo edellytykset tutustua osallistujan oman tieteenalan opetuksen kansainväliseen kehitykseen, kehittää omia tieteellisten viestinnän sekä opiskelijoiden ohjaamisen ja opettamisen taitoja sekä luoda valmiuksia korkeakoulun koulutustoiminnan, ilmapiirin ja tuloksellisuuden parantamiseen. Koulutuksen lähtökohtana on tieteenalojen sisällöllinen autonomia, mutta samalla ongelmalähtöisen opiskelutavan kaltaisten innovaatioiden omaksuminen yhteiseen käyttöön.

Jatkuva uudistaminen on ko. koulutusten kehittämisessä välttämätöntä. Opiskelu perustuu henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan, jonka opiskelija laatii yhteistyössä opettajien kanssa. Sen etenemistä seurataan koulutuksen kuluessa ja sitä voidaan tarpeen tullen joustavasti muuttaa. Koulutuksessa kiinnitetään huomiota jatkuvan itsensä kehittämisen metakognitiivisten valmiuksien luomiseen. Tärkeää on myös opettajankoulutuksessa olevien uuden tietotekniikan ja siihen perustuvien opetusvalmiuksien kehittäminen. Kuvallinen ilmaisu, monipuolisten oppimateriaalien laatiminen ja verkkopedagogiikka vaativat nykyistä keskeisemmän osan koulutuksesta, jotta tulevaisuuden opettajat hallitsisivat monimuoto-opetuksen. Aikuisopiskelijoiden usein puutteellista mediakompetenssia voivat kehittää opettajat, jotka itse käyttävät säännöllisesti verkkoyhteyksiä ja seuraavat kriittisesti mediatarjontaa.

Aikuiskoulutukseen suuntautuneiden opettajan pedagogisten opintojen jatkaminen ja korkeakoulupedagogiikkaan suuntautuneiden opettajan pedagogisten opintojen aloittaminen edellyttää lisäresurssointia. Nykyisen lehtorin määräaikaisen virkaa jatketaan ja lisäksi esitetään amanuenssin virkaa. Ko. viran tehtäviin kuuluu opettajana pedagogisten opintojen hallintotehtävät. Keskeisen kehittämisalueen muodostaa myös opettajankoulutuksen tietotekniikka. Koulutuksen käyttöön tarvitaan riittävä määrä verkossa olevia multimediatietokoneita sekä todellinen mahdollisuus käyttää multimediatuotannon välineistöä ja niiden käyttövalmiuksien omaksumisen edellyttämiä ohjauspalveluja. Opettajan pedagogisten opintojen toteuttaminen edellyttää myös laajaa yhteistyötä kenttäharjoittelukoulujen kanssa.

5.3.1.4. Luokanopettajankoulutuksen kehittäminen ja laajentaminen

Opetushallituksen vuonna 1998 tekemän selvityksen mukaan Lapin läänissä oli peruskouluissa epäpäteviä luokanopettajia 3,8 % ja päätoimisia tuntiopettajia 53 %. Iältään 55-vuotiaita tai sitä vanhempia luokanopettajia oli 16 %. Lukioissa oli lehtoreissa lähivuosina eläköityviä 21 %. Samoin lukion tuntiopettajista epäpäteviä oli viidennes. Luvut olivat samansuuntaiset myös Oulun läänin alueella.

Perustehtävänsä lisäksi Lapin yliopiston opettajankoulutuksen tehtävänä on osallistua myös Lapin kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen elinkelpoisuuden tukemiseen. Tämä tarkoittaa mm. harvaan asuttujen alueiden pienten koulujen opetuksen tason turvaamista. Harvaanasutuilla alueilla ei ole edellytyksiä yhtä eriytyneeseen aineenopettajajärjestelmän toteuttamiseen kuin suurissa taajamissa. Siksi erityisesti pienten lasten opettajilla on edelleen oltava valmiudet laaja-alaiseen tieto-taitoon. Laaja-alaisuudella tarkoitetaan paitsi valmiuksia perusopetuksen antamiseen keskeisissä koulun oppiaineissa myös ja ennen kaikkea pedagogista laaja-alaista ammattitaitoa. Tämä edellyttää teoreettisen tietouden lisäämistä opettajan merkityksestä yhteiskunnallisena ja kulttuurisena toimijana ja lapsen identiteetin rakentajana.

Peruskoulussa opetettävien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot, 35 ov

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta on vastannut toimintaympäristönsä tarpeeseen järjestämällä kaksi kertaa sisänoton erillisiin luokanopettajankelpoisuuteen täydentäviin 35 opintoviikon opintoihin, jotka suorittamalla tietyt edellytykset täyttävillä ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla on mahdollisuus pätevoityä peruskoulun ala-asteen luokanopettajaksi. Aiemmin mainittu tilanne ei ole kuitenkaan vielä rauennut, vaan epäpätevien osuus on edelleen suuri samoin kuin eläköityvien määrä. Erillisen koulutuksen järjestäminen on näin ollen edelleen tarpeellista.

Peruskoulussa opetettävien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaisten opintojen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävän aineenhallinnan ja didaktisen perusvalmiuden luokanopettajana toimimiseen. Opetus koostuu luennoista ja harjoituksista, joista osa edellyttää läsnäoloa sekä itsenäisestä opiskelusta ja kirjallisuuden suorittamisesta. Koulutus, joka jakaantuu kahdelle vuodelle, järjestetään siten, että opinnot on pääsääntöisesti mahdollista suorittaa työn ohessa.

Opiskelijaksi voidaan hyväksyä vuosittain 16 sellaista henkilöä, joilla on kasvatustieteellisen alan ylempi korkeakoulututkinto ja vuoden 1995 jälkeen suoritetut opettajan pedagogiset opinnot (35ov) tai ylempi korkeakoulututkinto ja peruskoulun yläasteen ja / tai lukion aineenopettajan kelpoisuus.

Liikuntapedagogiikka, 35 ov

Kasvatustieteiden tiedekunta esittää järjestettäväksi liikunnanopetuksen laadun turvaamiseksi Pohjois-Suomen peruskouluissa luokanopettajille pätevyyskoulutusta liikuntapedagogiikan 35 opintoviikon opintokokonaisuuden muodossa. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet korostaa koulukohtaisen suunnittelun tärkeyttä. Oppilaiden kunnon, liikehallinnan, perustaitojen ja liikunnan lajitaitojen kehittäminen sekä liikunnalliseen elämäntapaan ohjaaminen määrittelevät peruskoulun liikuntaa opettavalle opettajalle asetettavat vaatimukset.

Peruskoulussa liikunnan opetuksesta vastaavat 2-4 opintoviikon liikunnan opinnot suorittaneet luokanopettajat, edellisten lisäksi 15 opintoviikon liikunnan sivuainekokonaisuuden suorittaneet luokanopettajat sekä liikunnan aineenopettajat, joiden koulutukseen yleisimmin kuuluu 55 opintoviikon liikuntapedagogiikan opinnot.

Lapin yliopiston järjestämä 35 opintoviikon liikuntapedagogiikan opintokokonaisuus suunnitellaan yhteistyössä Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan kanssa. Se rakentuu luokanopettajakoulutuksen 15 opintoviikon sivuaineopintojen jatkoksi tarkoitetusta 20 opintoviikon kokonaisuudesta. Tämä ohjelma sisältää liikeopin täydennystä, liikunnanopetuksen systematiikkaa ja opetussuunnittelua, peruskoulun 7-9 luokilla tapahtuvan opetusharjoittelun, liikuntapsykologian perusteita, liikuntapedagogisen tutkimusseminaarin sekä liikuntafysiologian ja terveystieteiden perusteita.

Lapin yliopisto suunnittelee opiskelijavalintajärjestelmän yhteistyössä Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan kanssa. Valinnassa otetaan huomioon aiemmat opintosuoritukset, opettajakokemus ja opiskelumotivaatio sekä liikunnan opetuskäsitteet. Opetusresursseina ovat Lapin yliopiston liikunnan didaktiikan lehtorit ja dosentit sekä eri tavoin rekrytoitavat sivutoimiset tuntiopettajat. Etäopetuksen, tietoverkkojen ja virtuaaliyliopiston mahdollisuudet samoin kuin muunlainen koulutuslaitosten yhteistyö Suomessa ja maailmalla tullaan hyödyntämään. Koulutus aloitetaan enimmillään 16 opiskelijan ryhmälle vuonna 2004 ja sitä jatketaan toisella 16 opiskelijan ryhmällä vuonna 2005. Opinnot on mahdollista suorittaa kolmen lukukauden aikana. Lapin yliopisto vastaa koulutuksen aiheuttamista kustannuksista. Todistuksen liikuntapedagogiikan 35 opintoviikon suorituksesta myöntää Jyväskylän yliopisto.

Perusteluja liikuntapedagogiikan 35 opintoviikon opintokokonaisuuden järjestämiselle Lapin yliopistossa:

Opettajatarve

Lapin ja Oulun läänien kuntien perusopetuksen tunnusluvuissa on edelleen nähtävissä kohtuullisen suuret epäpätevien opettajien määrät. Lapin läänissä luokkien 7-10 viranhaltijoista ja päätoimisista tuntiopettajista oli lukuvuonna 2001-2002 epäpäteviä 13,9 %. Päätoimisten tuntiopettajien kohdalla luku on 49,7 %. Oulun läänistä luvut koskevat koko peruskoulua eikä niissä erotella viranhaltijoita ja tuntiopettajia. Päätoimisista opettajista oli Oulun läänissä 6,5 % epäpäteviä. Epäpätevien prosentiosuudet olivat korkeampia pienissä kunnissa ja painottuivat lääninhallituksista saatujen suullisten tiedonantojen mukaan taito- ja taideaineisiin.

Opetusministeriön kauden 2004-2006 tulossopimusten valmistelua koskevat ohjeet korostavat opettajankoulutuksen laajennustarvetta sekä nykyisen opettajakunnan ikärakenteen että kelpoisuustilanteen perusteella. Erityisesti yliopistoja pyydetään määrällisten tavoitteiden ohella ottamaan opettajankoulutusta koskevissa hanke-esityksissään huomioon laajennustarpeet, jotka koskevat opetusministeriön mukaan myös liikunnanopettajakoulutusta.

Aluepolitiikka

Edellä esitetyn perusteella on olemassa tarvetta opettajien pätevyyskoulutukseen. Lapin ja Oulun läänin pienillä paikkakunnilla perusopetuksen ylimpien luokkien liikunnan opetuksesta vastaa suuri joukko peruskoulun luokanopettajia, joilla on 3-20 opintoviikon laajuiset opinnot

liikunnasta. Näiden opettajien pätevöittämisskoulutus olisi järkevää toteuttaa lähellä heidän kotipaikkakuntiaan. Lukuvuoden aikaisiin lähijaksoihin ja lukuvuoden ulkopuolella tapahtuviin tiivisjaksoihin työnantajat suhtautuvat yleensä muuten myönteisesti, mutta sijaisten palkkaukseen harvoilla kunnilla on mahdollisuuksia. Lähellä kotipaikkakuntaa tapahtuva koulutus tavoittaa näin ollen suuremman joukon opettajia.

Opetuksen järjestäminen

Lapin yliopistossa on tällä hetkellä opettajaresurssia liikunnan 35 ov:n pätevöittämisskoulutuksen järjestämiseen kahden liikunnan didaktiikan lehtorin viran ja yhden dosentin verran. Toisella lehtoreista on liikuntatieteen tohtorin tutkinto. Mikäli pätevöittämisskoulutus on mahdollista järjestää opetusministeriön erillishankkeena, aletaan selvittää mahdollisuuksia perustaa määräaikainen (3 vuotta) professorin virka projektin keston ajaksi. Mahdollisuuksia Lapin yliopiston ja Urheilupuiston sekä Rovaniemen Ammattikorkeakoulun välisen yhteistyön tiivistämiselle kartoitetaan.

Uusi tutkintorakenne

Yliopistojen tutkintorakennetta käsittelevän työryhmän muistiossa korostetaan yliopistojen autonomian vahvistamista lieventämällä tutkintoasetuksin tapahtuvaa sääntelyä luopumalla oppiainekohtaisesta säätelystä. Tämä ehdotus lisäisi yliopistojen välistä yhteistyötä ja korostaisi yliopistojen ja ministeriön välisten tulossopimusten merkitystä.

Erityispedagogiikka ja erityiskasvatus

Uuden tutkintorakenteen mukaan ylempi korkeakoulututkinto suoritetaan alemman korkeakoulututkinnon tai lähitieteen pohjalta. Lapin yliopistossa ei voi toistaiseksi suorittaa maisteritutkintoa erityispedagogiikka pääaineena. Kysyntää ko. mahdollisuudesta sekä erityispedagogiikan syventävien opintojen suorittamismahdollisuudesta on. Lapin läänissä on pula erityisopettajista ja lisääntynyt erityisopetuksen tarve, eikä luokanopettajan koulutuksessa saada riittävästi valmiuksia kohdata erityisopetuksen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria. Lääninhallituksen tilastojen mukaan Lapin läänin erityisopettajista noin 25 % on tehtävänsä muodollisesti epäpäteviä.

Seuraavassa esitetyt kolme hanketta ovat avausta em. pääainemahdollisuudelle.

a) Erityispedagogiikan syventävät opinnot

Erityispedagogiikan syventävien opintojen toteuttaminen tehdään yhteistyössä. Neuvottelut aloitetaan Jyväskylän yliopiston kanssa kevään 2003 aikana. Tavoitteena on ottaa 16 opiskelijan sisäänotto vuonna 2004.

Tarjoamalla erityispedagogiikan syventävät opinnot Lapin yliopisto valmistautuu monipuolistamaan kasvatustieteiden opintotarjontaa tukien omalta osaltaan alueellista erityiskasvatuksen opetus-, suunnittelu ja konsultointitehtäviin tarvittavan henkilöstön koulutusta.

Erityispedagogiikan syventävät opinnot tarjoaa mahdollisuuden ottaa sivuaineeksi erityispedagogiikkaa 85 opintoviikkoa (perusopinnot 15 ov, aineopinnot 24 ov ja syventävät opinnot 46 ov). Erityispedagogiikan syventävät opinnot (laudatur-arvosana) 46 ov, voi aloittaa, kun erityispedagogiikan perus- ja aineopinnot (cum laude approbatur -arvosana, 39 ov) on suoritettu vähintään hyvin tiedoin.

Erityispedagogiikan syventävien opintojen kokonaisuus:	
Kvantitatiivinen tutkimusote ja monimuuttujamenetelmät	3 ov
Laadullinen tutkimusote	3 ov
Erityispedagogiikan erityisalajat	
*Erityispedagogiikka ja yhteiskunta	4 ov
*Erityispedagogiikka ja etiikka	2 ov
*Lastensuojelu ja kriminologia	2 ov
*Päätösharjoittelu	8 ov
*Portfolio	2 ov
Tieteenfilosofia	2 ov
Tutkielmaopinnot	20 ov
*Erityispedagoginen tutkielman ohjauskurssi	(4 ov)
*Erityispedagoginen tutkielma, maturiteetti ja artikkeli	(16 ov)

b) Luokanopettajasta erityisopettajaksi (23 ov)

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa on jo kerran järjestetty luokanopettajasta erityisopettajaksi -koulutus Jyväskylän yliopiston tutkintovaatimusten mukaisesti. Koulutuksen toteuttaminen yhdelle ryhmälle ei kuitenkaan vielä poista läänin opettajapulaa. Tavoitteena on uusi 25 opiskelijan sisäänotto vuonna 2005.

Erityisopettajan pätevyyskoulutuksen kokonaislaajuus on 23 opintoviikkoa:

- 1) syventävät ammatilliset opinnot 17 ov
- 2) opetusharjoittelu 6 ov.

Osallistujilta vaaditaan edeltävinä opintoina erityispedagogiikan perusopinnot 15 ov.

c) Lastentarhanopettajasta erityislastentarhanopettajaksi (35 ov)

Koulutustarve lastentarhanopettajasta erityislastentarhanopettajaksi on ilmeinen. Lapin läänin erityisvarhaiskasvatuksen vuosien 2003-2004 kehittämishankkeen (Lapin läänin päivähoitotilanteen kartoitus) mukaan Lapin läänissä varhaiserityiskasvatusta tarvitsee 9 % lapsista maan keskiarvon ollessa 6 %. Läänin lapsista 46 % on päivähoiton piirissä. Varhaiskasvatusta pitäisi kehittää myös perheissä ja perhepäivähoidon alueella. Nopea vastaaminen lasten erityiskasvatustarpeisiin on taloudellisestikin edullista. Varhaiseen kuntoutukseen, havainnointiin ja tukeen on kuitenkin oltava riittävästi tietoa, taitoa ja resursseja.

Koulutuksen toteuttaminen joko tiedekunnan koulutusohjelmana tai täydennyskoulutuksena antaisi ELTO-koulutettaville mahdollisuuden kokeilla hyviksi koettuja menetelmiä kentällä harjoittelujensa yhteydessä. Koulutuksessa tehtävät opinnäytetyöt toisivat samalla tietoa erityiskasvatuksen tilasta Lapin läänissä ja teknologian kehittämistä ELTO-työssä voitaisiin edistää. Raja varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen välillä koulutuksen sisällöissä hälvenisi ja silta varhaiskasvatuksesta kouluun vahvistuisi. Perhepäivähoito voisi saada asiantuntevaa tukea.

Hankkeen sisältökuvaus

Erillisiin ELTO-opintoihin otetaan 20 lastentarhanopettajatutkinnon suorittanutta henkilöä. Opiskelijoille laaditaan HOPS, johon opintojaksot valitaan Lapin yliopiston tarjonnasta. Koulutus järjestetään monimuoto-opetuksena. Koulutettavat saavat pätevyiden alle kouluikäisten ja esiasteen erityisopetukseen.

5.3.2 Liiketoimintaosaamisen kehittäminen

5.3.2.1. Talousjohtamisen informaatioteknologinen maisteriohjelma

Ohjelma on kauppatieteiden osuus yliopiston monitieteisen informaatioteknologian koulutuksen toteutukseen.

Monitieteinen talousjohtamisen IT- maisteriohjelma yhdistää Lapin yliopiston kauppatieteellistä ja IT-alaan liittyvää osaamista tavoitteena antaa opiskelijalle perusteelliset tiedot informaatioteknologian liiketaloustieteellisestä soveltamisesta sekä tarjota informaatioteknologiaan perustuvia keinoja yrityksen toiminnan kehittämiseksi. Opetus toteutetaan kiinteässä vuorovaikutuksessa elinkeinoelämän kanssa tavoitteena tuoda osaamista ja innovaatioita elinkeinoelämään ja siihen läheisesti liittyviin sidosryhmiin.

Liiketoiminnassa menestyminen perustuu entistä enemmän organisaation kykyyn sitoa tietotekniikka osaksi organisaatiota ja kykyyn ymmärtää, kuinka tietotekniikkaa voidaan tehokkaasti hyödyntää yrityksen toiminnassa. Kehitystä tukee kilpailuympäristön nopea muuttuminen, jolloin tietotekniikan rooli voidaan nähdä yritysten strategioiden muutoksen mahdollistajana. Informaatioteknologian ja tietojärjestelmien merkitys lisääntyy edelleen yhteiskunnassa ja erityisesti yritysorganisaatioissa. Osaamisvaatimukset ovat laajentuneet ja syventyneet, jolloin puhdas teknologialähtöisyyskään ei enää riitä.

Ohjelman laajuus on 60 opintoviikkoa ja se johtaa filosofian maisterin tutkintoon kauppatieteellisellä koulutuslallalla. Ohjelmaan voi hakea alemman yliopistotutkinnon suorittaneet, joilla on riittävät IT-alan opinnot.

Ohjelman keskeisiä periaatteita ovat monitieteisyys, yritysysteistyön ja harjoitustöiden kautta syntyvä tieteen ja käytännön vuorovaikutus, henkilövaihdon kautta toteutuva kansainvälisyys sekä opetus- ja työmuotojen monimuotoisuus.

Maisteriohjelma jakautuu kahteen suuntautumisvaihtoehtoon. Laskentatoimen suuntautumisvaihtoehdossa opiskelijat kehittyvät yritysten taloushallinnon informaatioteknologiasovellusten ymmärtämiseen ja kehittämiseen. Markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdossa informaatioteknologia tarjoaa keinoja elektroniseen kaupankäyntiin, elektronisten palveluiden ja asiakassuhteiden hallintaan. Ohjelmaan sisältyy myös liiketoiminnan johtamiseen ja kehittämiseen painottuvia opintoja.

Ohjelman suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat yhteiskuntatieteiden tiedekunta ja yhteisen opetuksen yksikkö.

Informaatioteknologian soveltavana monitieteisen koulutuksen TAJO-IT- maisteriohjelmaan otetaan vuonna 2004 **20 opiskelijaa** (10 markkinoinnin ja 10 laskentatoimen suuntautumisvaihtoehtoon).

Ohjelman rahoitus on valtakunnallisten ohjelmien mallin mukaisesti 5000 euroa/opiskelija/vuosi eli 100 000 euroa vuosina 2004-2006.

5.3.3. Virtuaaliyliopisto

Virtuaaliyliopistolle osoitetaan vuosina 2004-2006 168 000 euron määräraha yliopiston yhteiseen virtuaaliyliopistohankkeeseen, jonka toiminta-alueita ovat: tieto- ja viestintätieteiden opetus- sekä opiskelukäytön tukipalveluiden toteuttaminen; pedagoginen, tekninen sekä sisällöntuotannon tuki. Lisäksi rahoituksella tuetaan yliopiston omia paikallisia virtuaaliyliopistohankkeita.

Yhteisö, taide ja ympäristö- virtuaaliyliopistohankkeeseen osoitetaan 92 950 euroa vuosina 2004-2006.

Lapin yliopisto on mukana seuraavissa valtakunnallisissa virtuaaliyliopistohankkeissa

- SOSNET
- KasVi
- HelLa
- Connet
- TVA
- TieDot
- Naisverkko
- Suomen virtuaalikielikeskus
- Verkosto Vatti
- TieVie ja
- IT-Peda.

5.3.3. Tietoteollisuus

Hankkeet:

- 1) iDigi – maisteriohjelma
- 2) Verkot ja oppiminen- maisteriohjelma
- 3) Älykkäät ympäristöt- maisteriohjelma
- 4) Hallinnon ja kehittämisen maisteriohjelma

5.3.3.1. iDigi- maisteriohjelma (Tavoitteena pysyvä koulutuslaajennus)

iDigi- maisteriohjelman on taiteiden tiedekunnan osuus yliopiston yhteisen soveltavan informaatioteknologian koulutuksesta. Maisteriohjelma johtaa filosofian maisterin tutkintoon taideteollisella koulutuslalla. Ohjelman suunnittelussa hyödynnetään multimedian maisteriohjelman aikana kertynyttä osaamista ja kokemuksia.

Ohjelman keskeinen painopistealue on käytettävyyssuunnittelu. Käytettävyys on laaja näkökulma digitaaliseen sisältötuotantoon. Se on keskeinen työkalu koko digitaalisen tuotantoprosessina ajan. Kysymys on hyödyllisten sisältöjen käyttökelpoisesta toteutuksesta ja toimivuudesta sekä käyttäjän toiminnan ymmärryksestä. Käytettävyys liittyy kaikkiin digitaalisen median osa-alueisiin audiovisuaalisuudesta ohjelmistotekniikkaan.

Uuteen koulutuskokonaisuuteen hyväksytyt opiskelijat suorittavat aluksi yliopiston yhteisen opetuksen yksikön tarjoamia nykyisen informaatioteknologian pakollisia opintoja (Core IT). Taiteiden tiedekuntaan liittyvä pääaine 2-koulutus annetaan maisteriohjelman muodossa. Koulutus vahvistaa tiedekunnan digitaalisen sisältötuotantokoulutuksen IT- valmiuksia ja antaa informaatioteknologian opiskelijoille mahdollisuuden suunnata opintojaan sisällölliseen ja taiteelliseen suuntaan. Ohjelman laajuus on 80 opintoviikkoa ja se johtaa filosofian maisterin tutkintoon taideteollisella koulutuslalla. tutkintorakenteen mukaisena perustuen alemman korkeakoulututkinnon opintoihin. Ohjelmaan voi hakea alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet opiskelijat, joilla on riittävät IT- opinnot tai vastaavat suoritettuna.

Maisteriohjelmaan otetaan vuonna 2004 **16 opiskelijaa**. Ohjelma toteutetaan kertaluonteisena kaudella 2004-2006. Pilottivaiheesta saadut kokemukset hyödynnetään ja ohjelma muuttuu pysyväksi vuoden 2007 alusta lähtien.

Ohjelman toteutuksesta ja suunnittelusta vastaa taiteiden tiedekunta yhdessä yhteisen opetuksen yksikön kanssa.

Maisteriohjelman rahoitus on valtakunnallisten ohjelmien mallin mukaisesti 9 500 euroa/opiskelija/vuosi eli 152 000 euroa/vuosi vuosina 2004-2006. Koulutus vakiintuu vuoden 2007 alusta.

5.3.3.2. Verkot ja oppiminen- maisteriohjelma

Ohjelma on kasvatustieteiden osuus yliopiston yhteiseen monitieteiseen it-koulutukseen. Ohjelma hyödyntää informaatioteknologian, kasvatustieteen ja mediakasvatuksen osaamisalueita Lapin yliopistossa. Maisteriohjelman tavoitteena on tuottaa tieto- ja viestintäteknologiaa laaja-alaisesti kasvatustieteiden, opetus-, koulutus-, suunnittelu- ja kehitystyössä hallitsevia opetusalan ammattilaisia. valmistuttuaan maisteriohjelmasta opettajat, kouluttajat ja suunnittelijat tuntevat sisältötuotannon välineitä, informaatioteknologian opetuskäytön mahdollisuudet ja opettajuuden kehittämiseen tarvittavia valmiuksia elinikäisen oppimisen näkökulmasta.

Ohjelmaan sisältyy informaatioteknologian monitieteistä koulutusta ja kasvatustieteiden ja mediakasvatuksen opetusohjelman mukaisia opintoja, metodi- ja kieliopintoja sekä sivuaine- ja muita opintoja. Ohjelman laajuus on 60 opintoviikkoa ja se johtaa filosofian maisterin tutkintoon kasvatustieteellisellä koulutusalailla.

Maisteriohjelman kohderyhmänä ovat opetus- ja kasvatustyöhön suuntautuvat, uutta opetus- ja viestintäteknologiaa opetuksessaan hyödyntävät, informaatioteknologian opetuskäyttöä kehittävät ja monimediaalisia sisältötuotannon välineitä tarvitsevat henkilöt. Osaamisalan tarvetta on syntynyt monille opetus- ja koulutuspalvelujen alueille aina kansalaisjärjestöjen, valtion ja kuntien opetus- ja viestintäpalveluiden kehittämisestä yritysten koulutustarpeisiin asti.

Ohjelmasta valmistuneet sijoittuvat valtio- ja kuntasektorille opetusalan kehittämisen ja suunnittelun alueille sekä koulutustehtäviin. Yksityisellä sektorilla työllistäjiä ovat työelämän kehittämisen, työnohjauksen, opetusalan teknologian kehittämisen ja innovoinnin sekä yrityskonsultaation tehtävät. Ohjelma tuottaa asiantuntijoita erityisesti sisältötuotantoon ja opetuskäyttöön tarkoitettua informaatioteknologian suunnitteluun ja kehittämiseen. Tällä tulee olemaan tärkeä merkitys erityisesti pienten ja keskisuurten IT-yritysten tarpeiden kannalta.

Maisteriohjelman koulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa kasvatustieteiden tiedekunta yhdessä yhteisen opetuksen yksikön kanssa.

Informaatioteknologian soveltavan monitieteisen koulutuksen verkot ja oppiminen maisteriohjelmaan otetaan **vuonna 2004 18 opiskelijaa**.

Maisteriohjelman valtakunnallisten ohjelmien mallin mukainen rahoitus on 5000 euroa/opiskelija/vuosi eli 90 000 euroa/vuosi vuosina 2004-2006.

5.3.3.3. Älykkäät ympäristöt- maisteriohjelma

Älykkäät ympäristöt- maisteriohjelma on jatkoa Lapin yliopistossa jo useiden vuosien ajan toimineelle media- ja suunnitteluteknologian maisteriohjelmalle (MIND). MINDin aikana synnytetty osaaminen ja kokemukset hyödynnetään ohjelman sisällön kehittämisessä.

Älykkäiden ympäristöjen muotoilun maisteriohjelman opetuksen ja tutkimuksen kohteina ovat älykkäät tuotteet, järjestelmät ja ympäristöt teollisen muotoilun, tekstiili- ja vaatetustutkimuksen ja mediatieteen näkökulmasta. Fyysisiin tuotteisiin sisältyy yhä enemmän digitaalisia ja virtuaalisia elementtejä, mistä johtuen esine- ja mediamuotoilun rajat ovat hämärtyneet. Nykyisin puhutaan "älykkäistä tuotteista", millä tarkoitetaan sitä, että teollisesti valmistettaviin esineisiin sisältyy toiminnallisia ominaisuuksia, joilla luodaan tuotteisiin lisäarvoa. Tämä lisäarvo voi liittyä esimerkiksi

informaation tarjoamiseen, käyttöturvallisuuden parantamiseen sekä käytettävyyteen mm. erityisryhmien tarpeita silmällä pitäen. Materiaaliteknologian kehitys mahdollistaa mm. digitaalisen paperin, optisten ja elektro-optisten efektien käytön pakkausteollisuudessa, ominaisuuksiltaan muuttuvat ja ulkoisiin tekijöihin reagoivat materiaalit sekä informaatiota keräävät ja siirtävät sensorien ja anturien käyttöön perustuvat materiaalit ja tekniikat. Älykkäistä ominaisuuksista ja toiminnoista tulee teollisuudelle olennainen kilpailutekijä. Teknologia mahdollistaa älykkäät tuotteet, mutta käyttäjän kannalta ratkaisevassa asemassa ovat tuotteen muotoilu, jonka lähtökohtia ovat helppokäyttöisyys, helppo opittavuus, sosiaalinen hyväksyttävyyys ja elämyksellisyys. Tällaisten tuotteiden suunnittelu edellyttää monitieteistä lähestymistapaa, jossa ihminen huomioidaan sekä kulttuuris-sosiaalisena että kognitiivis-psykologisena toimijana.

Älykkäät tuotteet ja järjestelmät ovat muuttumassa läpinäkyviksi, millä viitataan niiden sulautumiseen saumattomaksi osaksi elinympäristöä. Älykkäissä ympäristöissä tietotekniikka ei rajoitu yksittäisiin ja erillisiin esineisiin, tietokoneisiin, vaan se on "kaikkialla läsnä" (ubiquitous computing). Erillisten tietokoneiden tilalle tulee ympäristöön, huonekaluihin ja vaatteisiin upotettu informaatioteknologia.

Digitaalisten ympäristöjen muotoilun problematiikka liittyy ensisijaisesti teolliseen muotoiluun ja mediatieteeseen. Digitaalisille ympäristöille on ominaista niiden monimittakaavaisuus ja samojen sisältöjen monistuminen ja versioituminen eri ympäristöissä. Immersiivisten ja sensomotoristen kolmiulotteisten käyttöliittymien yleistymisen lähitulevaisuudessa niin kodeissa kuin työpaikoilla synnyttää voimakkaan tarpeen tutkia digitaalisten ympäristöjen käytettävyyttä. Fyysisten koti- ja työympäristöjen muotoilu edellyttää nykyisin myös mediatieteellistä näkökulmaa, samalla kun esimerkiksi 3-ulotteisten esineiden muotoilu tietoverkkoon on teollisten muotoilijoiden osaamisaluetta.

Ohjelman laajuus on 80 opintoviikkoa. Sitä suorittamaan otetaan **16 opiskelijaa** vuonna 2004.

Ohjelman rahoitus valtakunnallisten ohjelmien mallin mukaisesti on 9 500 euroa/opiskelija/vuosi eli 152 000 euroa vuosittain vuosina 2004-2006.

5.3.3.4. Hallinnon ja kehittämistoiminnan informaatioteknologinen maisteriohjelma

Ohjelma on palveluosaamisen maisteriohjelman (ESR) ohella toinen yhteiskuntatieteellisen alan ohjelmista, jotka toteutetaan osana yliopiston monitieteistä informaatioteknologian soveltavaa koulutuskokonaisuutta.

Ohjelman tavoitteena on luoda edellytyksiä informaatioteknologian kehittämiseksi, soveltamiseksi, organisoimiseksi ja hallinnaksi organisaatioympäristössä sekä hallita informaatioteknologiaan liittyviä sosiaalisia, kuten työyhteisöjen toimintatapojen ja organisaatiokäyttäytymisen kysymyksiä. Maisteriohjelma tukee erityisesti alueellista kehittämistä ja sen tavoitteena on edesauttaa alueellista toimintakykyä. Ohjelman laajuus on 60 opintoviikkoa ja se johtaa filosofian maisterin tutkintoon yhteiskuntatieteellisellä koulutusallalla.

Sekä julkisissa että yksityisissä organisaatioissa kehitetään, siirretään ja hajautetaan palveluita ja hallinnollisia toimintoja informaatioteknologiaan perustuen. Tällaisia toimintoja ovat mm. valtion keskushallinnon hallintopalvelut, erilaiset sähköiset palvelut ja asiointijärjestelmät sekä terveydenhuollon telelääketieteen palvelut. Keskeistä on IT-alan sovellusosaamisen aikaansaaminen, kehittäminen ja kytkeminen osaksi organisaatioiden toimintajärjestelmiä, kuten laatu- ja ohjausjärjestelmiä.

Suunniteltuun maisteriohjelmaan voivat hakea alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet opiskelijat, joilla on riittävät IT- opinnot tai vastaavat suoritettuna.

Valmistuneet toimivat informaatioteknologiaan liittyvissä hallinto- ja kehittämistehtävissä erityisesti kunnissa ja valtion organisaatioissa.

Hallinnollisten kysymysten osalta ohjelman sisältö perustuu hallintotieteeseen, jonka lisäksi koulutus tarjoaa vahvan it-osaamisen. Koulutukseen osallistuvat perehtyvät informaatioteknologian sekä hallinnon, organisoinnin (esimerkiksi verkostoitumisen), johtamisen ja työyhteisöjen välisiin kysymyksiin. Kehittämisen osalta painotetaan muutoksen, laadun, oppimisen ja projektihallinnan suhdetta informaatioteknologiaan. Koulutuksessa opiskelijoita perehdytetään myös julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin organisaatioiden peruspiirteisiin sekä niiden huomioonottamiseen informaatioteknologiaa kehitettäessä.

Koulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa yhteiskuntatieteiden tiedekunta yhteistyössä yhteisen opetuksen yksikön kanssa. Informaatioteknologian soveltavan monitieteisen koulutuksen HAKE IT- ohjelmaan otetaan vuonna 2004 **18 opiskelijaa**.

Ohjelman rahoitus valtakunnallisten ohjelmien mallin mukaisesti on 5 000 euroa/opiskelija/vuosi eli 90 000 euroa vuosittain vuosina 2004-2006.

5.4. Hankkeet

5.4.1. OPM-hankerahoitus

Opetusministeriön hankerahoitusta kohdennetaan valtakunnallista tavoitteenasettelua tukeviin yliopistojen omiin hankkeisiin, yliopistojen yhteisiin verkostohankkeisiin ja uudisrakentamisen varustamiseen. Lapin yliopisto esittää opetusministeriön hankerahoituksen piiriin seuraavia hankkeita:

1. Lapin maakuntakorkeakoulu
2. Yliopiston yhteinen, monitieteinen vieraskielinen maisteriohjelma
3. Ammattitutkijankoulutus
4. Eurooppa-oikeuden tutkimuksen ja opetuksen kehittäminen
5. Muotoilu ja liiketoimintastrategiat- oppimismoduli
6. Lapin yliopiston Venäjä osaamisen vahvistaminen
7. Oikeudenhoidon maisteriohjelma
8. Kuvataiteen maisteriohjelma
9. Opetuksen kehittäminen
10. Arktisen keskuksen näyttelyn uudistaminen
11. Yliopiston 3.rakennusvaiheen varustaminen
  - perusvarustaminen
  - oppimiskeskus

5.4.1.1. Lapin maakuntakorkeakoulu

Vuosi 2003

Vuoden 2002 tulosneuvotteluissa hyväksytyn Lapin korkeakoulujen yhteisen *Lapin maakuntakorkeakoulun toimintakonseptin kehittäminen* –hankkeen toimeenpanosuunnittelu yhdistettiin Lapin korkeakoulujen aluestrategian (liite 7) valmisteluun. Prosessin tuloksena syntynyt Lapin korkeakoulujen aluevaikuttamisen strategia rakentuu Lapin maakuntakorkeakoulun toimintamallille ja tavoitteenasettelulle.

Verkostoyhteistyölle rakentuvan Maakuntakorkeakoulun tavoitteena on varmistaa maakunnan tasapainoinen kehittäminen **tukemalla seutukuntien kehittämistyötä, parantamalla koulutuksen saatavuutta, lisäämällä koulutusorganisaatioiden yhteistyötä ja edistämällä avainalojen innovaatiotoimintaa**. Toiminnan seutukuntalähtöisyyden varmistamiseksi seutukuntiin on perustettu yhteistyöelimet, joiden tehtävänä on selvittää korkea-asteen koulutuksen ja kehittämistyön tarpeet ja kohteet sekä vastata koulutuksen paikallisista järjestelyistä.

Maakuntakorkeakoulun toimeenpanon painopisteitä vuonna 2003 ovat

- tiedottaminen, tunnettuus
- seutukuntien omien elinkeinopoliittisten tavoitteiden ja niitä tukevien osaamistavoitteiden täsmentäminen (osaamisstrategiat)
- seutukuntien kehittämistä palvelevan virtuaali- ja etäopetuksen lisääminen
- opetuksen edellyttämien verkko-, laite- ja opetustilaratkaisujen määrittely (Sivistysverkko)
- konsortio-osapuolten yhteisten, yliseutukunnallisten koulutuskokonaisuuksien ja –mallien suunnittelu
- seutukunnallisten innovaatioympäristöjen kartoittaminen sekä
- innovaatioympäristöjen edellyttämien osaamisen lisääminen.

Maakuntakorkeakoulun toimien valmistelusta ja päätöksien toimeenpanosta vastaa vuoden 2003 alussa aloittanut, Rovaniemen ammattikorkeakouluun sijoitettu projektipäällikkö.

Toiminnan koordinointi korkeakouluyksiköissä (2004-2006)

Pääosa maakuntakorkeakoulun seutukunnissa tapahtuvasta toiminnasta hankkeistetaan erikseen ja toteutetaan alueellisella rahoituksella. On kuitenkin huomattava, että toiminta edellyttää koordinaatiota ja että se on suunniteltava kiinteässä yhteistyössä seutukuntien kanssa. Toiminta edellyttää myös selvitystyötä. Suunnittelutyötä ei voida sisällyttää rakennerahastohankkeisiin. Toiminnan kannalta on tärkeää, että työ saadaan tehokkaasti käyntiin jokaisella seutukunnalla. Vuoden 2003 ajan koordinoivaa toimintaa rahoitetaan opetusministeriön hankerahoituksella.

Yliopiston osuus maakuntakorkeakoulun toiminnasta kattaa:

- alueellisen aikuiskoulutuksen (avoin yliopisto, ammatillinen täydennyskoulutus, tutkintoon johtava koulutus)
- alueellisen ennakointi- ja arviointitoiminnan sekä laajemmat seutukuntien kehitystä tukevat tutkimukset; ja
- alueellisen innovaatiotoiminnan tukemisen.

Keskeisiä toimijoita yliopistossa maakuntakorkeakoulun käytännön organisoijina yliopistossa ovat avoin yliopisto, yliopiston alueellisia tutkintoon johtavia koulutuksia organisoiva maisterikoulu, ennakointi- ja arviointitoiminnan ja muun tutkimus- ja selvitystoiminnan osalta vuoden 2003 loppuun asti projektina toimiva ennakointi- ja arviointikeskus sekä ammatillisen täydennyskoulutuksen järjestäjänä yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Yliopistosektorilla yhteiskunnallinen palvelutehtävä sisältyy uudistetun rahoitusjärjestelmän myötä tulossopimuskaudella 2004-2006 perusrahoitukseen ”hankerahoitustyyppisenä” eränä. Lapin

yliopisto on esittänyt yhdeksi ko. palvelutehtävän toiminnoksi Lapin maakuntakorkeakoulun yliopiston toimintaan suuntautuvaa perusinfraa. Mikäli rahoitus ei tule sisältymään yliopiston perusrahoitukseen, se tulee siirtää hankerahoitukseen.

Ammattikorkeakoulujen osuus maakuntakorkeakoulun toiminnasta kattaa:

- alueellisen aikuiskoulutuksen (avoin ammattikorkeakoulu, ammatillinen täydennyskoulutus, tutkintoon johtava koulutus)
- alueellisen T&K-toiminnan sekä laajemmat seutukuntien kehitystä tukevat soveltavat tutkimukset; ja
- alueellisen innovaatiotoiminnan tukemisen.

Keskeisiä toimijoita ammattikorkeakouluissa maakuntakorkeakoulun käytännön organisoijina ovat aikuiskoulutus- ja T&K-toiminnasta vastaavat tahot. Aikuiskoulutus kattaa tällöin avoimen ammattikorkeakoulu-opetuksen, tutkintoon johtavan koulutuksen, erikoistumisopinnot, jatkotutkinto-ohjelmat ja lisäkoulutuksen.

Vuosien 2004-06 aikana toiminnan käynnistämiseen liittyvä rahoitus järjestetään hakerahoituksena.

Maakuntakorkeakoulua toteuttavat hankkeet

a) Seutukuntien kehittämistyön tukeminen

Alueellista kehittämistä palveleva koulutustarjonta ja –malli (2004-2006)

Korkeakoulujen tavoitteena on luoda yhteistyössä seutukuntien kanssa yhteinen avainelinkeinoja palveleva ja aloille uutta yrittäjyyttä luovan koulutustarjonta, joka kattaa täydennyskoulutuksen, avoimen opetuksen, korkeakoulujen yhteisen PD-ohjelman sekä tutkintoihin johtavat ohjelmat. Tutkintotavoitteisessa koulutuksessa pyritään sekä ammattikorkeakoulu- että yliopistopuolella hyväksyttäviin sisältöihin.

Opetusministeriön korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmä esitti, että Lapin yliopisto kehittää matkailualan koulutustaan yhteistyössä Rovaniemen ammattikorkeakoulun kanssa. Maakuntakorkeakoulu laajentaa yhteistyön Kemi-Tornion ammattikorkeakouluun. Tarve matkailualan korkeakoulutasoisiin opintoihin on noussut esille kaikista Lapista seutukunnista. Syvyydeltään se vaihtelee täydennyskoulutuksesta tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Alueellista kehittämistä palvelevan koulutustarjonnan pilottina toimii matkailualaa palveleva hanke.

Täydennyskoulutus – kartoitus ja koulutuksen järjestäminen (2004–2006)

Väestön ja työvoiman ikääntymiseen liittyvä henkilöstön vaihtuminen tulee lähivuosina lisäämään ammatillisen täydennyskoulutuksen tarvetta. Ajallisesti, sisällöllisesti ja menetelmällisesti onnistunut täydennyskoulutus edellyttää ennakoitua ja koulutustarpeiden ja -mahdollisuuksien kartoittamista. Eräs kiireellisimmistä täydennyskoulutuskohteista on opetusala; epäpätevien opettajien määrä on jo tällä hetkellä suhteellisen korkea ja paine aineenopettajien pätevoittämiskoulutukseen on ilmeinen.

Täydennyskoulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen tapahtuu Maakuntakorkeakoulun osapuolten yhteistyöllä aina kohderyhmän tarpeiden sen salliessa.

Seutukuntia palvelevan harjoittelun edistäminen (2004-2006)

Yhtenä maakuntakorkeakoulun tavoitteena on pysäyttää muuttovirta etelään. Opiskelijoiden harjoittelun turvaaminen joko kotiseutukuntiensa tai opiskelumaakuntansa yrityksissä ja

julkisyhteisöissä lujittaa sidettä Lappiin. Osaltaan luotava harjoittelujärjestelmä helpottaa eläköitymisen mukanaan tuomaa työvoimapulaa pohjoisessa.

Tutkintoon johtava etäkoulutus (2004-2006)

Selvitetään seutukunnissa asuvat henkilöt, joilla on jäänyt korkeakoulututkinnon suorittaminen kesken. Heille järjestetään mahdollisuus suorittaa opintonsa loppuun pääosin etäopiskellen. Alkuvaiheessa mahdollisuus tarjotaan valituilla aloilla.

Ammattikorkeakoulujen jatkotutkinto-ohjelmissa siirrytään ratkaisumalleihin, jotka tarjoavat seutukuntien asukkaille mahdollisuuden suorittaa jatkotutkintoja.

Alueellinen kehittäminen –arvosanaopetus (2004)

Uusien, seutukunnan intresseistä nousevien monitieteisten arvosanojen kehittämisen myötä voidaan lisätä yliopistokoulutuksen asiakaslähtöisyyttä. Tähän mennessä tehty alueellinen koulutus- ja kehitystyö on nostanut esille kehittämistyössä tarvittavan yhteiskuntatieteellisen osaamisen kokoamiseksi yhden opintokokonaisuuden / oppiaineen muotoon.

Pilottihankkeena käynnistetään alueellisen kehittämisen arvosanaopetuksen suunnittelu. Suunnittelu tapahtuu yhteistyössä tiedekuntien ja seutukuntien kanssa.

b) Koulutuksen saatavuuden parantaminen

Maakuntakorkeakoulun neuvonta- ja ohjauspalvelut (2004-2006)

Osahankkeen tavoitteena on

- 1) kouluttaa paikallisia etäohjaajia/tutoreita seutukunnissa/kunnissa olevien opintoryhmien vetämiseen ja opiskelijakohtaiseen opintoneuvontaan sekä
- 2) tuottaa verkkopohjainen opiskelupalvelu, Maakuntakorkeakouluportaali.

Paikallisten etäohjaajien tehtävänä on auttaa opiskelijoita oppimisvalmiuksien kehittämisessä (riittävät perusopiskelutaidot; myös kielitaito) ja korkea-asteen opiskelutaitojen kehittämisessä (myös orientointi tutkintotavoitteisiin opintoihin). Lisäksi etäohjaajien tehtäviin kuuluu ryhmäohjaus, henkilökohtaisten oppimissuunnitelmien laadinta (yksilölliset opiskelutavoitteet ja kouluttautumissuunnitelma), oppiainekohtainen vertaistutorointi (oppiaineen sisällöllinen opiskeluohjaus) sekä opiskelijoiden koulutustarpeiden kerääminen.

Etäohjaajien koulutus järjestetään lähi- ja etäopetuksena, jolloin ohjaajat saavat valmiudet myös videoneuvottelu- ja verkko-opetuksen ohjaamiseen. Etäohjaajille luodaan verkkosivusto, josta löytyvät ohjaukseen liittyvät materiaalit ja jossa on keskustelupalsta etäohjaajille kokemustenvaihtoon.

Maakuntakorkeakoulun tietopalveluiden kehittäminen (2004-2005)

Eri puolilla Lappia tapahtuva opiskelu edellyttää opiskeluaineistojen ja kurssikirjallisuuden saatavuutta. Maakuntakorkeakoulun toiminnan myötä kasvavat (etä)opiskelijamäärät luovat painetta sekä kurssikirjallisuuteen että sähköisten opiskeluaineistojen etäkäytölle. Maakuntakorkeakoulun käynnistysvaiheelle on tärkeää, että toiminnan resursoinnissa huomioidaan kurssikirjallisuuden lisähankinta, kustannustehokas kuljetusratkaisu sekä sähköisen aineistojen etäkäyttöä kehittävät ratkaisut.

Videoneuvottelujärjestelmän kehittäminen (2004-2005)

Pienten, hajallaan sijaitsevien opiskelijaryhmien palvelussa videoneuvottelu on osoittanut tarpeellisuutensa. Maakuntakorkeakoulun yhteistyöverkoston käytössä oleva videoneuvotteluteknologia ja –laiteteknologia on kuitenkin varsin kirjavaa. Opetuksen tehokkaan ja luotettavan jakelun kannalta on tärkeää, että maakunnan videoneuvotteluratkaisuita kehitetään koordinoitusti. Näin voidaan varmistaa, että myös väistymässä olevaa tekniikkaa hyödyntävät laitteet voidaan pitää mukana verkostossa.

Suunnittelukaudella selvitetään Maakuntakorkeakoulua palvelevan videoneuvottelujärjestelmän kehittämistarpeet ja –vaihtoehdot ja suoritetaan tarvittavat hankinnat.

Sivistysverkko / FUNET –verkon laajentaminen

Korkeakoulut ovat mukana Lapin lääninhallituksen koordinoimassa Lapin sivistysverkko-hankkeessa. Verkon saumaton toiminta edellyttää nopeita tietoyhteyksiä. Lapin seutukunnat ovat tässä suhteessa eriarvoisessa asemassa. Rovaseudulla ja Kemi-Tornion seutukunnassa on olemassa maakuntakorkeakoulun ja osana sen toteutusta virtuaaliammattikorkeakoulun ja virtuaaliyliopiston kannalta välttämättömät FUNET-yhteydet. Muiden seutukuntien osalta Lapin korkeakoulut esittävät, että opetusministeriö tutkii mahdollisuuksia FUNET- verkon laajentamiseen kaikkiin Lapin seutukuntiin.

c) Innovaatiotoiminnan edistäminen

Seutukunnalliset innovaatiostrategiat (2004-2005)

Pienyritysvaltaisen maakunnan yritystoiminnan suora tukeminen korkeakoulujen osaamisen avulla edellyttää uusia, yhteistoiminnallisia toimintatapoja. Campusalueille keskittyvän tutkimus-, tuotekehitys- ja teknologiaosaamisen siirtämiseksi tarvitaan seutukuntatasoiset innovaatiostrategiat, joissa määritetään toimivan innovaatioympäristön edellyttämä osaaminen (tutkimus, tuotekehitysyhteistyö ja koulutus) ja sovitaan osaamisen siirron tavat (hankkeet).

d) Toiminnan arviointi

Maakuntakorkeakoulun toiminnan seuranta ja arviointi (2004-2006)

Maakuntakorkeakoulun toiminnan seuranta ja arviointi perustuu soveltuvin osin Pohjois-Suomen korkeakoulujen alueelliselle toiminnalleen asettamiin kehittämis-/arviointiulottuvuuksiin: vaikuttavuus, asiakastyytyväisyys ja laatu sekä prosessit.

Asiakaslähtöisen toiminnan varmistamiseksi ja vaikuttavuuden kannalta keskeisten painopisteiden löytämiseksi Maakuntakorkeakoulun toimintaa arvioidaan sekä prosessiarvioinnin että vaikuttavuuden arviointiin painottuvan ulkoisen arvioinnin muodossa.

Hankkeen kokonaiskustannukset (euroa)

Lapin korkeakoulujen aluestrategian hankkeiden yksityiskohtaisesta toimeenpanon suunnittelusta ja toteuttamisresurssien allokoinnista vastaa Maakuntakorkeakoulukonsortion yhteistyöryhmä. Maakuntakorkeakoulutoiminnan tasapainoinen käynnistäminen edellyttää vuosille 2004-2006 seuraavaa resurssia:

	2004	2005	2006	Yhteensä
Seutukuntien kehittämistyön tukeminen	300 000	300 000	375 000	975 000
Koulutuksen saatavuuden parantaminen	75 000	75 000	50 000	200 000
Innovaatiotoiminnan edistäminen	50 000	50 000		100 000
Toiminnan arviointi	25 000	25 000	25 000	75 000
Yhteensä	450 000	450 000	450 000	1 350 000

Lapin yliopisto esittää, että opetusministeriö osoittaa yliopistolle maakuntakorkeakoulun perusrahoituksen 300 000 euroa/vuosi (yhteiskunnallisten tehtävien rahoitus) lisäksi, edellä mainittujen kehittämistehtävien suorittamiseen 150 000 euron suuruisen vuotuisen hankerahoituksen.

5.4.1.2. Yliopiston yhteinen, monitieteinen vieraskielinen maisteriohjelma MA in Northern Resources

Lähtökohdat ja tavoitteen asettelu

Kylmän sodan jälkeinen muutos on ollut dramaattinen Euroopan pohjoisessa. Alueella leikkasivat vuosikymmenten ajan Naton ja Varsovan liiton, Länsi- ja Itä-Euroopan sekä kapitalistisen ja kommunistisen ideologian rajalinjat. 1990-luku merkitsi erottavien rajalinjojen nopeaa liuentumista ja osin jopa niiden poistumista. Venäjän luoteisosat sekä Norjan, Ruotsin ja Suomen pohjoisosat alkoivat muodostaa omanlaisensa yhteistyön ja -toiminnan alueen.

Tätä yhteistoimintaa on pyrkinyt esimerkiksi Euroopan unionin lanseeraama pohjoinen ulottuvuus -aloite osaltaan konkretisoimaan. Venäjän ja Norjan luonnonvarat ovat kiinnostaneet monia toimijoita, raja-alueiden yli menevä yhteistyö on löytämässä muotojaan ja ihmisten liikkuvuus on kasvamassa. Pohjoisen ulottuvuuden aloite tarjoaa mahdollisuuksia toteuttaa yhteisiä kehittämishankkeita ja hankkia rahoitusta yhteistyölle.

Näihin asioihin liittyvä tiedollinen ja taidollinen pohja on vajavainen, eikä paikallisen elinkeinoelämän tietotaito ei ole riittävä, jotta voitaisiin tämän monikansallisen alueen mahdollisuuksia voitaisiin todella hyödyntää. Koulutustarve on hyvin ilmeinen.

Tähän koulutustarpeeseen on suunniteltu MA in Northern Resources -ohjelma. Ohjelma lähestyy pohjoiseen alueeseen liittyvää moniulotteista tematiikkaa *resurssi*-käsitteen kautta, joka tässä yhteydessä käsittää sekä luontoon liittyvät resurssit että inhimilliset resurssit, tavoitteena mahdollisuuksien luominen pohjoisen hyvinvointiin.

Maisteriohjelma kouluttaa opiskelijoita erilaisissa pohjoisiin resursseihin liittyvissä kysymyksissä. Venäjän, Suomen ja Norjan muodostama alue on poliittisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti hyvin heterogeeninen. Jotta alueella voitaisiin toimia yhteisten tavoitteiden puitteissa, on toimijoilla oltava ymmärrys kokonaistilanteesta.

Ohjelma on monitieteinen ja se perustuu opetuksesta vastaavien henkilöiden omaan tutkimukseen. Ohjelma antaa valmiuksia työelämän eri lohkoille. Julkiseen hallintoon - niin valtion kuin kuntien puolella - tulee tulevana vuosina kasvava määrä erilaisia projekteja, kehittämishankkeita ja yhteistyöprosesseja, jotka liittyvät pohjoisten alueiden problematiikkaan. Maisteriohjelma antaa edellytykset toimia kehittämis-, hallinnointi- sekä tutkimus- ja opetustyössä. Tutkinnon monimuotoisuus sekä mahdollisuus valita pääaine useammasta vaihtoehdosta antaa mahdollisuuden keskittyä opiskelijan tarpeen mukaiseen koulutuksen sisältöön.

Koulutuksen toteuttajat ja keskeiset yhteistyötahot

Koulutuksen yhteistyötahoja ovat mm. Murmanskin pedagoginen instituutti, ja Pomorin valtion yliopisto Arkangelissa, Venäjällä sekä Finnmark University College Altassa, Norjassa, joihin yliopistolla on pitkät ja toimivat yhteistyösuhteet.

Toteutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota työelämäyhteyksiin, sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Työelämäyhteyksiä hyödynnetään toisaalta koulutuksen suunnittelussa, toisaalta työelämäkontaktit ovat tärkeitä ohjelmaan liittyvän harjoittelun toteuttamisessa.

Tutkinnon suhde Lapin yliopiston strategiaan lähtökohtiin

Lapin yliopiston tavoitteena on kehittyä omaleimaiseksi opetus- ja tutkimusyksiköksi, jolla on kansainvälisesti merkittävä asema erityisesti pohjoisten alueiden asiantuntijana ja joka edistää

maamme pohjoisten osien elinkeinojen ja kulttuurien kehittymistä. Maasteritutkinto tukee suoraan tätä tavoitetta vahvistamalla pohjoiseen suuntautuvaa opetusta.

Maasteriohjelma toimii *pilottihankkeena*, jonka avulla luodaan uudentyyppistä koulutusta ja testataan vieraskieliseen tutkintokoulutukseen liittyviä käytäntöjä. Edellä mainituista strategisista lähtökohdista nousevat koulutuksen konkreettiset tavoitteet:

Työelämävalmiuksien kehittäminen. Yliopiston pyrkimyksenä on luoda alueelle uutta yrittäjäkuntaa ja tarjota korkeatasoista työvoimaa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Pohjoisilla alueilla on tapahtumassa merkittäviä taloudellisia ja sosiaalisia muutoksia, joista ei ole aikaisempaa kokemusta. Ohjelma antaa valmiudet ymmärtää näitä muutoksia uudistuvassa ympäristössä.

Alueellisen kehityksen tukeminen. Maasteriohjelma ja sen sisältämät teemat ovat hyvin selkeästi ankkuroituneet ympäröivään alueeseen. Yhteistyö yli rajojen avaa uusia mahdollisuuksia kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Esimerkiksi Luoteis-Venäjä on laaja, mutta paljolti vielä tuntematon markkina-alue suomalaisille yrityksille. Myös matkailu, erityisesti luontomatkailu, voi olla tulevaisuudessa suuri tulonlähde sekä lappilaisille että venäläisille yrittäjille. Murmansk (n. 400 000 asukasta) ja Arkangeli (n 415 000 asukasta) tarjoavat kiinnostavia kumppaneita erilaisiin kehittämishankkeisiin, mikäli suomalaisilla on yhteistyössä tarvittavaa osaamista. Kokonaisuudessaan Barentsin Euroarktiseen alueeseen kuuluvalla alueella Venäjällä asuu noin 3,4 miljoonaa asukasta.

Kansainvälisyys. Lapin yliopiston keskeisiä tavoitteita on voimakas kansainvälistyminen niin perustutkinto- kuin jatkotutkintotasollakin. Maasteriohjelma tulee olemaan Lapin yliopistossa keskeinen, kaikille tiedekunnille yhteisenä kansainvälinen kokonaisuus, jossa hyödynnetään monipuolisesti yliopiston pohjoisia yhteistyöverkostoja. Kansainvälinen ulottuvuus antaa työelämävalmiuksia kansainvälistyviä työmarkkinoita varten. Osia koulutuksesta tarjotaan LaY:n tarjontaja UArctic koulutuspalettiin.

Uusi tutkintojärjestelmä. Ohjelma testaa käytännössä siirtymistä kaksiportaiseen tutkintomalliin tuottaen välineitä ja käytäntöjä opiskelijavalinnan toteuttamiseen, valintakriteerien laatimiseen sekä kansainvälisen opiskelijarekrytoinnin suunnitteluun.

Uuden tiedon tuottaminen. Ohjelman aiheala on lähestymis- ja toteuttamistapoineen uusi, jonka vuoksi siihen liittyvää kirjallista tietoa on vähän saatavilla. Ohjelma tuottaa opetuksen ja opetusmateriaalien kautta uutta tietoa. Tämän lisäksi opinnäytetyöt ovat tärkeä ajankohtaisen tiedon lähde. On myös oletettavaa, että opetukseen liittyvät aktiviteetit edelleen aktivoivat aihepiiriin liittyvää tutkimusta.

Jatko-opintovalmiuksien tuottaminen. Koulutus toimii myös väylänä aihealuetta koskeviin jatko-opintoihin. Tämä ulottuvuus on tärkeä tiedekuntien lisäksi erityisesti Arktisen keskuksen toiminnan kannalta. Arktisessa keskuksessa on erityinen tarve potentiaalisista ja tarpeellisen tietomäärän omaavista nuorista väitöskirjatutkijoista.

Kilpailukyvyyn ylläpitäminen. Ohjelma tukee yliopiston erikoistumista.

Ulkomaisen työvoiman saaminen suomalaisille työmarkkinoille. Maasteriohjelma eräs keskeinen kohderyhmä on ulkomaiset opiskelijat. Kansainvälisessä opiskelijarekrytoinnissa pyritään saamaan opiskelijoita nimenomaan lähialueilta; pääosin Venäjältä, mutta myös Norjasta, Ruotsista ja Baltian maista. Työmarkkinoille integroimista edesautetaan mm. harjoittelujärjestelmällä.

Suhde yliopistossa annettavaan opetukseen ja tutkimukseen

Lapin yliopistossa on vahva pohjoisiin ja arktisiin alueisiin liittyvä tutkimuksellinen pohja, joka on näkynyt opetuksen tasolla jo pitkän ajan.

Yhteiskuntatieteissä tutkimus on suuntautunut saamelaisiin ja alkuperäiskansoihin, kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön, kansainvälis-poliittiseen yhteistyöhön, pohjoisten alueiden matkailuun ja Venäjän sosiaalisiin ulottuvuuksiin.

Oikeustieteiden tiedekunnassa on toteutettu yhteistyössä kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa *Teaching Comparative Law* -hanke (1999-2001). Tässä Tempus-hankkeessa venäläisenä yhteistyökumppanina on Pomorin valtion yliopisto. Projektissa pyrittiin oikeustieteellisen sisällön ja valmiuksien kehittämiseen Venäjällä. Oikeustieteellinen tiedekunta on ollut vahvasti mukana myös Venäjään liittyvissä maisteriohjelmissa.

Kasvatustieteen alalla on ollut pitkäaikaista yhteistyötä Venäjän kanssa. Tiedekunnassa toimii edellä mainitun Barents Specialists –ohjelman lisäksi Arktisen alueen lasten ja nuorten hyvinvointi hanke. Kasvatustieteiden tiedekunnassa on myös saamen kieleen ja kulttuuriin liittyvä opintokokonaisuus ja naistutkimus suuntautuu pohjoisessa asuvien naisten erityiskysymyksiin.

Taiteiden tiedekunnassa pohjoisten ja arktisten alueiden tematiikka tulee esiin opetuksen erityispiirteissä, joissa pohjoisuus näyttäytyy innovatiivisena ulottuvuutena tai toisaalta toimintaa määrittelevänä kontekstina. Tiedekunnalla on ollut useita Venäjälle suuntautuvia kehittämishankkeita.

Yliopistossa on toteutettu vuodesta 1992 lähtien 35 opintoviikon laajuista englanninkielistä *Arctic Studies Programia* (ASP), joka nimensä mukaisesti keskittyy arktisten alueiden luonnontieteellisiin, yhteiskunnallisiin, sosiaalisiin, poliittisiin ja kulttuurisiin teemoihin. Opetus on toteutettu pääosin Arktisen keskuksen tutkijoiden toimesta ja opiskelijat ovat olleet koti- ja ulkomaisia.

Venäjä -yhteistyössä yliopisto suuntaa toimiaa Barentsin alueeseen. Yliopistossa on toteutettu kaksi Venäjään liittyvää maisteriohjelmaa (*Russian Competence* ja *Working with Russia*) vuosina 1997-2001 ja yliopistossa on käynnissä Barentsin alueeseen liittyvä PD-ohjelma (*Barents Specialists Professional Development Program for Polytechnic Teachers*), jossa koulutetaan erityisesti ammattikorkeakoulujen opettajia Barentsin alueen erityistuntijoiksi. Projektiin liittyy myös tutkijakoulu, jossa opiskelee yksitoista väitöskirjan tekijää. Tämä Venäjään liittyvä koulutustarjonta on pääsääntöisesti ollut ja on edelleen myös yliopiston muiden opiskelijoiden käytössä.

Kielikeskus antaa Venäjän kieleen ja kulttuuriin liittyvää opetusta ja toteuttaa *Intercultural Communication Program* –ohjelmaa, joka antaa valmiudet ymmärtää monikulttuurista maailmaa ja siihen olennaisesti liittyvää viestinnän moninaisuutta. Kielikeskuksen ohjelmat ovat tärkeitä kulttuurisen kompetenssin rakentamisessa.

Lapin yliopiston täydennyskoulutuskeskus toimii alueellisena kouluttajana ja tutkimusyhteistyön rakentajana. Keskuksen toiminnalle on ominaista kansainvälinen ulottuvuus, jossa mm. pyritään yhteistoimintaan eurooppalaisten, Lapin kaltaisten, kansallisesta "keskustasta" etäällä olevien alueiden kanssa. Keskuksella on jatkuvaa Venäjälle suuntautuvaa projektiyhteistyötä.

Lapin yliopisto on ollut aktiivisesti mukana myös Arktisen yliopiston (*the University of the Arctic*) kehittämisessä. Arktisen yliopiston kautta opiskelijoilla ja tutkijoilla on ollut jo kokeiluluonteisesti mahdollista osallistua verkon kautta annettavaan opetukseen sekä sen lisäksi Arktisen yliopiston muihin ulottuvuuksiin, joita ovat mm. *Northern Research Forum* ja *PhD Networks*.

Edellä mainitut toiminnot ovat erinomainen pohja rakentaa pohjoisiin resursseihin liittyvää maisterikoulutusta. Koulutus toteutetaan läheisessä yhteistyössä muita vieraskielisiä ohjelmia ja opetusta tuottavien tahojen kanssa, jotta päällekkäisyyksiltä vältyttään.

Opetussisältö

Siltaopinnot. Siltaopintojen tarve määritellään opiskelijavalinnassa ja opintojen alkuvaiheessa, ja ne voidaan suorittaa sekä ennen maisteriohjelmaa että sen aikana.

<p>Yhteiset pakolliset opinnot: 20 ov (valitaan noin 40 opintoviikon tarjonnasta)</p> <p>Keskeinen substanssiin liittyvä opetus valitaan yhteisistä opinnoista, jotka on tuotettu eri yliopiston yksiköissä, pääpainon ollessa Arktisessa keskuksessa. Yhteisiin pakollisiin opintoihin kuuluvat opintomatkat valittaviin kohteisiin sekä harjoittelu tai vaihto-opiskelu.</p>	<p>Pääainekohtaiset opinnot: 10 ov</p> <p>Opiskelijat suorittavat tutkinnon valitsemaansa pääaineeseen.</p>	<p>Pro gradu -tutkielma: 20 ov</p> <p>Tutkielma on keskeinen osa maisteriohjelmaa. Sen suunnittelu aloitetaan heti opintojen alkuvaiheessa, ja se ohjaa opintoja koko ohjelman ajan.</p>
<p>Harjoittelu / vaihto-opiskelu: 3-10 ov</p> <p>Tutkinnon tavoitteena on tuottaa ymmärrystä tietyistä alueesta ja siihen liittyvistä erityispiirteistä sekä antaa valmiuksia toimia kansainvälisessä ympäristössä. Vaadittavaa tieto-taitoa on vaikea saavuttaa ilman kokemusta vierasta toimintaympäristöstä. Tämän vuoksi opiskelija toimii tietyn ajanjakson ulkomailla, joko tekemällä työharjoittelua tai opiskelemalla toisessa yliopistossa ohjelman kannalta relevanteissa paikoissa.</p> <p>Ulkomaisten opiskelijoiden harjoittelu toteutetaan suomalaisissa harjoittelupaikoissa. Tämän tarkoituksena on luoda edellytyksiä ulkomaisten opiskelijoiden rekrytoinnille suomalaiseen työelämään.</p>	<p>Metodiopinnot: 5 ov</p> <p>Metodiopinnot koostuvat keskeisistä laadullisista menetelmistä sekä relevanteista kvantitatiivisista menetelmistä. Metodiopetus on lähestymistavoiltaan kulttuurispesifiä.</p>	<p>Kieliopinnot:</p> <p>Kyky toimia kansainvälisessä ympäristössä edellyttää opiskelijalta paneutumista kielten opiskeluun myös tutkintoasetuksen edellyttämien pakollisten vaatimusten lisäksi. Erityisesti Venäjän ja skandinaavisten kielten opiskelua kannustetaan. Kielitaidon lisäksi kulttuuristen taitojen merkitys on olennainen työskennellessä alueella, joka on monien kulttuurien ja käytäntöjen leikkaama.</p>

Ohjaus. Ohjelman toteutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijoiden ohjaukseen. Alkuvaiheessa muodostetaan koulutukseen osallistuvista tiivis ryhmä, joka on hyvin integroitunut myös muuhun yliopistoyhteisöön. Ulkomaisten opiskelijoiden kohdalla hyödynnetään Lapin yliopiston toimivaa orientaatiojärjestelmää.

Opintojen akateemista seuranta tehdään sekä henkilökohtaisten konsultaatioiden että henkilökohtaisten opintosuunnitelmien (HOPS) avulla. Tämä seuranta ja opastus alkaa heti opintojen alkaessa ja kestää koko niiden ajan.

Tutkielmavaihe on koulutuksen merkityksellisin opintoja kokoava kokonaisuus, joka on edellytys ohjelman menestykselliselle läpiviemiselle. Ohjelmassa luodaan ohjausjärjestelmä, jossa ohjelman vastuullinen johtaja on keskeisin henkilö. Hänen tukenaan on pääaineista sekä opetusta tuottavista tahoista (erityisesti Arktinen keskus) tulevat ohjaajat.

Kohderyhmät ja valintaperusteet. Koulutukseen valitaan 22 henkilöä. Koulutukseen valittavilla tulee olla soveltuva alempi korkeakoulututkinto tai vastaavat opinnot (noin 120 opintoviikkoa). Tutkinto-opiskelijoiden lisäksi ohjelmassa annettava opetus on avointa myös niille, jotka suorittavat vain erillisiä kursseja (mukaan lukien vaihto-opiskelijat). Koulutus toteutetaan englannin kielellä. Opiskelijat valitaan tiedekuntiin, jotka myös vahvistavat opiskelijavalintaperusteet. Haku tapahtuu pilotissa mukana oleviin pääaineisiin.

Suoritettava tutkinto tehdään tiedekuntiin, yliopiston koulutusaloille ja oppiaineisiin. Jatkotutkintokelpoisuus turvataan opiskelijan pääaineeseen.

Arviointi. Ohjelma jatkuu pilottivaiheen jälkeen. Ohjelmasta tehdään ulkopuolinen arviointi vuonna 2006.

Tarvittavat resurssit. Maisterikoulutuksessa hyödynnetään olemassa olevia opetus- ja hallintoresursseja. Toteuttamiseen tarvitaan myös ulkopuolisia resursseja 1.1.2004 alkaen.

- akateeminen johtaja (professoritasoinen; ovo, 2 palkkaluokkaa)
- assistentti A21-A24 (maisteri/lisensiaatti/tohtori)
- suunnittelija A21

Maisteriohjelman laskennallinen rahoitus pilottivaiheen aikana, kaudella 2004-2006 on vuosittain 110 000 euroa. Vuoden 2007 jälkeen pysyvä koulutuslaajennus.

5.4.1.3. Ammattitutkijankoulutus -hanke

Hankkeen tavoite ja tausta

Hanke 'Tieteellinen ammattitutkija' kehittää tutkijakoulutusta ammattitutkijana toimimisen ja tieteellisen tutkimuksen ammatillistumisen näkökulmasta. Sen ytimenä on jatko-opiskelijoille tarjottava koulutuskokonaisuus, joka on tiiviisti sidoksissa akateemiseen yhteisöön mutta suunniteltu siten, että tutkijalle rakentuu taitoja toimia projektitutkijana ja erilaisen käyttötiedon tuottajana monenlaisissa organisaatioissa. Toimiessaan tutkimuksellisilla rajapinnoilla ja osana erilaisia tieteellisen tiedon käyttöyhteyksiä tutkija oppii myös ymmärtämään elinkeinoelämän tarpeita ja tutkimuksen mahdollisuuksia vastata niihin. Hankkeen tavoitteena on tutkija, jolla on tarpeeksi laajaa menetelmällistä ja erilaisiin tiedon muotoihin liittyvää osaamista, jotta hän joko itse tai osana johtamiensa, poikkiteollisten tutkimusprojektien kautta pystyy toimimaan monitieteellisissä kansainvälisissä tutkimusverkostoissa ja myös siirtymään uusiin tutkimusalueisiin. Koulutuskokonaisuuden suunnittelussa on huomioitu Lapin yliopiston tiedekuntarakenne. Se painottaa erityisesti yhteiskuntatieteellistä ja kulttuurista tutkimuksellista osaamista ja sen kautta sosiaalisten ja kulttuuristen innovaatioiden kehittämistä.

Tutkijat, tutkimusprojektit ja tutkimukset, jotka liikkuvat sekä akateemisessa yhteisössä että toisenlaisissa instituutioissa, hyötyvät eroavista tiedon intresseistä. Esimerkiksi elinkeinoelämän kehittämiseen pyrkivä tutkimus antaa relevantteja tutkimusongelmia sekä tiedolle selkeän käyttöyhteyden. Yhteys tieteelliseen tiedemaailmaan taas auttaa arvioimaan tiedon pätevyyttä, rajallisuutta kuin pystyy irrottamaan sen käsitteellistämisen avulla osaksi yleisempää tietämisen maailmaa jolloin yksittäinen 'tulos' tulee arvioitavaksi myös esimerkiksi sen seuraamusten kautta laajemmin. Toimiminen rajapinnoilla ja niiden ylittäminen tapahtuu hedelmällisimmin silloin kun ymmärretään sekä tieteellisen tiedon erityisyys kuin myös tiedeyhteisön merkitys sen ylläpitämisen kannalta mutta myös se, että tiedon käyttöyhteyksiä on muitakin kuin tiedeinstituution olettama.

Hankkeen taustalla on tutkimusmaailmassa ja tiedepolitiikassa tapahtunut murros. Perinteisen väitöskirjan merkitys on muuttunut samalla kun tutkimuksen ja erityisesti monitieteellisen osaamisen merkitys on kasvanut. Tutkimuksen tekeminen ei enää rajaudu tiedeorganisaatioiden sisään. Tutkimustiedolla ja tieteellisellä osaamisella on innovatiivista ja kaupallista arvoa. Tähän liittyen yksityinen sektori ja erilaiset tutkimuslaitokset myös tarvitsevat tieteellisen tutkimuksen osaajia. Toimintaympäristön muutoksia on kartoitettu myös Valtion tiede- ja teknologianeuvoston raportissa (2002). Siinä todetaan mm. että onnistuminen innovaatioiden tuottamisessa on niin yritysten kuin yhteiskuntien menestystekijä. Nopeus, joustavuus sekä korkeatasoinen tieto ja osaaminen ovat kilpailun strategisia etuja. Lisäksi raportti korostaa etteivät teknologiset innovaatiot riitä vaan niiden rinnalla tarvitaan sosiaalisia innovaatioita. Yliopistojen rooli innovaatioiden edistäjänä nähdään tärkeänä. Samalla yliopistolaitokselta vaaditaan sisäistä uusiutumiskykyä jotta se pystyy turvaamaan varsinaisen toimintansa, koulutuksen ja tutkimuksen, joustavan kehittämisen muuttuneessa toimintaympäristössä. Siksi keskeinen kehittämissaaste yliopistoille liittyykin 'huippuosaamisen ja tarvelähtöisen soveltavan tutkimuksen vahvistamiseen'.

Tieteellisen pätevyyden omaava ammattitutkija, joka liikkuu sekä tieteenalojen että tieteellisen tiedon ja käyttötiedon rajapinnoilla hyödyntää useampia sosiaalisia maailmoja tiedollisten innovaatioiden luomisessa. Tutkijakoulutuksen suunnitteleminen systemaattisesti tästä näkökulmasta onkin tiedepoliittinen innovaatio joka parhaimmillaan pystyy luontevasti ja käytännössä yhdistämään elinkeinoelämän työvoiman ja tiedon tarpeen sekä korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen. Tällaisella tavalla luodaan myös pohja elinkeinoelämässä toimivien tutkijatohtoreiden rekrytointiin.

Koulutusohjelman sisältö ja toteutustapa: tieteellisen ammattitutkijan osaamisvaatimukset

Mutta minkälaisia osaamisvaatimuksia, ammattitutkijana toimiminen ja tieteellisen tutkimuksen ammatillistuminen sitten edellyttää? Millaisista sisältökokonaisuuksista hankkeen koulutuskokonaisuus rakentuu ja kuinka se eroaa muiden tutkijakoulutusohjelmien painotuksista.

Oman väitöskirjatutkimuksen tekeminen ja sen sisältämän tutkimusaiheen hallinta on vain osa tieteellisen ammattitutkijan taitoja. Ammattitutkijan, joka pystyy tietyissä rajoissa siirtymään tutkimusalueesta toiseen täytyy omata hyvin *laaja-alaiset menetelmälliset ja metodologiset valmiudet* – ohitse oman tutkimusalueen. Mutta sen ohella hän tarvitsee *vankan epistemologisen, tietoteoreettisen ja tiedon hallintaan liittyvän osaamisen*. Hänen täytyy ymmärtää tiedon erilaisten muotojen, yleisyystasojen ja pätevyysalueiden, kuten myös niihin liittyen käytännön tutkimuksen suunnittelua ohjaavien tiedon tavoitteisiin ja tutkimusasetelmiin liittyvät eroavuudet. Lisäksi hänen on hallittava *tietojohdamisen taitoja*: tietokantoja, pystyttävä vahvaan lähdekritiikkiin ja tiedon kontekstointiin. Ammattitutkijan, joka ylittää rajapintoja ja joka tutkimuksessaan tekee sekä perustutkimusta että erilaista käytäntöön liittyvää soveltavaa, selvittävää, koostavaa, suunnittelevaa, ennakoivaa tai arvioivaa tutkimusta, osaaminen ja lukeneisuus ei koostu pelkästään puhtaasta tieteestä. Juuri siksi hän tarvitsee *selkeän käsityksen tieteellisyyden vaatimuksista suhteessa siihen, millaista muuta tietoa tarvitaan käytännöllisissä yhteyksissä*

Ammattitutkijan toimintaympäristö on usein jokin muu kuin puhtaasti tieteelliseen, akateemiseen tutkimukseen pyrkivä organisaatio. Tutkijoita työllistävät erilaiset tutkimuslaitokset, hyvin erilaisista lähteistä rahoituksensa saavat projektit ja yhä enenevässä määrin elinkeinoelämään, ennakointiin ja suunnitteluun liittyvät tutkimustehtävät. Eikä hänen työnsä myöskään ole enää vain tutkimuksen tekemistä, tuloksista kirjoittamista ja osallistumista tieteelliseen keskusteluun. Se on mitä suuremmissa määrin projektien kokoamista, yhteisten tutkimussuunnitelman tekemistä, rahoituksen hankintaa ja sen suunnittelua. Lisäksi tutkimusrahoitus on yhä useammin kansainvälisesti kilpailutettua ja 'epäpuhdasta' koostuen sekä erilaisesta julkisen sektorin että yksityisen sektorin rahoituksen yhdistelmästä. Myös yliopistoissa yhteistyön luonne on muuttunut yksittäisen tutkijan tekemästä työstä laajoihin yhteistutkimushankkeisiin, joissa elinkeinoelämäkin on mukana. Tutkija myös toimii osana eri tavoin muodostettuja tutkimus- ja asiantuntijaryhmiä sekä verkostoja. Tämä tarkoittaa sitä, että *ammattitutkijan on omattava projektin suunnitteluun ja hallintaan – niin yhteyksien luomiseen, taloudenpitoon, ajanhallintaan, sopimusjuridiikkaan ja immateriaalioikeuksiin, kuin myös asiantuntijaorganisaation johtamiseen – liittyviä taitoja*. Erityisen keskeisiksi nousevat *tutkimusetiikkaan liittyvät kysymykset* senkin johdosta, että ne monimutkaistuvat moninaisessa toimintaympäristössä.

Ammattitutkija toimii myös erilaisissa asiantuntijatehtävissä arvioijana, suunnittelijana, kokonaisuuksien kartoittajana tai mielipidevaikuttajana. Siksi osa hänen osaamistaan tulee olla myös *erilaisten asiantuntijaroolien hallinta ja toimiminen yhä medioituneemmassa julkisuudessa*. Tähän liittyy myös kirjoittaminen mikä on konkreettinen ammattitutkijan työtehtävä. Tieteellisen tutkimuksen ammatillainen joutuu kirjoittamaan myös muuta kuin puhtaasti tieteellistä tekstiä tieteelliselle yleisölle. Niinpä hänen on hallittava *erilaisia kirjoittamisen muotoja*.

Tieteellinen tutkimus on jo monin tavoin kansainvälistä. Kuitenkin tutkimustoiminnan laajeneminen on johtanut kansainvälistymisen syvenemiseen myös rahoituksen ja virkojen osalta. Ammattitutkijan toiminnan kenttä ovat kansainväliset tutkimusverkostot, joiden kautta rahoituskin

avautuu. Käytännössä ammattitutkijan on siis *osattava toimia ammattitutkijana nimenomaan kansainvälisten tutkimusverkostojen osana.*

Koulutuskokonaisuuden tavoitteena on rakentaa ja tukea edellä kuvattujen taitojen ja niiden edellyttämien työtapojen kehittymistä osana jatko-opiskeluja. Ohjelma rakentuu pitkälti henkilökohtaisen mentoroinnin, pienryhmätyöskentelyn ja organisoitujen koulutustilaisuuksien varaan. Opiskelijat osallistuvat omien väitöskirjaprojektien ohella koulutuskokonaisuuteen mutta kokonaisuutta myös muovataan siten, että se pystyy tukemaan tutkimuksen eri vaiheita. Keskeistä on koulutuksen jatkuva suunnittelu ja toiminnallisuus: tohtoriopiskelijat ohjataan toimimaan kuten projektitutkijat ja tutkimusprojektien johtajat. He hankkivat itselleen ja toisilleen rahoitusta, ottavat vastuuta tutkimuskokonaisuuksista, kirjoittavat erilaisia tieteellisiä tekstejä, kartoittavat sopivia tutkimusyhteyksiä. Tämä vaatii jatkuvan ohjauksen, joka myös ulottuu Lapin yliopiston ja osin myös koko yliopistomaailman ohi.

Koulutusohjelma ei opeta mitään 'varastoon' vaan käyttötaitoja, joita myös hyödynnetään. Tavoitteena on, että koulutusohjelma tarjoaa sitoutuneen tuen mutta myös tarpeeksi pienryhmillä räätälöityä ohjausta, jotta jatko-opiskelijat pääsevät alkuun ammattitutkijoiden taitojen kartuttamisessa. Lisäksi heille tehdään, mentorien ja tutkimusten ohjaajien yhteistyönä, oma toimintaohjelma jossa keskeisenä osana on sopiviin kansainvälisiin tutkimusyhteyksiin liittyminen ja verkostoituminen.

Koulutusohjelma on osin englanninkielinen.

Hankeohjelma on kolmivaiheinen. Sen eräänlaista pilottivaihetta toteutetaan jo Lapin yliopiston koko yliopiston yhteisessä tutkijakoulussa, jonka ohjelmassa on kokonaisuuksia joiden suunnittelussa ajatus ammattitutkijan tarvitsemista taidoista on huomioitu. Ensimmäinen varsinainen 3-vuotinen kokonaisuus on suunniteltu alkavaksi vuonna 2004. Sen kokemuksista otetaan oppia, jonka perusteella muovattu koulutuskokonaisuus toteutetaan vuodesta 2007 englanninkielisenä. Tämä kokonaisuus avataan tutkijaopiskelijoille kansainvälisesti.

Lapin yliopiston tutkijakoulun hanke yliopiston toimintastrategiassa

Lapin yliopiston toimintastrategiassa on jo pitkään pidetty tärkeänä aluetta, joka nyttemmin tunnetaan yliopistojen kolmantena tehtävänä eli uuden tiedon ja osaamisen hyödyntämisen edistämistehtävä. Tutkijakoulutuksen kehittäminen hankkeen avulla tieteelliseksi ammattitutkimukseksi on perusteltua jo tästä syystä. Hankkeen pohjana on yritys löytää ratkaisu tieteellisen tutkimuksen tason ja tieteellisyyden sekä toisaalta tämän tiedon ja tietämisen taidon - mikä tässä yhteydessä ymmärretään yleisesti *tiedon ja tietämisen ammattilaisuutena* - hyödynnettävyytenä myös alueellisesti..

Hanke on looginen jatke koko yliopiston toiminnassa, jossa korkean tieteellisen koulutuksen tarjoamisesta siirrytään tutkimusyliopistoksi. Koska tämä siirtymä tapahtuu 2000-luvulla on luontevaa, että siinä huomioidaan tieteellisen tutkimuksen toimintaympäristön muutokset siten että tieteellinen tutkimus ja osaaminen sekä elinkeinoelämän laajenevien ja erilaistuvien tiedon tarpeiden kohtaanto on osa tutkijakoulutusta. Mahdollisuuden tälle sosiaaliselle ja tiedepoliitiselle innovaatiolle antaa osaltaan yliopistomaailmassa poikkeuksellinen hallinnollinen ratkaisu sijoittaa koko yliopiston kaikkia tiedekuntia palvelevat toiminnot kuten tutkijakoulu yhteiseen yksikköön, jonne myös tutkimusmenetelmien opettaminen on keskitetty. Samassa yksikössä tutkijakoulun kanssa sijaitsevat mm. myös kielikeskus sekä tutkimusmenetelmien, filosofian, matematiikan ja informaatioteknologian keskitetty opetus. Lapin yliopiston tutkijakoulu ja sen hanke pohjaavat luontevaan monitieteellisyyteen sekä hallinnollisesti ja käytännöllisesti toimivaan yhteistyöhön hankkeelle keskeisten toimijoiden kanssa.

Lopuksi

Tieteellinen tutkimus kiinnostaa nuoria uravalintana siitäkin huolimatta, ettei väitöskirjan jälkeiseen tutkijauraan ole kiinnitetty huomiota. Suunniteltu hanke ammattitutkimuksesta on vastaus juuri tähän tilanteeseen. Se pyrkii, määrätietoisemmin kuin perinteinen väitöskirjaohjaus tai edes nopeasti vakiintuneet tutkijakoulut, rakentamaan sellaista ammattitutkijan pätevyyttä, jossa tieteellisen tiedon tuottamisen osaaminen yhtyy kykyyn tehdä käytännön tarpeista lähtevää tutkimusta esimerkiksi yritysten, koulutuksen suunnittelun, julkisen sektorin vaatimaa tiedontarvetta jne. varten sekä kykyyn toimia hyvin erilaisissa asiantuntijatehtävissä.

Hanketta ja sen käytännön toteuttamisen tapaa voi myös katsoa sosiaalisena vastauksena tieteelliselle tutkimustoiminnalle esitettyihin uusiin haasteisiin. Käytännössä se pyrkii luomaan tietoisemmin ja systemaattisemmin uudenlaisen tieteellisen tutkijan identiteetin ja työuran mallin nuorille tutkijoille.

Tieteellisen pätevyyden omaava ammattitutkija on tiedon ja tiedon tuotannon ammattilainen

Tieteellisen pätevyyden omaava ammattitutkija pystyy liikkumaan innovatiivisilla rajapinnoilla

Tieteellinen ammattitutkija on tiede- ja tutkimuspoliittinen sosiaalinen innovaatio

Tieteellisen pätevyyden yhdistyminen ammattitutkijan taitoihin on konkreettinen tapa hoitaa yliopiston kansallista ja alueellista kolmatta tehtävää

Hankkeen kustannusarvio 2004-2006:

* pienryhmäohjaus, mentorointi	60 000 euroa x 3	180 000 euroa
* yliopiston ulkop. kotim. ja ulkom. op.	60 000 euroa x 3	180 000 euroa
* tiedekuntien ohjaajien panos	40 000 euroa x 3	120 000 euroa
* tutkijakoulun henk.kunnan panos	102 000 euroa x 3	306 000 euroa
* tilat ja struktuurit	30 000 euroa x 3	90 000 euroa
* jatko-opiskelijoiden apurahat	48 000 euroa x 3	144 000 euroa

Yhteensä 1020 000 euroa

Opetusministeriö 510 000 euroa

Lapin yliopisto 510 000 euroa

Tähän tulee tutkijakoululta teksti.

Yliopisto esittää, että ministeriö osoittaa ammattitutkijankoulutushankkeen toteutukseen vuosittain 170 000 euron suuruisen määrärahan.

5.4.1.4. Eurooppa-oikeuden tutkimuksen ja opetuksen kehittäminen

Kehittämisen lähtökohtia ovat Lapin yliopiston ja sen oikeustieteellisen tiedekunnan strategiat ja seuraavat niistä johdetut kehittämistavoitteet. Tavoitteena on:

- kehittää opetuksen ja tutkimuksen laatua osana kansainvälistä tiedeyhteisöä;
- lisätä opetuksen ja tutkimuksen alueellista ja laajempaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta;
- edistää tutkijakoulutusta;
- auttaa yliopistoa profiloitumaan kansainvälisesti, kansallisesti ja alueellisesti; ja
- luoda rakenteet, joiden puitteissa aikaansaadaan uusia yhteistyö- ja kumppanuussuhteita.

Tavoitteiden toteuttamiseksi oikeustieteiden tiedekunnan yhteyteen perustetaan yliopiston yhteinen EU-oikeuden ja muun eurooppa- oikeuden (eurooppalainen tapaoikeus, Euroopan neuvosto, ja ihmisoikeussopimukseen perustuva kansainvälinen oikeusjärjestelmä) osaamiskeskus (**Center for European Law Studies**). Alkuvaiheessa osaamiskeskus keskittyy EU-oikeuden opetuksen ja tutkimuksen kehittämiseen. Myöhemmin keskukselta kehitetään yliopiston yhteinen EU- ja Eurooppa-asioiden osaamiskeskus (Center for European Studies), jolloin keskukseseen otetaan mukaan myös kansainvälisen politiikan ja taloustieteen näkökulmat.

Osaamiskeskus kehittää kansainvälisen, omaleimaisen ja monitieteistä lähestymistapaa suosivan **EU-oikeuden tutkimusohjelman**, joka suuntautuu sekä perus- että soveltavaan tutkimukseen (ml. tilaustutkimus). Ohjelman lähtökohtana ovat EU:n toimintaan ja EU-oikeuteen liittyvä hallinnan ja oikeuden fenomenologia. Tutkimusohjelmaan on mahdollista liittää myös kansainvälisen politiikan ja hallintopolitiikan sekä muiden yhteiskuntatieteiden, kansainvälisen, kansallisen ja paikallisen tason vuorovaikutuksen, talouden ja taloustieteen sekä tietoyhteiskunnan ja teknologian ja niiden muutosten näkökulmat. Näin toimien tutkimusohjelma vahvistaa Lapin yliopiston profiilia pohjoisten kysymysten asiantuntijana.

Osaamiskeskus järjestää myös EU- oikeuden **tieteellistä jatkokoulutusta ja koulutusta yliopiston kansainvälisille vaihto-opiskelijoille**.

Keskus **verkostoituu EU- tutkimusta harjoittavien johtavien tutkimuslaitosten kanssa** ja hyödyntää monipuolisesti olemassa olevat yhteistyösuhteet. Osaamiskeskus osallistuu oikeudellisten ja oikeuteen liittyvien eettisten ja muiden yhteiskunnallisten kysymysten asiantuntijana EU:n rahoittamiin tutkimuskonsortioihin.

Osaamiskeskus kehittää EU- oikeuden **opetusta elinikäisen oppimisen mallin pohjalta**. Tällöin on tärkeää vuorovaikutus käytännön toimijoiden kanssa. Keskus osallistuu EU-tiedon tuottajana ja välittäjänä oikeudenhoidon koulutuskeskuksen toimintaa. Tässä yhteydessä keskus kehittää aluksi Pohjois-Suomen alueen, myöhemmin koko Pohjois-Euroopan alueen tuomioistuinjuristeille, asianajajille, syyttäjille ja muille oikeudenhoidon tehtävissä toimiville jatkuvan koulutuksen sekä ammatillisen **täydennys- ja erikoistumiskoulutuksen moduulit eurooppa-oikeudesta**. Vastaavaa koulutustarjontaa järjestetään myös julkisen hallinnon ja yksityisen sektorin tarpeisiin. Osaamiskeskuksen tavoitteena onkin toimia yliopiston tavoitteiden suuntaisesti käytännön huippuosaamisen ja tieteellisen perustutkimuksen jatkuvan kohtaamisen foorumina.

Opetustarjonta jäsennetään selkeiksi opetusmoduleiksi. Perustarjonnan lisäksi järjestetään **räätälöityä koulutusta ja osallistutaan myös EU:n yhteisten koulutusohjelmien toteuttamiseen**. Keskus järjestää Lapin yliopistossa suoritettaviin tutkintoihin sisältyvän EU-oikeuden koulutuksen kehittämällä sopivat opetusmoduulit.

Keskus tukee Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan kehittymistä johtavana asiantuntijana tietoteknologian hyödyntämisen oikeudessa ja oikeudellisessa koulutuksessa. **Opetuksessa hyödynnetään nykyaikaista opetusteknologiaa sekä kehitetään ja testataan uutta opetusteknologiaa ja järjestelmäympäristöjä** yhteistyössä oikeusinformatiikan instituutin, taiteiden tiedekunnan mediaosaajien sekä alan yritysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Kaikkiin keskuksen opintomoduleihin suunnitellaan tietotekniikka hyödyntävät jaksot.

Keskuksen tehtävänä on myös osallistua EU-informaation tuottamiseen ja levittämiseen. Tässä työssä keskeinen yhteistyötaho on **yliopiston Eurooppa-tietokeskus**.

Keskuksen toiminta edellyttää alkuvaiheessa, sopimuskaudella 2004-2006 vuosittain 100 000 euron budjettirahoitusta. Vuodesta 2007 lähtien keskus rahoittaa toimintansa ukopuolisella rahoituksella.

5.4.1.5. Muotoilu ja liiketoimintastrategiat – oppimismodulin toteuttaminen

Lapin yliopiston tavoitteena on hyödyntää yksiköiden **yhteistyötä ja osaamisen synergiaa**. Monialaisena yliopistona Lapin yliopiston toiminnoissa suositaan moni- ja poikkitieteisyyttä. Myös yliopiston nuorimmat koulutusalat, **taideteollinen ala ja kauppatieteet** ovat löytäneet yhteiset intressinsä. Osana ESR-rahoitteista **Graphic Management- maisteriohjelmaa** alat ovat yhdessä toteuttaneet 15 opintoviikon laajuisen Design Management- opintokokonaisuuden. Kokemukset yhteistyöstä ovat positiivisia ja tavoitteena onkin syventää opetusta alojen yhteisillä rajapinnoilla. Erityisesti tämä koskee graafisen suunnittelun, markkinoinnin ja johtamisen yhtymäpintoja. Tarve yhteistyöhön ei kuitenkaan ole vaan sisäsyntyinen, vaan lähtee yleisestä yhteiskuntakehityksestä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä muotoilupolitiikasta vuodelta 2000 on asetettu tavoitteeksi, että Suomeen luodaan dynaaminen muotoilujärjestelmä, jonka avulla parannetaan suomalaisten tuotteiden ja palveluiden laatua, kilpailukykyä ja kysyntää markkinoilla ja edistetään tätä kautta hyvinvointia.

Millainen on tavoitteeksi asetettu dynaaminen muotoilujärjestelmä? Yhteiskunta muuttuu nopeasti. Samanaikaisesti myös taideteollisen alan yhteiskunnallinen, kulttuurinen, työelämän ja koulutuksellinen paradigma ovat muutoksessa. **Yhä tärkeämmäksi nousee kyky johtaa muutosta ja kyky kehittää ja johtaa suunnittelun substanssia muutoksessa – strategiset taidot.**

Taideteollisen alan osaajat tarvitsevat uudentlaisia välineitä pystyäkseen ylläpitämään dynamiikkaa omassa luovuudessaan. Myös Designiumin laatiman koulutuskartoituksen tulos tukee ajatusta liiketoimintastrategioiden yhdistämisestä taideteollisen alan koulutukseen.

Lapin yliopiston tavoitteena on luoda ja toteuttaa **poikkitieteellinen muotoilu- ja liiketoimintastrategiat- oppimismoduli**. Lapin yliopiston osaamis pohja antaa tähän poikkeuksellisen hyvät lähtökohdat. Ohjelma rakennetaan siten, että kokonaisuus tai osia siitä on mahdollista sisällyttää sekä taideteollisen alan että kauppatieteen tutkintoihin näkökulmien välisten painotusten vaihdeltaessa siirryttäessä alalta toiselle. Olemassa oleva Design Management- koulutus muodostaa opiskelijan perus-/aineopintotasaisen modulin. Uuden oppimismodulin myötä tarjontaa syvennetään **45 opintoviikkoon**.

Opiskelijat, jotka valitsevat suuntautumisen muotoiluun ja liiketoimintastrategian oppimismoduliin, orientoituvat opintoihin jo opintojensa alkuvaiheessa. Taiteiden tiedekunnan ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnan yhteisen ohjelman menestyksellinen opiskelu edellyttää opiskelijalta myös tätä tukevia sivuainevalintoja. Ohjelman suunnittelussa otetaan erityisesti huomioon se, ettei ohjelman opintoviikot muodostu esteeksi alan oman substanssin erityisosaamisen kehittymistä.

Ohjelma kouluttaa uudentlaisia asiantuntijoita. Koulutukseen valitaan vuosittain 20 taideteollisen alan opiskelijaa, joiden lisäksi koulutusta suunnataan myös kauppatieteen opiskelijoille.

Suunniteltu koulutus tarjoaa osanottajilleen jo perustutkintokoulutusvaiheessa sellaista osaamista, joka yleensä hankitaan erillisenä täydennyskoulutuksena valmistumisen jälkeen. Työelämässä välttämättömän osaamisen siirtäminen opiskelijalle jo perustutkinnossa vähentää käytännössä opiskeluun tarvittavaa aikaa ja mielekkäänä kokonaisuutena myös edesauttaa opiskelijoiden valmistumista ja saumatonta siirtymistä työelämään.

Pohjaksi koulutuksen suunnittelulle tarvitaan **ajantasainen koulutuskartoitus**. Designiumin suorittama kartoitus toteutettiin hyvin yleisellä tasolla eikä siinä paneuduttu riittävässä määrin Pohjois-Suomen erityisaloihin, kuten elämys-, viestintä- ja matkailuteollisuuteen.

Hankkeen toteutus edellyttää voimavaroja koulutuskartoituksen laadintaan ja mukana olevien oppiaineiden yhteistyöpintojen uusintamiseen ja edelleen kehittämiseen sekä itse ohjelman toteuttamiseen.

Lapin yliopisto esittää, että opetusministeriö osoittaa yliopistolle koulutuskartoitukseen ja ohjelman koordinointiin vuosittain 50 000 euron määrärahan sekä oppimismodulin toteutukseen sopimuskaudella 2004-2006 vuosittain 100 000 euron suuruisen määrärahan.

Graphic Management- maisteriohjelman vakiinnuttua graafisen suunnittelun koulutusohjelmaksi oppimismoduli sisällytetään vuoden 2006 jälkeen taiteiden tiedekunnan pysyviin rakenteisiin.

5.4.1.6.Lapin yliopiston Venäjä-osaamisen kehittäminen

Lapin yliopiston Venäjä- osaamisen kehittäminen

Lapin yliopiston missiona on edistää maailman pohjoisten alueiden tunnettuutta, yhteiskunnallista ja kulttuurista kehitystä sekä näillä alueilla asuvien ihmisten hyvinvointia. Yliopiston strategisena tavoitteena on kehittyä johtavaksi pohjoisen osaamisen keskuksiksi Euroopassa edustamallaan osaamisaloilla. Yksi pohjoisen osaamisen painoaloista on Venäjä- osaaminen. Alueellisesti ja osana valtakunnallista verkostoa Lapin yliopiston Venäjä- toiminnot suuntautuvat Luoteis-Venäjäan.

Koulutus. Lapin yliopisto on toteuttanut kaksi Venäjä-osaamisen maisteriohjelmia (Russian Competence- maisteriohjelma (1997-1999) ja Working with Russian- maisteriohjelma (2000-2001). Lisäksi yliopisto on tarjonnut Venäjä- koulutusta lappilaisille virkamiehille sekä venäläisille suunnattua koulutusta (mm. upseereille suunnatut koulutusohjelmat). Tällä hetkellä yliopisto vastaa Barents Specialists- tutkijakoulusta, jossa opiskelee 12 tutkijakoulutettavaa. Sen lisäksi on meneillään englanninkielinen Barents Specialists Professional Development (PD)- ohjelma, joka on hyväksytty opetusministeriön laatuarvioitujen opintojen rekisteriin ensimmäisenä Venäjään liittyvänä opintokokonaisuutena. Se toteutetaan yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulujen kanssa. Osaa PD- ohjelman luento-opetuksesta on suunnattu yliopiston vaihto-opiskelijoille osana Russian Studies- opintokokonaisuutta.

Yliopiston Venäjä- koulutus on tähän saakka toteutettu hankerahoituksin. Ongelmana tässä toimintatavassa on rahoituksen kertaluonteisuus ja sen myötä syntyvä epävarmuus ohjelmissa luotavan osaamisen säilymisestä yliopistossa ja sen jatkuvuudesta. Ohjelmien opetus on hankittava tuntiopetuksena, mikä ei mahdollista pitäjäteisempää kehittämistä. Määräaikaisten, mahdollisesti vaihtuva-alaisten Venäjä- professuurien tai vastaavien opetusvirkojen saaminen yliopistoon varmistaisi ja vahvistaisi osaamisen määrätietoisien kasvattamisen yliopiston perustoiminnan sisälle.

Koulutussektorilla Lapin yliopiston tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa Venäjään liittyvää tutkijakoulutusta sekä vakiinnuttaa PD- ohjelman opetusta yliopiston perus- ja jatkokoulutukseen. Tavoitteena on myös vahvistaa yliopiston osaamista toimijana valtakunnallisessa Venäjän sosiaalityön koulutuksen kehittämishankkeessa, jossa on mukana kuusi Venäjän lähialueen yliopistoa sekä yliopistot Liettuasta ja Puolasta. Lähialueyhteistyön toimintaohjelma määrittää Lapin yliopiston vahvuusalueeksi tässä yhteistyössä sosiaalialan koulutuksen sekä perheiden ongelmiin liittyvät yhteistyökysymykset. **Lisäksi yliopisto kehittää venäjänkielen opetustaan. Yliopiston kielikeskus tekee tätä koskevan kehittämissuunnitelman kevään 2003 aikana.**

Tutkimus. Lapin yliopisto on aktiivinen Suomen Akatemian Venäjän tutkimusohjelman hankkeistamisessa. Opetusministeriön Suomi, Venäjä ja kansainvälisyys- toimintaohjelman (2003-2007) mukaan Venäjän politiikan, talouden ja hallinnon sekä oikeusjärjestelmän ja lainkäytön tilaan kohdistuvaa tutkimusta tulisi vahvistaa. Ympäristökysymysten ratkaisemiseen ja kestävästä kehityksestä edistävään osaamiseen tulisi myös panostaa voimakkaasti. Ajankohtaisia tutkimustarpeita on noussut esille myös terveydellisten ja sosiaalisten olojen pahenevista ongelmista. Kulttuurin ja

yhteiskunnan tila ja kansalaisyhteiskunnan muotoutuminen ovat tärkeitä tutkimuskohteita Venäjällä.

Toimintasuunnitelmassa esiin nostetut tutkimuskohteet kohdistuvat Lapin yliopiston osaamisalueisiin. **Yliopiston tavoitteena on vahvistaa Venäjä- tutkimustaan.** Tätä tarkoitusta varten yliopisto tarvitsee tohtoritasoisen Venäjän tutkimusjohtajan, jonka tehtävänä on oman tutkimustyönsä ohella koordinoita tiedekuntien ja Arktisen keskuksen Venäjä- tutkimusta ja ylläpitää ja kanavoida yliopiston Venäjä- yhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lapin yliopisto esittää, että ministeriö osoittaa yliopistolle vuosittain 240 000 euron suuruisen määrärahan kahden Venäjä- asiantuntijuuteen suuntautuneen professorin viran sekä tutkimusjohtajan viran perustamiseen tukemaan Lapin yliopiston profiilin mukaisesti yliopiston kehittymistä huippuasiantuntijaksi Luoteis-Venäjää koskevissa kysymyksissä.

5.4.1.7 Oikeudellisen tietohuollon maisteriohjelma

- oikeustieteellinen osio Lapin yliopiston yhteiseen monitieteiseen informaatioteknologian soveltavaan koulutukseen

Yhteiskunnan hidas muutos informaatioyhteiskunnaksi ja nyttemmin nopea **muutos verkkoyhteiskunnaksi ovat vaikuttaneet merkittävästi oikeudellisen profession toimintaan sekä siltä edellytettäviin taitoihin.** Muutosvastarinta on ollut voimakasta. Vielä 1990-luvun alun opintouudistuksen yhteydessä vaadittiin sanan oikeusinformatiikka poistamista opintouudistustyöryhmän mietinnöstä. Muutama vuosi sitten tekijänoikeuden alueella tutkimuksen ja opetuksen valtavirta sivuutti hiljaisuudella uuden teknologian mukanaan tuomat tulkintakysymykset.

Verkkoyhteiskunnan infrastruktuurin ja sen lainsäädännöllisen viitekehyksen muuttuessa normiaines on muuttunut ja muuttuu merkittävästi. Esimerkiksi elektroninen kauppa ja työelämän tietosuoja ovat saaneet runsaasti huomiota nyt, 10-15 vuotta niiden varsinaisen uutuusarvon ja alkuperäisen tutkimuksellisen kiinnostavuuden jälkeen.

Kysymys ei kuitenkaan ole vain yksittäisten säädösten ja säännösten muuttumisesta enemmän tai vähemmän Eu:n direktiivikehityksen myötä. Oikeudellistumiseen liittyy kaksi piirrettä. Toisaalta on kysymys **informaatioinfrastruktuurin olennaisesta muutoksesta, toisaalta lisääntyvästä tarpeesta liikkua oikeudellista ja muuta asiantuntemusta edellyttävillä rajapinnoilla.** Esimerkkejä informaationaalista työstä digitaalisessa ympäristössä ovat mm. sähköinen asiointi, kiinteistöjärjestelmä sekä siirtyminen elektroniseen ulosottofoorumiin. Edellä mainittu edellyttää väistämättä myös juristeilta **uudenlaisia yhteistoimintavalmiuksia** toiminnassa muiden ammattialojen edustajien kanssa. Esimerkiksi tietojärjestelmien suunnittelussa ja toteutuksessa oikeudellinen näkökulma on alusta lähtien välttämätön niin tietosuoja, tekijänoikeus kuin sopimusoikeudellisistakin syistä. Samanaikaisesti oikeudellisen tiedon tarve myös muilla ammattikunnilla kasvaa. Perinteisen oikeudellisen yleistutkinnon rinnalle tarvitaan **professioita, joissa vankka oikeustieteellinen peruskoulutus yhdistetään toisen alan vahvaan osaamiseen.** Oikeusvaltiokehitys puoltaa uusien tutkintojen muotoamista.

Uusi **kaksiportainen tutkintojärjestelmä** antaa mahdollisuuden uusien ohjelmien aiempaa perustellumpaan, yhteiskunnan kehitystä vastaaviin sisältöihin. Oikeustieteelliset tiedekunnat ovat tähän asti tuottaneet yleistutkintoja, jotka jatkossakin jäänevät alan keskeisiksi tutkinnoiksi. Rinnakkaisten erityistutkintojen tarve jääkin selvitettäväksi tutkinnonuudistuksen yhteydessä.

Suunnitteilla oleva Lapin yliopiston **IT-suuntautunut FM-tutkinto ei ole varsinainen juristitutkinto.** Se ei ole virkatutkinto, vaan **uusimuotoinen tutkinto yleistutkinnon ja erityistutkinnon välimaastossa.** Tutkinnossa annetaan enemmän ja eri tavoin informaatioteknologiaan ja verkkoyhteiskuntaan liittyvää opetusta ja vastaavasti enemmän ja

monipuolisemmin oikeustieteellistä koulutusta kuin niissä erityistutkinnoissa, joissa pääaineena on oikeustiede.

Maisteriohjelman oikeustieteellinen **pääaine on oikeusinformatiikka**. Kieliopinnot jakautuvat yleisiin ja oikeuslingvistiikan opintoihin. Velvoite-, yritys-, esine- ja vero-oikeudessa suoritetaan nykyisiä aineopintoja aihepiiriltään suppeammat, räätälöidyt opinnot. Opinnot kansainvälisessä oikeudessa, kansainvälisessä yksityisoikeudessa, perhe- ja jäämistöoikeudessa, ympäristöoikeudessa, rikosoikeudessa ja prosessioikeudessa tarjotaan perusopintotasoisina. Yleistutkinnosta vapautuvia opintoviikkoja suunnataan informaatioteknologian ja sen hyödyntämisen vaikutuksiin. Tutkielma laaditaan IT-sidonnaisista oikeudellisista aiheista IT:n ja oikeusinformatiikan yhteisessä ohjauksessa.

Ohjelma suunnitellaan siten, että se on mahdollista suorittaa kahdessa vuodessa ja siihen otetaan vuosittain 20 opiskelijaa. Opiskelijamäärää vastaava laskennallinen voimavarataso on vuonna 2004 100 000 euroa ja 200 000 euroa vuosina 2005 ja 2006. Yliopisto esittää, että ohjelma siirtyy pysyväksi tutkintotavoitteissa huomioitavaksi koulutuslaajenukseksi vuodesta 2007.

5.4.1.8. Opetuksen kehittäminen (OPKE-hanke)

Uuden tutkintorakenteen haltuunotto asettaa Lapin yliopiston monien, uusien haasteiden eteen nopealla aikataululla. Lapin yliopiston tiedekunnat ovat keskenään erityyppisiä ja samoja käytänteitä ei voida suoraan soveltaa tiedekunnasta toiseen.

Lapin yliopistossa tärkeimmiksi ja keskeisimmiksi haasteiksi on koettu opetussuunnitelmatyö ja siinä erityisesti oppiaineiden sisällön ja rakenteen (mm. koulutusohjelmien ja pääaineiden) arviointi (ydisainesanalyysi) ja kehittäminen vastaamaan uuden kaksiportaisen tutkintorakenteen tavoitteita. Toinen keskeinen kehittämisen kohde on henkilökohtaisten opetussuunnitelmien entistä tehokkaampi ja laajempi käyttöönotto ja siihen liittyvien käytänteiden kehittäminen. Näiden kehittämistoimenpiteiden arviointiin ja seurantaan ja opetuksen sekä oppimisen laadun arviointiin tulee kehittää systemaattinen palautejärjestelmä ja käytänteet palautteen käsittelyyn. Näiden kehittämistavoitteiden saavuttamiseksi on perustettu **OPKE-hanke**.

Hanke on osa **Walmiiksi Wiidessä Wuodessa** –verkostohanketta, joka toteutetaan vuosina 2004-2006. Jokainen Lapin yliopiston tiedekunta on mukana tässä opetuksen kehittämishankkeessa omin painotuksin ja omin ajoituksin. Oikeustieteen tiedekunta ja taiteiden tiedekunta keskittyvät hankkeessa ydinainesanalyysien suorittamiseen, kasvatustieteiden tiedekunta ja yhteiskuntatieteiden tiedekunta puolestaan henkilökohtaisten opetussuunnitelmien kehittämiseen. Kehitystyö käynnistyy jo vuoden 2003 alussa. Hankkeen käynnistämiseen vuonna 2003 on haettu ministeriön erillisrahoitusta.

Hankkeen tavoitteita:

- kehittämistyötä tukeva koulutus
- ohjaus ja tuki mukana oleville toimijoille
- koulutusohjelmakohtainen ydinainesanalyysi
- opintojen kuormittavuuden arviointi
- henkilökohtaisten opintosuunnitelmien käyttöönoton käytäntöjen kehittäminen osaksi opiskelijan ohjausta koko opintopolun ajan
- sähköisen opiskelija- ja opettajapalautejärjestelmän kehittäminen
- palautteeseen liittyvien käytänteiden kehittäminen räätälöidysti eri tiedekuntien tarpeisiin sopivaksi ja
- hyvien käytänteiden keruu ja julkaiseminen.

Hankkeen toteutumista seurataan yliopiston yhteisten systematisoitujen palautekeskustelujen avulla. Näissä kokoontumisissa arvioidaan hankkeen etenemistä, toimijoiden koulutus- ja ohjaustarpeita ja näihin vastaamista. Hankkeeseen kytketään myös pro gradu- opinnäytetöiden tekijöitä.

Lapin yliopisto on tehnyt ministeriölle esityksen erillishankkeen käynnistämiseksi vuoden 2003 aikana.

Yliopisto esittää, että opetusministeriö osoittaa hankkeen toteutukseen vuosille 2004-2006 vuosittain 58 000 euron suuruisen määrärahan. Yliopisto panostaa hankkeeseen tarkoitusta varten perustetun opetuksen kehittämispäällikön työpanoksen sekä tiedekuntien sisäistä kehittämistyötä noin 160 000 euroa/vuosi. Opetusministeriön rahoitus mahdollistaa henkilön palkkaamisen tukemaan tiedekuntien kehitystyötä sekä kehitystyön edellyttämän koulutuksen järjestämisen.

5.4.1.9. Kuvataiteen maisteriohjelma

Tällä hetkellä Suomessa on kahdeksan kuvataiteilijan tutkintoon johtavaa ammattikorkeakoulua. Yliopistoja, joissa voi suorittaa taiteen maisterin tutkinnon kuvataiteessa, on kaksi: Kuvataideakatemia ja Taideteollisen korkeakoulun Pallas-maisteriohjelma. Tohtorin tutkintoon johtavat alan jatko-opinnot voi näiden lisäksi suorittaa myös Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa.

Suomalaisen kuvataiteilijakoulutuksen korkeakoulututkintoihin johtavia aloituspaikkoja lienee määrällisesti riittävästi. **Koulutuksen syventämisen pullonkaulana onkin jatkotutkintoihin johtavien yksiköiden ja aloituspaikkojen vähyyks.** Koska jatko-opinnoille ei kahden edellä mainitun taideyliopiston puitteissa ole kysyntään nähden tarpeeksi opiskelijapaikkoja ja molemmat sijaitsevat **Helsingissä**, on aiheellista käynnistää kolmas yliopistollinen maisteriohjelma, jonka sisältö ja rakenne mahdollistavat sujuvan siirtymisen taiteen tohtorin tutkintoon tähtäävään jatkotutkintokoulutukseen. Tähän on olemassa jo henkiset ja osin käytännöllisetkin puitteet Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan taide- ja kulttuuriopintojen yksikössä.

Barentsin alueen kokemusten hyödyntäminen ja hyödyttäminen ovat tärkeänä näkökulmana kuvataiteen koulutuksen syventämisessä Pohjois-Suomessa. **Arktisten alueitten kulttuurien tutkiminen ja siinä erityisesti saamelaiskulttuuri** ovat myös painopisteitä, joiden vaikutusta hyödynnetään taiteilijakoulutuksessa.

Lapin läänin alueella on **kolme taidemuseota**: Rovaniemellä, Torniossa ja Kemissä. Niiden kokoelmat ja toiminnot ovat monipuoliset. Taiteiden tiedekunnalla on laajaa yhteistyötä näiden taidemuseoiden kanssa niin näyttelytoiminnassa kuin tutkimuksessakin. Oulun läänin taidemuseot (Oulu ja Kajaani) ovat toiminnan lähialuetta ja tiedekunnalla on entuudestaan niiden kanssa yhteistyötä.

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta on toimintansa aikana vuodesta 1990 lähtien vaikuttanut pohjoisen Suomen taideteollisten alojen koulutustason selvään nousuun ja se tarjoaa valtakunnallisestikin vaihtoehtoisen väylän alojen korkeakoulutukseen Taideteollisen korkeakoulun rinnalla. Tiedekunnan asema taideyliopiston osana tarjoaa myös monipuolisen ja tutkimustyötä tukevan perustan taide- ja taideteollisten alojen taiteellisen toiminnan rinnalle.

Lapin yliopiston 2010-strategiassa on määritelty strategiseksi tavoitteeksi mm. palvelu- / elämysosaamisen sekä media- ja muotoilualan kehittäminen. Siinä kaikessa sisältötuotannon tarve on suuri; kuvataiteen jatkokoulutus olisi vahvasti tukemassa tätä pyrkimystä.

Taiteiden tiedekunnassa on tällä hetkellä viisi tutkintoon johtavaa koulutusohjelmaa: kuvataidekasvatus, audiovisuaalinen mediakulttuuri, graafinen suunnittelu, teollisen muotoilun koulutus sekä tekstiili- ja vaatetusalat. Näitä tukemassa ja niiden rinnalla on **taide- ja kulttuuriopintojen yksikkö**.

Taide- ja kulttuuriopintojen yksikössä ovat edustettuina perinteiset kuvataiteen alat (maalaus, plastinen sommittelu, taidegrafiikka ja valokuvaus) sekä taidehistorian ja kulttuurihistorian oppiaineet. Niitä tarjotaan kaikille koulutusaloille joko yleisopintoihin kuuluvina opintoina tai pääaineen sisällä olevina kursseina sekä pakollisina tai valinnaisina sivuaineina aina laudatur-opintoihin saakka. Lisäksi yksikön vastuulla on joukko tiedekunnan jatko-opiskelijoita, joiden opinnot nojaavat vahvasti edellä mainittuihin oppiaineisiin.

Tähän kokonaisuuteen liitettynä kuvataiteen **maisteriohjelma syventää tiedekunnan nykyistä koulutusrakennetta erityisesti visuaalisen kulttuurin ja taiteen ymmärtämisen ja tuottamisen osalta**.

Kuvataiteen sivulaudaturopinnot aloitettiin vuonna 2000. Opiskelijat ovat valmistuneet taiteen maistereiksi Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmasta.

Maisteriohjelman pohjana on jo olemassa olevat laudaturopinnot, jotka täsmennetään niin, että ne sisältävät nykyisiä laajemmat syventävät opinnot ja sivuaineopinnot sekä maisterin tutkintoon vaadittavat kieliopinnot. Maisteriohjelman laajuus on 80 opintoviikkoa.

Kuvataiteen laudatur- opinnot (40 ov) muodostuvat estetiikan ja taiteen filosofian opinnoista, erikoistumisopinnoista ja digitaalisesta portfolioista sekä laudatur- seminaarista ja taiteellisesta laudaturtyöstä. Pakollisina sivuaineopintoina opiskelija valitsee joko taidehistorian tai kulttuurihistorian opintoja (15ov), Johdatuksen taiteen ja tutkimuksen vuorovaikutukseen (1ov), metodiopintoja (2ov) sekä Essee seminaarin (2ov)

Koulutukseen otetaan **joka toinen vuosi 10 opiskelijaa**. Opiskelijoilta edellytetään joko kuvataiteen alemman tutkinnon tai vastaavat opinnot. Valinta tapahtuu portfolion ja haastattelun perusteella. Maisteriohjelma on mahdollista suorittaa kolmessa vuodessa.

Koulutuslaajennuksen laskennallisten rahoitusperusteiden mukaisesti koulutuksen toteuttamisen rahoitus on vuonna 2004 195 000 euroa, vuonna 2005 195 000 euroa ja vuonna 2006 390 000 euroa. Vuodesta 2007 lähtien ohjelma siirtyy tutkintoperusteiseen rahoitukseen. Ohjelman toteutusta tukee valmisteilla oleva taidehistorian lahjoitusprofessori.

Lisäksi yliopisto esittää, että hankkeen toteutukseen osoitetaan 150 000 euron suuruinen määräraha digitaalisen valokuvauksen ja kuvankäsittelyn laboratorion varustamiseen.

5.4.1.10. Arktisen keskuksen näyttelyn uudistaminen

Arktisen keskuksen tiedekeskuksnäyttely on Suomen merkittäviä matkailukohteita. Siellä vierailee vuosittain noin 80 000 matkailijaa, joista puolet on ulkomaalaisia kävijöitä. Hyvin palvellut ja onnistuneena pidetty näyttely on kymmenen vuotta vanha, sekä sisällöllisesti että esitysteknisesti vanhentunut. Näyttelyn uudistamiselle on akuutti tarve.

Arktisella keskuksella on tarvittava tieto, yhteydet ja toiminnot, moderni infrastruktuuri, varusteet sekä näyttävät tilat Rovaniemen Arktikum- rakennuksessa toimia pohjoisuuteen liittyvän tiedonvälityksen huippuyksikkönä. Keskuksen ydintoimintoja ovat alan monitieteinen tutkimus, koulutus, tietopalvelu, arktinen tiedekeskuksnäyttely ja kirjasto. Keskus toimii myös arktisten kokousten ja konferenssien järjestäjänä. Keskus työskentelee laajoissa kansainvälisissä asiantuntijaverkostoissa, jotka tuottavat ja käsittelevät tietoa arktiseen ympäristöön, kestävään kehitykseen ja globaalimuutokseen liittyvistä kysymyksistä. Monitieteisen tutkimustyön kautta

keskuksella on myös läheiset yhteydet kaikkiin Lapin tutkimuslaitoksiin, sekä alueen paikallisiin asukkaisiin. Keskus toimii aktiivisesti Arktisen neuvoston, Barentsin neuvoston, Pohjoisen ulottuvuuden ja Kansainvälisen arktisen tieteen komitean työssä, ja sillä on yhteydet myös eihallitusten välisiin arktisiin organisaatioihin kuten UNEP:n ja WWF:n arktiset toimistot, sekä arktisten alkuperäiskansojen järjestöt. Kaikkien mainittujen elinten perusideologiana on kestävä kehitys, mikä puolestaan aina edellyttää, että niiden tuottama asiantuntijoiden tietoa välitetään ymmärrettävästi myös kansalaisten käyttöön sekä arktisissa maissa, että alueen ulkopuolella. Järjestöjen työn tuloksia ei kuitenkaan julkaista ja levitetä keskitetysti suuren yleisön käyttöön millään tavalla. Tällaiselle selkeälle kansantajuiselle pohjoisin kysymyksiin liittyvälle tiedolle on olemassa selkeä sekä kansallinen, että kansainvälinen tilaus. Hankkeen ideana on kehittää Arktisesta keskuksesta näiden elinten ja muun ajankohtaisen arktisen tutkimustiedon keskitetty tiedotustoiminnan foorumi.

Tavoitteet:

Hankkeen avulla Suomen Lapissa sijaitsee tunnettu ja kansainvälisesti arvostettu arktisen ja pohjoisen ulottuvuuden tiedon tuottaja, välityskanava ja vaikuttaja – Arktinen keskus, joka:

- toimii monitasoisten paikallisten ja kansainvälisten verkostojen solmukohtana;
- toteuttaa arvostettua monitieteistä tutkimusta ja koulutusta;
- toimii monipuolisena tiedonvälittäjänä sähköisessä muodossa sekä muina tietotuotteina;
- on houkutteleva yhteistyökumppani Euroopan tiedekeskusten kanssa, ja jonka näyttely on merkittävä elämyksellinen matkailukohde;
- sisältötuotanto tukee Lapin aluekehitystä edistämällä työllisyyttä ja yritystoimintaa, uusia innovatiivisia toimialoja, korkeatasoista osaamista ja matkailua;
- toiminta lisää suuren yleisön ja päättäjien ymmärrystä arktisista ja pohjoisista yhteiskunnallisista ympäristökysymyksistä, alueellisista olosuhteista, ongelmista ja kehitystarpeista.

Uusittu näyttely esittelee ajankohtaista tutkittua tietoa, ja se toimii multimedia- ja muun esitystuotannon verkostoissa yhteistyössä erityisesti eurooppalaisten tiedekeskusten kanssa. Näyttely ylläpitää elämyksellistä arktista näyttelyä, joka hyödyntää interaktiivista multimediaa, mutta sillä on esillä myös perinteistä näyttelymateriaalia. Näyttely ylläpitää multimediatuotteiden ja perinteisen näyttelymateriaalin tuotantoverkosta.

Huolimatta merkittävästä potentiaalista, keskus ei pysty hyödyntämään tarjolla olevaa tietoa, tuotannon ja suunnittelun synnergiaetua ilman selkeää lisäresursointia. Yhdistämällä keskuksen omat ja tarvittavat uudet voimavarat huipputason yksikön toteutus ja näyttelyn uudistaminen hoidetaan seuraavasti:

Lapin yliopisto esittää, että opetusministeriö varaa näyttelyn uudistamiseen vuosina 2004-2006 yhteensä 2 500 000 euron suuruisen määrärahan. Hanke-esitys on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 2.

5.4.1.11. Yliopiston 3. rakennusvaihe

Varustaminen

Lapin yliopiston 3. rakennusvaihe rakennetaan vuosina 2004-2005. Rakennushanke tuo yliopiston nuorimman tiedekunnan, taiteiden tiedekunnan, pääkampuksen yhteyteen. Sen ohella yliopiston taidekirjasto, informaatioteknologian tietoaisteistot ja yliopiston oppimiskeskus saavat tarkoituksenmukaiset tilat. Myös yliopiston atk-yksikkö siirtyy uusiin tiloihin tavoitteena nykyistä kiinteämpi yhteistyö atk-palveluiden tuottajien ja taiteiden tiedekunnan erityislaboratorioiden välille.

Rakennushankkeen kokonaislaajuus on 11 000 bruttoneliötä, josta hyötyneliötä on 9000.

Taiteiden tiedekunnan siirtyessä yliopistokampukselle yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Design Park ja tuotekehityshankkeet siirtyvät niiden kannalta asianmukaisesti taiteiden tiedekunnalta tyhjilleen jääviin ROTKOn tiloihin.

Yliopisto esittää, että opetusministeriö osoittaa hankkeen varustamiseen vuosille 2005-2006 yhteensä 3 230 000 euron suuruisen määrärahan.

Oppimiskeskus

a) Infrastruktuurin kehittäminen. Yliopistoissa kehitetään uudenlaisia opetusmenetelmiä, joissa käytetään hyväksi tieto- ja viestintätekniiikan tarjoamia mahdollisuuksia, verkko-opetus yleistyy ja virtuaaliyliopiston toiminta on lähtenyt käyntiin. Tämä vaatii sekä tiloja että laitteistoja ja taitoa käyttää niitä. Lapin yliopistossa tämä edellyttää merkittävää lisäpanostusta opetuksessa ja opiskelussa käytettäviin laitteisiin. Lisäksi Lapissa käyntiin lähteneen maakuntakorkeakoulun toiminnassa verkko-opetuksella tulee olemaan merkittävä sija.

Vuodesta 2001 lähtien tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön kehittämistä varten on ollut erillinen yksikkö, jota vuoden 2003 alussa laajennettiin opetuksen kehittämyksiköksi. Sen tehtävänä on antaa sekä opetushenkilökunnalle että opiskelijoille koulutusta tietotekniikan opetuskäytössä sekä opastaa verkkokurssien laadinnassa. Tehtäviin kuuluu myös virtuaaliyliopiston toiminnan koordinointi yliopistossa. Sillä ei ole kuitenkaan vielä käytössään kaikkia tarvittavia tiloja eikä teknisiä välineitä.

Taiteiden tiedekunnalle, ollaan suunnittelemassa uusia tiloja pääkampukselle. Näihin uusiin tiloihin siirtyy taiteiden tiedekunnan mukana Lapin yliopiston taidekirjasto. Kirjasto sopii hyvin laajennettavaksi **oppimiskeskukseksi**, joka sisältää kirjastotilojen lisäksi opiskelijoiden itseopiskelutiloja, ryhmätyötiloja, atk- ja videoneuvottelulaittein varustetut opetustilat, laboratorio- ja studiotilat sekä kielistudion. Oppimiskeskuksessa tulevat olemaan myös taidekirjaston henkilökunnan sekä opetuksen kehittämyksikön henkilöstön työtilat. Molempia varten on varauduttava toiminnan laajenemiseen. Kirjaston toiminta laajenee erityisesti elektronisen kirjaston ja elektronisen julkaisu-toiminnan osalta. Nyt esitetty tilasuunnitelma käsittää kaikkiaan 1040 m².

Tähän tilaan opiskelijoille varustetaan tilat, joissa on käytettävissä työasemia sekä yksittäiskäyttöön että ryhmätyöskentelyyn. Osa tiloista on avoinna ympäri vuorokauden. Opetuksen kehittämiskeskus tarvitsee opetuskäyttöön ja opetusaineistojen tuotantokäyttöön tarvittavat laitteistot. Opetustiloja tarvitaan myös kirjaston tiedonhallinnan opetukseen. Tilat varustetaan langattomilla verkkoyhteyksillä. Ryhmätiloihin ja opetustiloihin hankitaan videoneuvottelulaitteistot. Kaikki tilat suunnitellaan mahdollisimman monikäyttöisiksi.

Oppimiskeskuksessa tarvitaan seuraavia laitteistoja:

- työasemat kaikkiin tiloihin	100 kpl
- tulostus-kopiointilaitteet keskitettyyn tulostukseen	2-3 kpl
- langattomat verkot	
- lainausautomaatti	1 kpl
- elektronisen julkaisu-toiminnan palvelin	1 kpl
- medialaboratorion laitteet	
- videointistudion laitteet	
- videoneuvottelulaitteistot	
- kielistudion laitteistot	25 työasemaa

Lisäksi tarvitaan työasemissa käytettävien ohjelmistojen lisenssit. Opiskelijoiden työasemissa on tarkoitus olla ainakin opiskelussa käytettävät perusohjelmistot sekä verkko-opiskelussa käytettävät oppimisympäristöohjelmat.

Suunnitelmat tarkentuvat vuoden 2003-04 aikana kun tilojen piirustukset ovat valmiit ja tarkempaa hankintasuunnitelmaa aletaan tehdä.

b) Informaatioteknologian tietopalvelu. Informaatioteknologiaan perustuva yritystoiminta on yksi Lapin elinkeinoelämän kehittämisen tärkeimmistä alueista. Alan koulutusta on siksi aiheellista kehittää monipuolisesti. Sekä yliopisto että ammattikorkeakoulut panostavat siihen omista näkökulmistaan. Myös maakuntakorkeakoulun järjestämään opetukseen tulee sisältymään informaatioteknologian koulutusta jossakin muodossa.

Rovaniemellä Rantavitikan alueella tulee olemaan alan opetus- ja kehityskeskittymä, koska siellä viereisillä kampusalueilla toimivat sekä Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun informaatioteknologian koulutus että alan yritystoiminnan kehittämiskeskus Aurora Borealis. Informaatioteknologian tietopalveluita ei ole yliopistossa vielä kehitetty. Informaatioteknologian tietopalvelun toimipiste voidaan yhdistää luontevasti osaksi taidekirjasto - oppimiskeskuksen toimintaa.

Tavoitteena on kehittää informaatioteknologian tietopalvelu oppimiskeskuksen yhteyteen siten että se palvelee sekä yliopistoa että korkeakouluopetusta koko Lapissa. Suuri osa tietopalvelusta ja sen hankkimista aineistoista tulee olemaan käytettävissä verkkopalveluina niin että palvelut ovat käytettävissä myös Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun ja maakuntakorkeakoulun opiskelijoiden piirissä samoin kuin kaikkialla Lapissa. Tietopalveluun sisältyisi myös elektroninen julkaisutoiminta.

Hankkeessa suunnitellaan tietopalvelun sisällöt yhteistyössä Rovaniemen ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulujen kirjastojen kanssa. Hankkeeseen kuuluu myös verkkotietoaineistojen käytön koulutus opiskelijoille. Tietopalvelua tarjotaan myös alan yritys- ja kehittämistyössä toimiville. Tietopalvelu hoitaa myös elektronisen julkaisutoiminnan tehtäviä tallentaen tuotetut julkaisut. Hankkeen aikana selvitetään korkeakoulujen mahdollisuudet vastata jatkossa yhteisesti tietopalvelun ylläpidosta.

Aikataulu: 2005-2006

Kustannusarvio (1000 euroa)	2005	2006	Yhteensä
investointikustannus	150	150	300
henkilöstö	34	64	98
muut kustannukset	43	43	86
Yhteensä	227	257	484

5.5. Rakennerahastohankkeet – toimintasuunnitelman tarkiste

Lapin yliopisto on aktiivisesti mukana Lapin tavoite 1-ohjelman ja Interreg-ohjelmien toteutuksessa.

Toiminnan tarkennetut tavoitteet/toimenpiteet vuosille 2004-2006

* Rakennerahastotoiminta:

- 1) tukee yliopiston perustehtäviä ja strategisia tavoitteita
  - maisteri- ja jatkotutkintotavoitteiden huomiointi
  - alueellisen vaikuttavuuden lisääminen
- 2) kytkee koulutus-, tutkimus- ja käytännön kehittämistyön synergiseksi kokonaisuudeksi
  - jatko-opiskelumahdollisuuksia luovat hankkeet/hankekokonaisuudet
  - perustutkintokoulutusta monipuolistavat/uudelleen suuntaavat hankkeet
- 3) siirtää yliopistotason osaamista maakunnan kärkialojen kehittämistyöhön
  - maakuntakorkeakoulutoimintaan liittyvä seutukunnallinen koulutus-, tutkimus- selvitys- asiantuntija- ja tuotekehitystoiminta
  - elämysteollisuutta tukeva hanketoiminta
- 4) tukee yliopiston Venäjä- osaamista ja sen kehittymistä

Hankkeiden suunnittelussa yliopisto ottaa huomioon Lapin kehittämisen kohteiksi valitut, Lapin tavoite 1-ohjelman mukaiset painoalat, joita ovat matkailu, elämysteollisuus, puuteollisuus, elintarvike, ICT- ja elektroniikka, pohjoiset teknologiat ja hyvinvointi ja elinympäristö.

Matkailu (palvelu/elämysosaaminen)

Matkailu on Lapin voimakkaimmin kehittyviä toimialoja ja sen merkitys työllistäjänä kasvaa. Lapin yliopistossa on matkailualaan liittyvää tutkintoon johtavaa koulutusta ja monitieteistä alaan liittyvää tutkimusta.

Osana maakuntakorkeakoulua on tavoitteena rakentaa matkailualan monitieteinen koulutustarjonta, joka vastaa koulutustarpeisiin aina ammatillisesta täydennyskoulutuksesta ja avoimesta opetuksesta korkeakoulututkintoihin.

Elämysteollisuus (palvelu- ja elämysosaaminen)

Lappi on viime vuosina profiloitunut omaleimaisena elämysmaakuntana. Elämysteollisuudessa pyritään yhdistämään erityisesti matkailun ja uuden median osaamista.

Lapin yliopisto jatkaa kaudella 2004-2006 elämysteollisuuden maisteriohjelmatuotantoa edellä mainituin painoituksin maisteriohjelmakokonaisuuden ohjausryhmän esitysten suuntaisesti. Tavoitteena on mm. kehittää Sodankylän elokuvatoimintaa tukeva maisteriohjelma yhdessä taideteollisen korkeakoulun ja Oulun yliopiston kanssa.

Elämysteollisuuden sektorille kuuluu myös Lapin yliopiston Arktisen keskuksen näyttelyn ajantasaistaminen. Hanketta pyritään edistämään sekä kansallisena että alueellisena kehittämishankkeena.

Uusimedia, ICT ja elektroniikka (tieteen, taiteen ja teknologian yhdistäminen)

Uusmedian, ICT- ja elektroniikka-alan pitkän tähtäimen tavoitteena Lapissa on vahvan aseman saavuttaminen verkkopalvelutuotannossa sekä mobiliteetin ja monikanavaisen palveluperiaatteen toteuttaminen palvelutarjonnassa. Eri koulutusasteilla ja aikuiskoulutuksessa painotetaan edelleen IT-alan koulutusta. Alan tutkimustyön ja kehittämistyön tasoa pyritään nostamaan ja tavoitteena on synnyttää alueelle kansallisessa ja kansainvälisessä vertailussa menestyvää tutkimustoimintaa.

Lapin yliopisto toteuttaa alueellisia soveltavan informaatioteknologian maisteriohjelmaa. Käynnissä oleva vahvasti yritysrahoitteinen NetCom- ohjelma jatkuu vuoteen 2005 saakka. Uutena ohjelmana käynnistetään mm. Itä- Lapin seutukunnassa toteutettava Palveluosaamisen maisteriohjelma.

Alan infrastruktuurin kehittämiseen liittyy taiteiden tiedekunnan laboratorioden ajantasaistaminen.

Puuteollisuus (tieteen, taiteen ja teknologian yhdistäminen)

Mekaanisen puunjalostuksen painopisteenä Lapissa on mm. teollinen puurakentaminen ja siihen liittyvä alihankinta. Tuettavia toimia ovat mm. puuteollisuuteen liittyvät tutkimus- ja koulutushankkeet.

Lapin yliopisto osallistuu Lapin puuohjelman toteutukseen järjestämällä puualan designiin liittyvän maisteriohjelman. Ohjelmaan liittyy myös alan muotoilulaboratorion varustaminen.

Hyvinvointi ja elinympäristö (pohjoisuus, palveluosaaminen)

Hyvinvointi ja elinympäristö pitävät sisällään vuonna 2001 maakunnassa laaditun Lapin hyvinvointistrategian linjaukset hyvinvoinnista yritystoimintaan sekä laajan maakunnan väestön peruspalveluiden turvaamisen.

Lapin yliopisto osallistuu sektorin kehittämiseen rakentamalla uudenlaisia monisektorisia palvelumalleja sekä telemaattisia hyvinvointipalveluita. Yliopisto tuottaa myös työllistymistä ja yrittäjyyttä edistäviä hankkeita sekä hankkeita syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä työelämässä toimivien työssä pysymisen ja jaksamisen turvaamiseen.

Yliopisto koordinoi Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintaa, joka hankkii osan rahoituksestaan rakennerahastoista. Osana osaamiskeskuksen toimintaa käynnistetään sosiaalityön maisteriohjelmaa.

Yliopisto toteuttaa myös monitieteisen kuntoutuksen maisteriohjelman.

Venäjä-osaaminen (pohjoisuus)

Interreg- ohjelma tukee yliopiston strategista linjausta suunnata Venäjä- osaamistaan Barentsin alueelle.

Lapin yliopiston tavoitteena on ohjelmaa toteuttavien hankkeiden kautta sekä lisätä omaa ja Lapin Venäjä- osaamista että rakentaa yhteistyöverkostoja ja viedä omaa osaamistaan Venäjälle.

6. TOIMINNAN LAADUN VARMISTAMINEN

6.1. Osaamisen voimavarojen kehittäminen

6.1.1. Lähtökohtia

Lähtökohtana uuden osaamisresurssin suunnittelussa ovat **yliopiston strategian sisällölliset, laadulliset ja määrälliset painotukset.**

Toiminnan sisällölliset painotukset:

- pohjoisuus,
- palvelu- ja elämysosaaminen,
- monialaisuus,
- tiede-, taide- ja teknologiayhteistyö ja
- aikuiskoulutus nousevat Lapin yliopisto 2010- strategiasta.

Samoin laadulliset painotukset:

- opetuksen ja tutkimuksen korkea laatu
- uuden teknologian järkevä hyödyntäminen ja
- ulkosuhteiden hoitaminen.

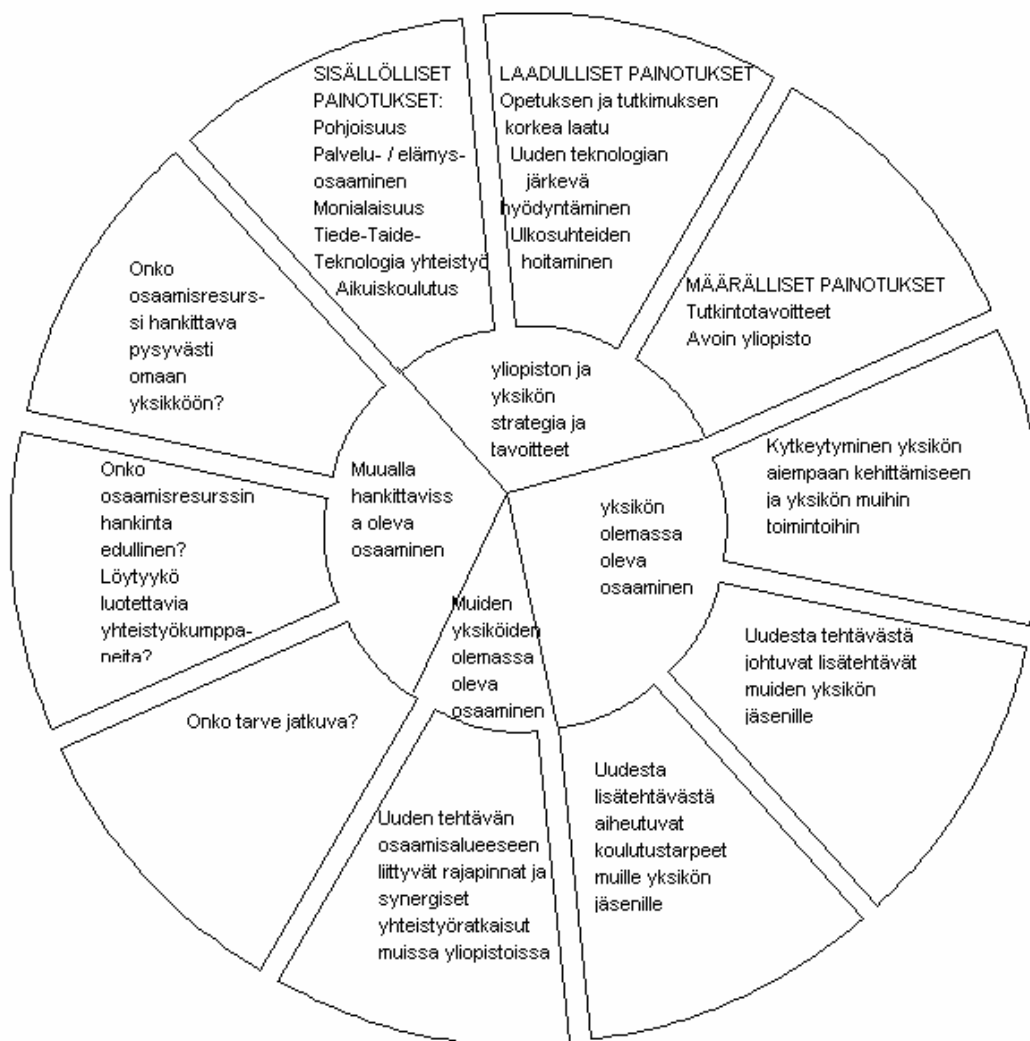
Määrällisiä tavoitteita suuntaa strategian ohella ministeriön ja yliopiston väliset sekä yliopiston sisäiset tulossopimukset.

Tavoitteena on, että kehittäminen muodostaa jatkumon, jolloin tehtävää perustettaessa ja uudistettaessa arvioidaan uuden osaamisen kytkeytyminen yksikön aiempaan kehittämiseen. Koska tavoitteena on myös **tasapainoinen kehittäminen**, esimerkiksi suhteessa opetus- ja tutkimus/tukitoiminnot, **arvioidaan samalla uudesta tehtävästä muille yksikön ja yliopiston jäsenille aiheutuvat lisätehtävät ja kouluttautumistarpeet.**

Yliopiston **pyrkimyksenä on vahvistaa sisäistä synergiaansa.** Tästä johtuen virkoja perustettaessa ja uudistettaessa selvitetään niihin sisältyvien osaamisalueiden **kytkeytyminen muiden yksiköiden olemassa olevaan osaamiseen ja kehittämispyrkimyksiin.** Tarvittaessa **virkoja suunnataan yksiköiden yhteisinä niiden osaamisen rajapintoihin ja synergia-alueisiin.**

Kaikkea osaamista ei ole tarkoituksenmukaista hankkia omaan yliopistoon, vaan osaamista voidaan hankkia **myös yhteistyösopimuksin ja ostopalveluina.** Tällöin arviointi lähtee resurssitarpeen pysyvyydestä, sen edullisuudesta sekä mahdollisista yhteistyötahoista. Konkreettinen esimerkki yhteistoiminnalla aikaansaadusta lisäarvosta on osana opettajankoulutuksen laajennusohjelmaa eri yliopistojen kanssa tehdyin yhteistyösopimuksin toteutetut luokanopettajien aineenopettajankelpoisuuteen johtaneet opinnot.

Seuraava kartta jäsentää uuden osaamisresurssin tarpeen ja tarkoituksenmukaisuuden arviointia yksikön/ yliopiston sisällä. ”Osaamiskompassi” voi toimia käytännön apuvälineenä sekä yksikkö- että yliopistotason valmistelutyössä ja neuvoteltaessa henkilöstövoimavaroja koskevista ratkaisuista yliopiston sisäisissä tulosneuvotteluissa.

Kuvio: Lapin yliopiston ”osaamiskompassi”

6.1.2. Osaamisressurssien mitoitus

Yksiköiden sisäisessä virkarakenteen kehittämisessä yleisenä taustamateriaalina toimii opetusministeriön KOTA-tietokanta. Seuraavaan taulukkoon on koottu joitakin koulutusalaakohtaisia vertailutietoja. Tiedot ovat koulutusalaakohtaisia, ts. ne sisältävät myös niille kohdistetun yhteisen opetuksen opetusresurssit. Jyvittäminen on tapahtunut yhteisissä toiminnoissa kullekin koulutusalalle kirjautuneiden opintoviikkojen perusteella. Tiedot on laskettu vuoden 2002 KOTA-tilastomateriaalin pohjalta, joten tarkastelussa ei ole otettu huomioon vuodelle 2003 tehtyjä ratkaisuja.

Kasvatustieteellinen koulutusala:

	tavoite 2001-2003	tavoite 2004-2006
Ylemmät tutkinnot/opettajat		
* Lapin yliopisto	2,6	2,8
* koulutusala keskimäärin	1,9	2,1
Tohtorit/professorit		
* Lapin yliopisto	0,3	0,7
* koulutusala keskimäärin	0,8	1,0
Ylemmät tutkinnot/opettajat	Toteutuma-	vuosi 2002
* Lapin yliopisto	2,1	
* koulutusala keskimäärin	2,0	
Tohtorit/professorit		
* Lapin yliopisto	0,2	
* koulutusala keskimäärin	0,6	

Opetushenkilökunnan virkarakenne, osuus % (lkm)

	prof.	leht.	yliass.	ass.	tuntiopetus
HY	16(26)	54(87)	2 (4)	17(27)	11(18)
JY	14(17)	56(69)	6 (7)	12(15)	12(16)
OY	14(16)	46(52)	11(12)	10(11)	19(22)
JoY	15(15)	50(52)	16(16)	3 (3)	16(17)
TY	18(15)	52(44)	4 (3)	11(9)	15(14)
TaY	20(13)	53(35)	5 (3)	9 (6)	13(9)
ÅA	16(10)	44(28)	6 (4)	8 (5)	28(16)
LY	15(6)	54(21)	5 (2)	5 (2)	21(8)

Tukihenkilöitä yhtä opettajaa kohti

HY	0,5
JY	0,35
OY	0,61
JoY	0,44
TY	0,52
TaY	0,47
ÅA	0,38
LY	0,36
keskimäärin	0,46

Oikeustieteellinen koulutusala:

	tavoite 2001-2003	tavoite 2004-2006
Ylemmät tutkinnot/opettajat		
* Lapin yliopisto	3,3	3,7
* koulutusala keskimäärin	3,0	3,3

Tohtorit/professorit		
* Lapin yliopisto	0,13	0,33
* koulutusala keskimäärin	0,25	0,30

Ylemmät tutkinnot/opettajat	Toteutuma- vuosi 2002
* Lapin yliopisto	3,6
* koulutusala keskimäärin	3.6

Tohtorit/professorit	
* Lapin yliopisto	0,13
* koulutusala keskimäärin	0,23

Opetushenkilökunnan virkarakenne, osuus % (lkm)

	prof.	leht.	yliass.	ass.	tuntiopetus
HY	48(34)	10(7)	3 (2)	30(22)	9 (6)
TY	44(19)	7 (3)	7 (3)	28(12)	16(6)
ÅÅ	50(1)		50(1)		
LY	50(15)	7 (2)	10(3)	30(9)	3 (1)

Tukihenkilöitä yhtä opettajaa kohti

HY	0,23
TY	0,30
ÅÅ	-
LY	0,23

Taideteollinen koulutusala

	tavoite 2001-2003	tavoite 2004-2006
Ylemmät tutkinnot/opettajat		
* Lapin yliopisto	1,0	1,5
* Taik	1,0	1,2

Tohtorit/professorit		
* Lapin yliopisto	0,18	0,3
* TaiK	0,13	0,2

Ylemmät tutkinnot/opettajat	Toteutuma- vuosi 2002
* Lapin yliopisto	1,2
* TaiK	1,0

Tohtorit/professorit	
* Lapin yliopisto	-
* koulutusala keskimäärin	0,18

Opetushenkilökunnan virkarakenne, osuus % (lkm)

	prof.	leht.	yliass.	ass.	Pt.tunti.	St.tunti
LY	21(11)	27(14)	-	6(3)	27(14)	19 (9)
TaiK	26(37)	23(33)	1(2)	6(9)	5 (7)	39 (56)

Yhteiskuntatieteellinen koulutusala

	tavoite 2001-2003	tavoite 2004-2006
Ylemmät tutkinnot/opettajat		
* Lapin yliopisto	2,0	2,1
* koulutusala keskimäärin	2,1	2,2
Tohtorit/professorit		
* Lapin yliopisto	0,4	0,7
* koulutusala keskimäärin	0,5	0,6
Ylemmät tutkinnot/opettajat	Toteutuma- vuosi 2002	
* Lapin yliopisto	1,8	
* koulutusala keskimäärin	2,1	
Tohtorit/professorit		
* Lapin yliopisto	0,4	
* koulutusala keskimäärin	0,5	

Opetushenkilökunnan virkarakenne (osuus %)

	prof.	leht.	yliass.	ass.	pt.tuntiop.	sivut.
HY	35(48)	8 (38)	17(11)	27(24)	-	13(18)
JY	30(11)	16(6)	30(6)	16(11)	-	8 (3)
JoY	43(21)	13(7)	18(6)	14(9)	2 (1)	10(5)
KuY	46(14)	10(4)	13(3)	13(4)	10 (3)	8 (2)
TY	37(19)	10(8)	27(5)	15(14)	-	11(6)
TaY	32(48)	23(30)	9(35)	20(13)	3 (4)	13(19)
ÅA	39(16)	10(6)	24(4)	15(10)	5 (2)	7 (3)
VY	31(6)	26(2)	26(5)	10(5)	-	7 (1)
LY	23(11)	9 (12)	11(4)	25(5)	9 (4)	23(11)

Tukihenkilöitä yhtä opettajaa kohti

HY	0,6
JY	0,4
JoY	0,3
KuY	0,7
TY	0,6
TaY	0,6
ÅA	0,5
VY	0,2
LY	0,3

Tunnuslukuihin perustuva tarkastelu tuo esille joitakin huomionarvoisia seikkoja:

- kasvatustieteellisellä alalla tutkintotavoitteen kasvu aiheuttaa tarpeita lisätä opetushenkilökuntaa, samoin taideteollisella alalla. Yhteiskuntatieteissä tutkintotavoitteet ja osaamisresurssit vastaavat toisiaan, oikeustieteellisellä alalla lähes yhtä hyvin.
- oikeustieteissä virkarakenne vastaa pääosin valtakunnallista tilannetta. Ongelmana on kuitenkin tiedekunnan määrärahojen niukkuudesta johtuva tuntiopetuksen vähäisyys. Kasvatustieteissä on tasainen vajuus eritasoisissa opetusresursseissa. Yhteiskuntatieteellisellä koulutusosalalla on Lapin yliopistossa paljon sivutoimista tuntiopetusta. Osin tätä selittää se, että tiedekunnassa on tehty uusia koulutusavauksia, kuten johtamisen koulutusohjelman käynnistäminen ja kuntoutuksen alan koulutus, joiden virkaresurssointi on vielä kesken. Toinen selittävä tekijä on, että menetelmätieteiden laitoksen tuntiopetuksesta suuri osa kohdistuu yhteiskuntatieteisiin. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan virkarakenteessa on suhteellisesti vähemmän professuureja kuin taideteollisessa korkeakoulussa.
- Kasvatustieteissä ja yhteiskuntatieteissä on yhtä opettajaa kohti vähemmän tukihenkilöstöä kuin koulutusosalalla keskimäärin. Yhteiskuntatieteissä tätä selittää kuitenkin sivutoimisen tuntiopetuksen suuri suhteellinen osuus virkaresursseista.

6.1.3. Uudet osaamisresurssit, niiden uudistaminen ja vakiinnuttaminen

Uudet virat, virkamuutokset ja vakinaistaminen

Uusien virkojen perustamisesta, virkamuutoksista ja tehtävien vakinaistamisesta sovitaan yliopiston sisäisissä tulosneuvotteluissa.

Lapin yliopistoon on sovittu perustettavan vuonna 2003 seuraavat uudet virat:

- Professori (informaatioteknologia), lahjoitusvaroin (1.1.2003 – 31.12.2006)
- Professori (johtaminen) 1.1.2003-31.12.2006)
- Sovellussuunnittelija (atk-yksikkö)
- 4 kansainvälisten asioiden suunnittelijan virkaa
- Amanuenssi (taiteiden tiedekunta)

Virkamuutoksina vuonna 2003 toteutetaan:

- taiteiden tiedekunnan kulttuurihistorian lehtorin viran muuttaminen tiedekunnan ja yhteisen opetuksen yksikön yhteiseksi kulttuurihistorian professuuriksi;
- kirjaston kirjastosihteeri muutetaan atk-amanuenssin viraksi ja vastaavasti kirjastoavustajan virka kirjastosihteerin viraksi; ja
- tilipalveluiden järjestelmän pääkäyttäjän virka muutetaan suunnittelijan viraksi.

Naistutkimusta, venäjänkielen opetusta ja viestintäalaa koskevat ratkaisut tehdään vuoden 2003 aikana niitä koskevien erillisselvitysten valmistuttua.

Vuodet 2004-2007

OPM- hankkeisiin liittyvät virat käsitellään yliopiston sisäisissä tulosneuvotteluissa hankkeiden rahoituksen ratkettua.

Rakennerahastohankkeiden osalta siirrytään menettelyyn, jonka mukaan hankkeiden edellyttämä opetus hoidetaan yksiköihin perustettavien opetusvirkojen (professori, lehtori,...) puitteissa laskuttamalla projektia viran työpanoksen mukaisesti.

Maksullisen palvelutoiminnan ehdoin perustetaan määräaikainen oikeudenhoidon koulutuskeskuksen johtajan virka.

Vuosina 2004-2007 Lapin yliopistoon perustetaan yliopiston perusrahoituksen sen salliessa seuraavat virat:

Tavoitteena vakiinnuttaa graafisen suunnittelun koulutusohjelma yliopiston perusrahoitukseen Graphic Management- maisteriohjelman päätyttyä 2004 aiempien sopimusten mukaisesti sekä multimedian keskeiset oppimismodulit.

- Kehittämispäällikkö / professori (graafinen suunnittelu)
- Lehtori (graafinen suunnittelu)
- Lehtori (digitaalinen media)

Tavoitteena vastata kasvatustieteen ohjaaja/opettaja- ja tukipalveluhenkilöstön vajeeseen.

- Professori (kasvatustiede, erityisesti kasvatustieteiden psykologia)
- Lehtori (kasvatustiede, erityisesti mediakasvatus)
- Amanuenssi (hallinto)

Tavoitteena selkeyttää ja tehostaa taiteiden tiedekunnan sisäisen hallinto-organisaation toimivuutta

- Amanuenssi (taidekasvatus)
- Amanuenssi (taide- ja kulttuuriopetus)

Tavoitteena vahvistaa yliopiston liiketoimintaosaamista, matkailualan koulutusta ja tutkimusta ja tiedekuntarajat ylittävää yhteistyötä alan kehittämisessä:

- Professori (kulttuurimatkailu)
- Yliassistentti (vero-oikeus)
- Yliassistentti (laskentatoimi)
- Yliassistentti (henkilöoikeus)
- Professori (luontomatkailu)
  - viran vakiinnuttaminen METLAn ja Metsähallituksen yhteistyöprofessorin kauden päätyttyä

Tavoitteena vakiinnuttaa virtuaaliyliopiston tukitoiminnot

- sisällöntuotannon tukihenkilö
- atk- tukihenkilö
- AV-suunnittelija

Vuosina 2004-2007 toteutetaan perusrahoituksen sen salliessa seuraavia virkamuutoksia:

Pt.tuntioopettaja (valokuvaus)	-----	Lehtori (valokuvaus)
Pt.tuntioopettaja (filosofia)	-----	Lehtori (filosofia)
Opintoneuvoja (avoin yliopisto)	-----	Koulutussuunnittelija
3 kirjastoavustajaa, toimistosihiteeri	-----	4 kirjastosihiteeriä
Pt.tuntioopettaja(valtio-oppi)	-----	Lehtori (valtio-oppi)
Lehtori (tilastotiede)	-----	Professori (tutkimusmenetelmät)

Tavoitteena on, että vuosina 2004-2007 jäljellä olevat professorit (A 26) muutetaan asteittain (A 28) professuureiksi.

Täydennyskoulutuskeskuksen kurssisihiteereille tarjotaan mahdollisuus kouluttautua/suuntautua amanuenssin tehtäviin.

Tehtävien vakiinnuttaminen

Tavoitteena on, että vuosina 2004-2007 pysyväisluonteiset päätoimiset tuntioopettajuudet vakiinnutetaan. Muita vakiinnuttamisen kohteita ovat mm.

Professori (kuntoutus)

Projektsihtööri (MELA), nimikkeen tarkistaminen, samalla lakkautetaan yliopistopainon toimistosihtöörin virka

Suunnittelija (kustannuslaskenta)

3 ATK-suunnittelijaa (ATK-yksikkö)

ATK-amanuenssi (opiskelupalvelut, mela), samalla lakkautetaan opiskelupalvelun osastosihtöörin virka.

Tiedesihtööri (tutkijakoulu)

Yliopistopainon toiminnan keskittyessä hajautetun monistus/tulostusjärjestelmän myötä pääasiassa yliopiston julkaisuihin ja osaan opintomonisteista yksikön kiinteää pysyväisluonteista henkilökuntaa koulutetaan/ uudelleen sijoitetaan yliopiston muihin tukipalvelutehtäviin.

6.2. Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen

Työhyvinvoinnin tavoitteet on kirjattu vuonna 2002 hyväksytyyn **Lapin yliopiston henkilöstöstrategiaan**. Strategian keskeisiä tavoitteita ovat yliopiston arvojen vakiinnuttaminen yliopiston toimintaan, yliopiston osaamispääoman vahvistaminen ja henkilökunnan työhyvinvoinnin lisääminen.

Yliopistossa toteutetaan vuosittain **työtyytyväisyyskysely**, jonka tulokset käydään läpi kevään kurkistuskierroksen yhteydessä. Kyselyn tuloksena lähes jokaisessa yksikössä on noussut esille ongelma-alueina tiedon kulku sekä esimieheltä saatavan palautteen vähäisyys. Yliopistoon työnantajana ja työympäristönä on kuitenkin oltu pääsääntöisesti erittäin tyytyväisiä. Kyselyn tulokset on sisäisen viestinnän osalta otettu huomioon laadittaessa yliopiston sisäistä viestinnän toimenpideohjelmia. Tavoitteena on myös käynnistää johtajuuden tukemiseen liittyviä kehittämishankkeita.

Kevään 2003 aikana toteutetaan **kyselyä laajempi työhyvinvoinnin kartoitus**, jota varten yliopistoon on palkattu alan asiantuntija. Tavoitteena on, että kartoitus johtaa konkreettisiin kehittämishankkeisiin. Kartoituksen yhteydessä selvitetään myös **työsuojelliset ja yleiseen turvallisuuteen liittyvät seikat**.

Yliopiston henkilökunnan MEDIVIREEn kautta järjestettyyn **työterveyshuoltoon** sijoitetaan vuosittain noin 150 000 euroa. Yksikkö tuottaa sekä ennalta ehkäiseviä että korjaavia terveydenhuollon palveluita. Vuoden 2003 aikana panostetaan yksikkökohtaisiin kokonaistilanteen kartoituksiin.

Yhtenä henkilöstöstrategian tavoitteena on **lisätä yliopiston yhteisöllisyyttä**. Uuden henkilökunnan systemaattinen perehdyttäminen sekä yliopistoyhteisöön että omaan tulevaan toimintaympäristöönsä on nähty erittäin tärkeänä. Tästä johtuen yliopistossa laaditaan kaikki yliopiston toiminnot **kattava perehdyttämishjelma**.

Mahdollisuus kouluttautumiseen ja sen kautta tapahtuvaan itsenäiseen oman työn kehittämiseen on tärkeä keino lisätä henkilökunnan työhyvinvointia. Mahdollisuudet kouluttautumiseen ja sen myötä tapahtuvaan urakehitykseen pyritään turvaamaan. Yliopiston kattavan **kehityskeskustelukulttuurin vahvistaminen ja henkilökohtaiset kouluttautumissuunnitelmat** ovat tässä työssä keskeisiä työkaluja.

7. YLIOPISTON MÄÄRÄLLINEN KEHITYS 1995 - 2010

1995, 2000: toteutumat (Lähde : KOTA)

2006, 2010: ennuste

	1995	2000	2006	2010
Uudet opiskelijat	457	554	690	800
Perusopiskelijat	2 099	3 325	4000	4700
Ylemmät tutkinnot	239	291	425	460
Tohtoritutkinnot	7	10	25	40
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	3	27	60	180
Vaihto- opiskelijat				
- lähteneet		114	155	205
- saapuneet		96	185	250
Opettajat (htv)	121	192	240	280
Tutkimushlöt (htv)	38	49	120	160
Muu henkilökunta (htv)	222	305	350	380
Tilinpäätös (1000 euroa)				
- budjettirahoitus	12,9	20,2	26,0	31,0
- ulkop.rah.	3,6	9,9	13,0	16,0
Tilat, huoneistoneliötä	22 300	38 000	40 000	45 000

